

ПОЛИТИКИН

БРОЈ

1438

8

динара

ЗАБОВНИК

20. 7. 1979. • ИЗ

ГОДИНА XL

ШИНОВА
опедија

ВРСТЕ ПАСА

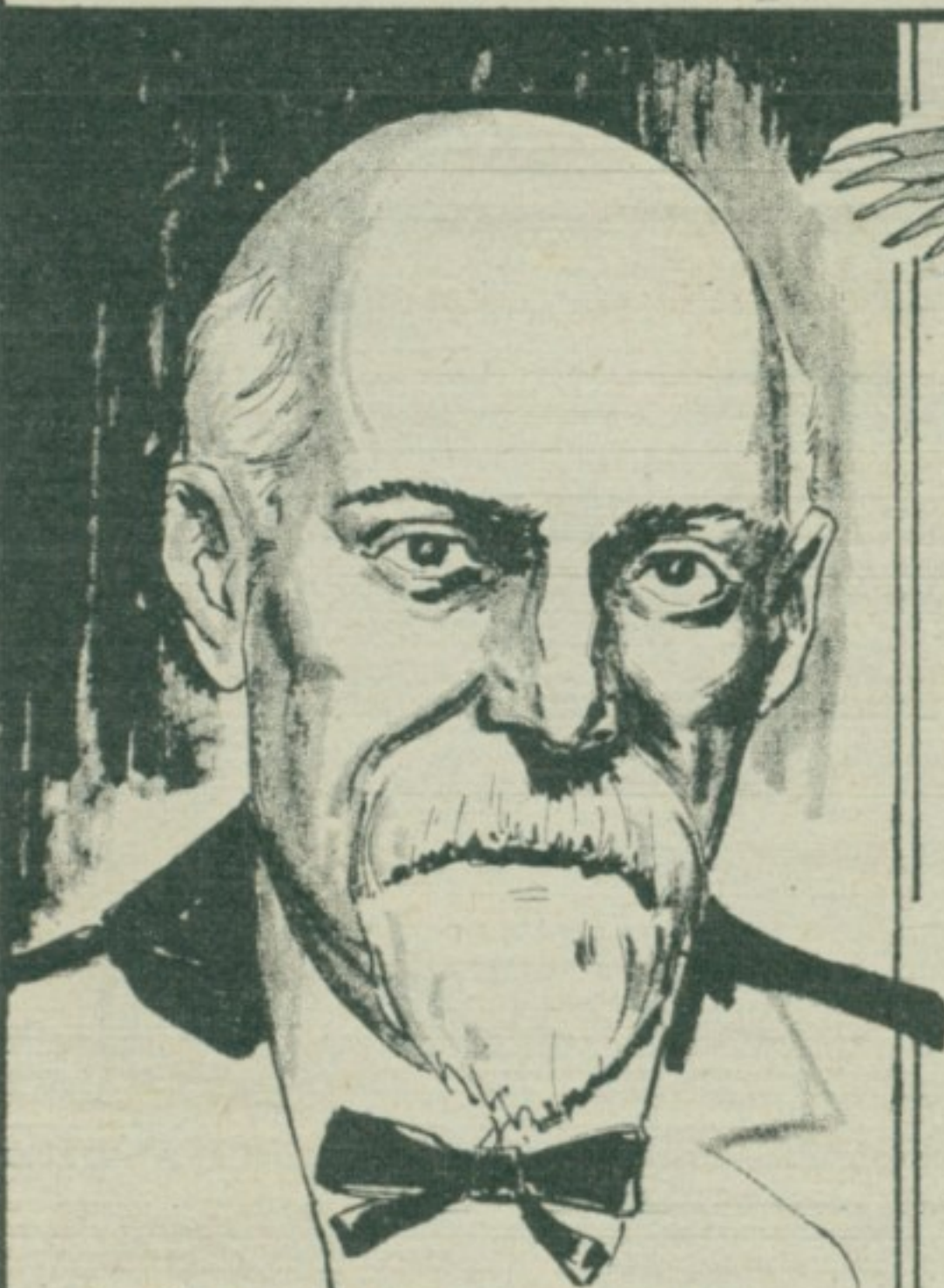
ОМИЉЕНИ
У ЦЕЛОМ СВЕТУ

СТР. 24-25

Ripley

Веровати или не!

ПОЛ СЕЗАН

(1839 - 1906),

ВЕЛИКИ ФРАНЦУСКИ СЛИКАР, РАДИО ЈЕ ТОЛИКО ПОЛАКО ДА ЈЕ ЈЕДНОМ ЈЕДАН ЊЕГОВ МОДЕЛ МОРАО ДА МУ ПОЗИРА 15 ПУТА ПРЕ НО ШТО ЈЕ УМЕТНИК БИО ЗАДОВОЉАН НАЧИНОМ НА КОЈИ ЈЕ НАСЛИКАО ЧОВЕКОВУ КОШУЉУ.

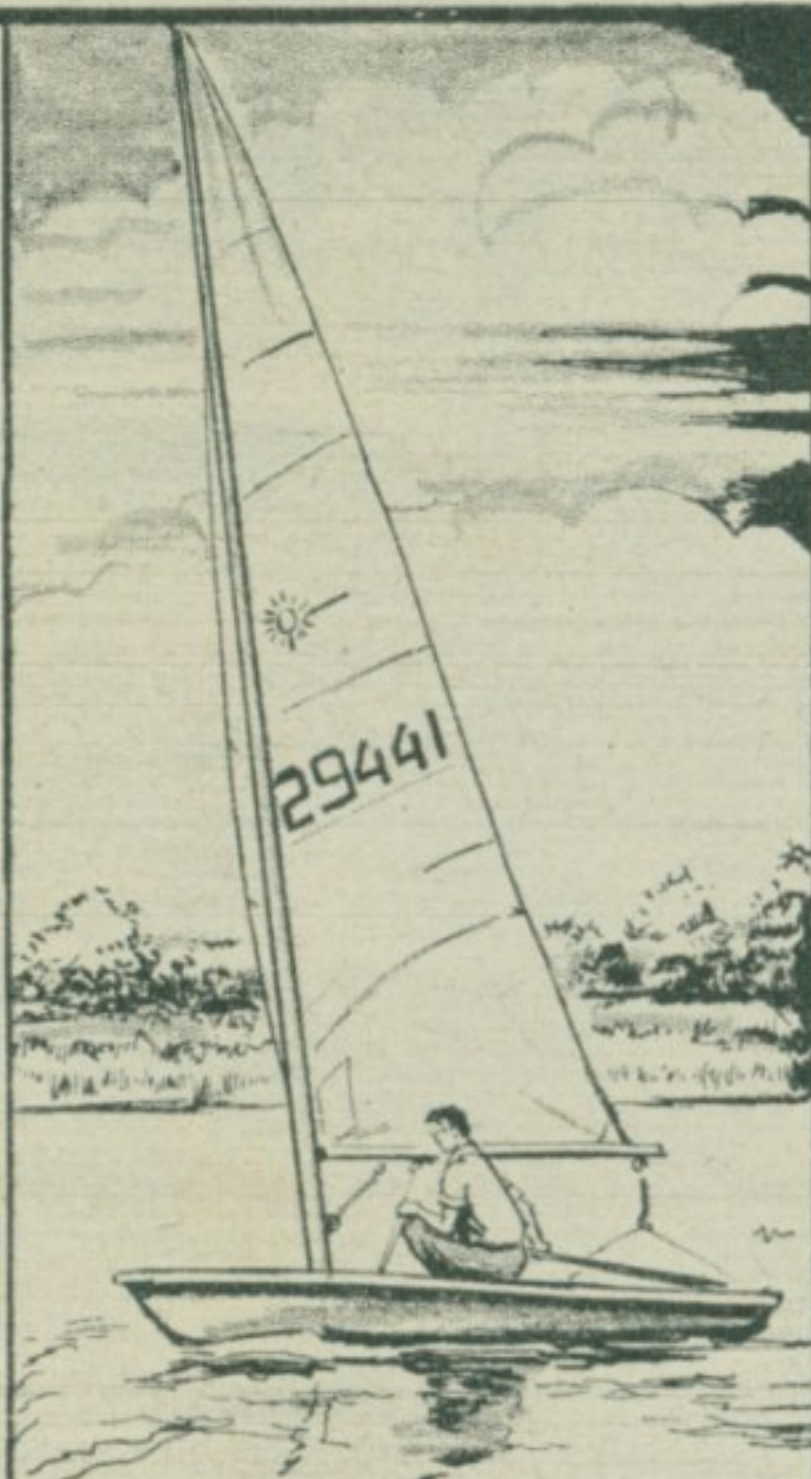
ЉУБАВНИ ЗОВ КАЛИФОРНИЈСКОГ КОНДОРА

ЗВУЧИ КАО КАД СЕ ЛОПАТА ВУЧЕ ПО БЕТОНУ.

НЕВЕСТИНСКИ ВЕО

ПОТИЧЕ ИЗ ДАВНИХ ВРЕМЕНА КАДА СЕ СМАТРАЛО ДА ОН ТРЕБА ДА ШТИТИ МЛАДУ ОД „УРОК ЛИВИХ ОЦИЈУ ЊЕНИХ ЗАВИД-ЛИВИХ СУПАРНИЦА“.

ПОБЕДНИК

У ТРЦИ ЈЕДРИЛИЦАМА ЗА ГУВЕРНЕРОВ КУП, КОЈА ЈЕ ОДРЖАНА СЕПТЕМБРА 1978. У ВИЛИНГТОНУ, У АМЕРИЧКОЈ САВЕЗНОЈ ДРЖАВИ ДЕЛЕВЕРУ, БИО ЈЕ ПЈЕР ДИ ПОН IV, ГУВЕРНЕР ОВЕ ДРЖАВЕ.

КАМЕНА-

ГОВОРНИЦА

У БЛИЗИНИ ПОРТЛЕНДА, У ЕНГЛЕСКОЈ, ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ.

АВЕЛИНА АРАГОН

ИЗ БЛАНКОА, У НОВОМ МЕКСИКУ, ПУШИ ВЕК 84 ГОДИНЕ. ОНА САДА ИМА 104 ГОДИНЕ И САМА СЕБИ ЗАВИЈА ЦИГАРЕТЕ.

4-22

© 1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● једној домаћици из Филаделфије поштар је годинама, сваког месеца, доносио две стотине долара. Када је први пут добила ову своту, опрезна домаћица се обратила банци. Тамо

су је, међутим, убедили да јој тај новац припада. Тек после осамнаест година у банци су открили грешку и затражили су од жене, преко суда, да им врати више од четрдесет три хиљаде долара. Суд је одбио захтев.

● Луј Пастер је у четрдесет шестој години доживео излив крви у мозак па је извесно вре-

ме био парализован. Тако прикован за постељу, имао је доста времена да размишља о

својој болести. Закључио је да је она наступила као последица напрегнутог умног рада и физичке неактивности. Чим се придигао, Пастер је почео да се бави гимнастиком и поживео је још тридесетак година у току којих је дошао до својих највећих открића.

● једине рибе које заиста лете су јужноамерички харацини. Добро познате морске полетуше у ствари само једре кроз ваздух јер се њихова пераја не

крећу у току лета. Када се летећи харацин одвоји од воде, он покреће своја грудна пера-

ја и сасвим се лепо може чути њихово зујање. Ове рибе живе близу површине воде, хране се инсектима и изгледа да се од непријатеља спасавају летењем.

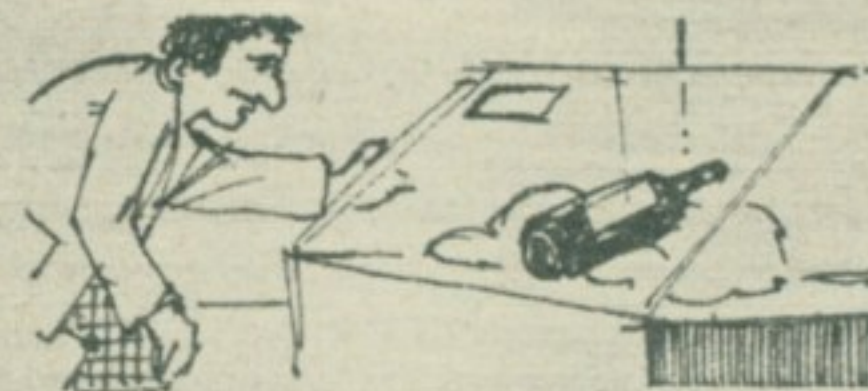
● први алпинисти који су се попели на Мон Блан били су Французи Жак Балма и Мишел Габријел Пакар. Они су осмог августа 1786. године освојили највиши врх Европе (4807).

● према грчком песнику Хомеру, Пигмеји су припадници народа који је живео на јужним обалама океана и сваке јесени водио рат са ждраловима. Име су добили од грчке речи пигмаис што значи „висок као песница“. Данас се Пигмејима на-

зивају народи који живе у Африци, јужној и југоисточној Азији и Малезији, чија је просечна висина око 145 сантимера.

● у музеју једног малог града у Савезној Републици Немачкој чува се боца вина која је 1876 пронађена у једном римском саркофагу. Рачуна се да је вино старо две хиљаде година.

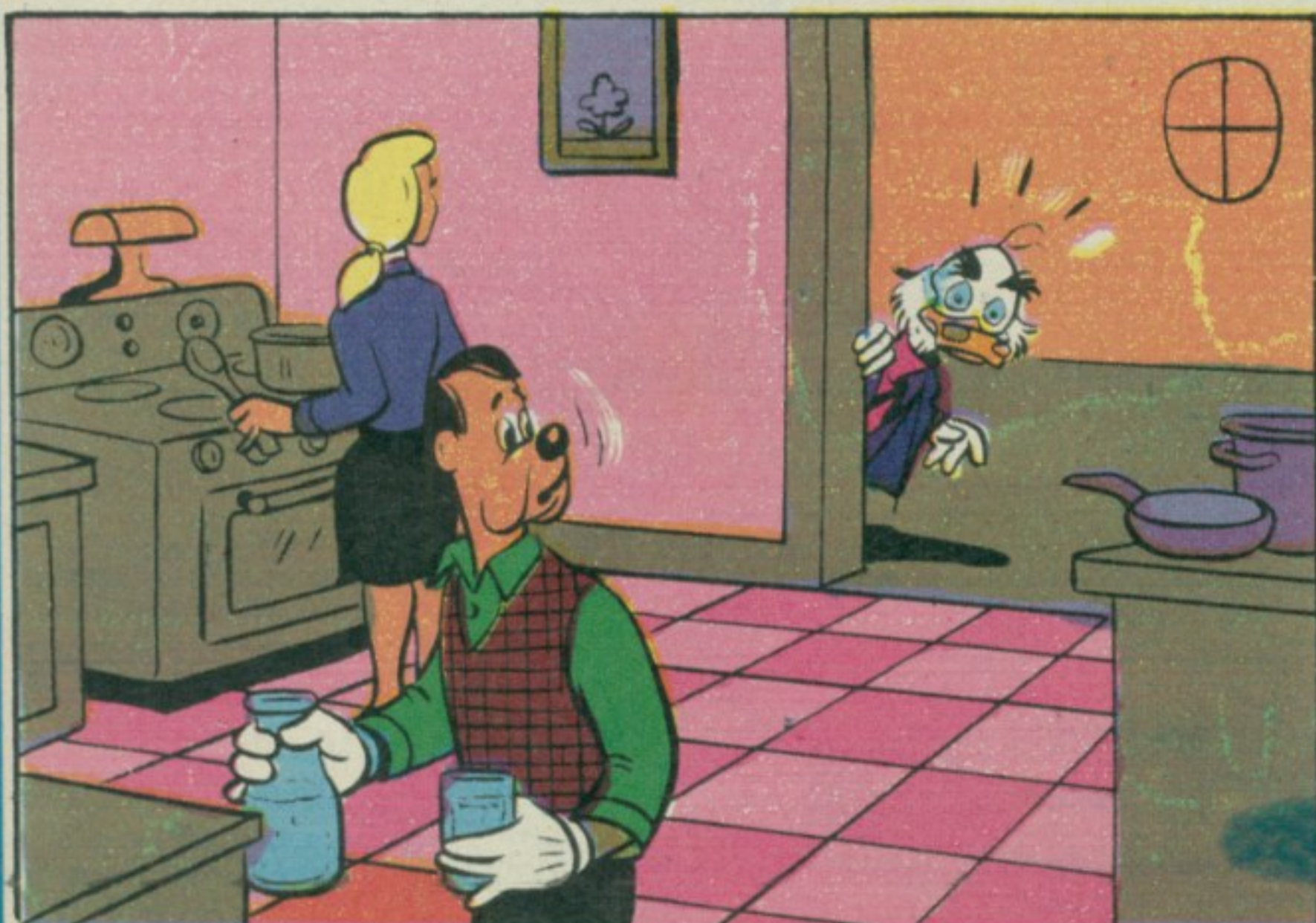
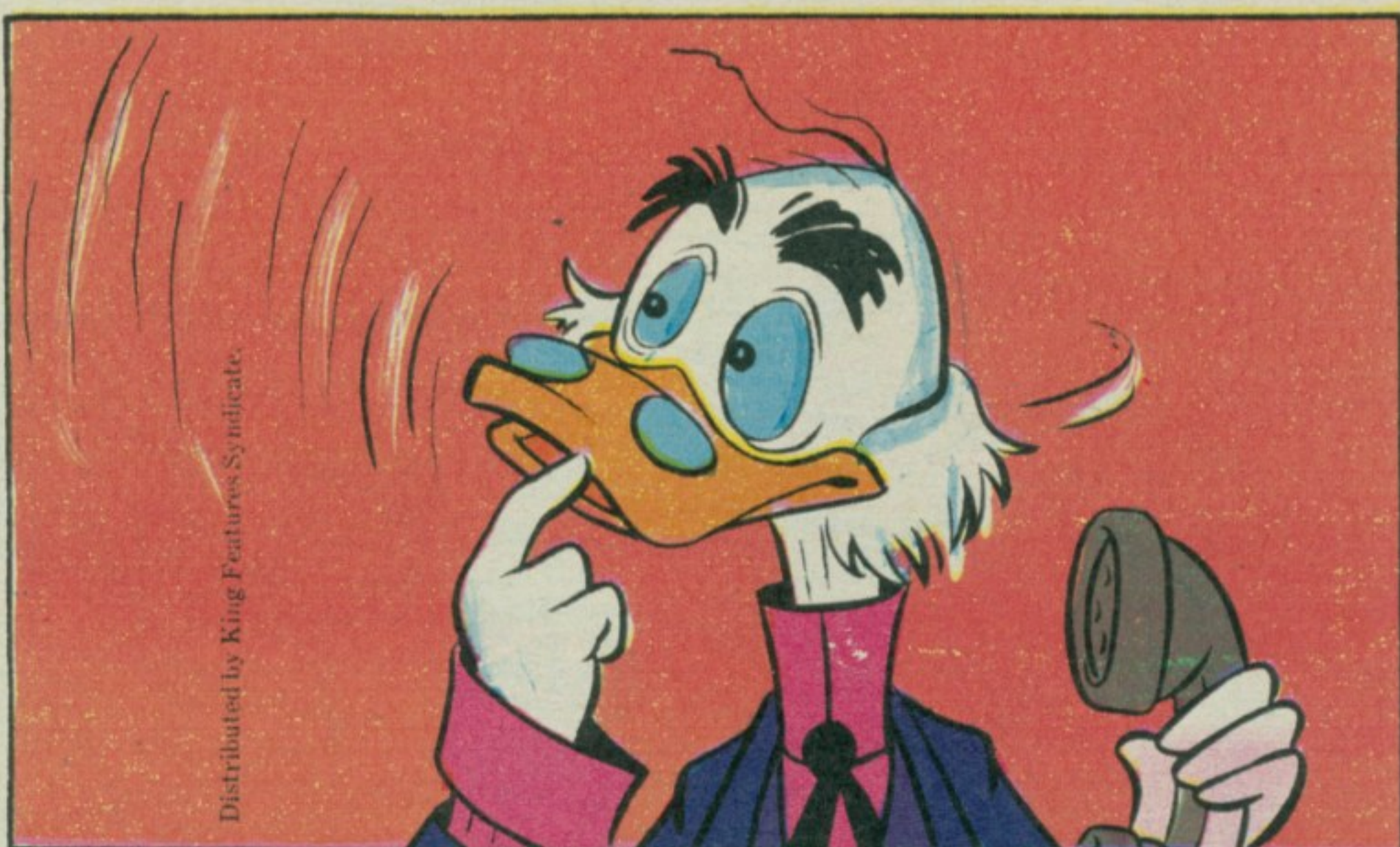
● најстарији покривени театар на свету је Олимпијски театар у Виченци (Италија), изграђен 1582. године. Највеће „гледалиште“ свих времена је Римски колосеум, започет 72. године а завршен 80. Могао је да прими

педесет хиљада гледалаца и заузима површину од двадесет хектара. Највеће покривено позориште на свету је Радио Сити Мјузик Хол у Њујорку који има преко 6200 седишта.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

* РАФАЛ У ИМЕ НАРОДА ***

У ноћи између 26. и 27. априла 1945. године на путу између северноиталијанских градића Мусо и Донго, два борца 52. бригаде италијанских партизана, која су се налазила на једном од извиђачких положаја, чули су, испрва удаљено и слабо, а затим све јасније брујање мотора...

Била су то прва возила из моторизованих колона немачких војних снага и италијанских фашиста који су у зору 27. априла журно напустили Милано и кренули ка северној граници земље. Слом је, за све оне који су се налазили у 38 возила те колоне, већ био изванредан. Бежали су ка Немачкој.

ЈЕДАН ОД НАШИХ — ПИЈАН!

После неколико сати преговора, безуспешног покушаја Немаца да пробију партизанску блокаду и спорадичне пуцњаве, борци 52. партизанске бригаде спровели су заробљенике до града Донга.

На први од камиона из колоне попео се партизан Ђузепе Негри. Иако су његови другови већ извршили контролу, хтео је и сам да погледа.

У дну камиона, прекривен војничким шињелом, лежао је неки човек.

— Ко је тај? — упитао је Негри.

Неколико Немаца одговорило му је углас:

— Један од наших. Пијан је.

Нешто у одговору који је дошао тако спремно и сложено, натерало је партизана да задигне шињел којим је пијанац био покривен. Погледао је лице тог човека, а затим се мирно окренуо и без речи сишао са камиона.

Готово шапатом, рекао је друговима који су се ту затекли да добро пазе на камион, а затим отрчао до својих претпостављених да их обавести о открићу.

У камиону, прерушен у униформу обичног немачког војника и далеко од стања пијанства, налазио се Бенито Мусолини.

До шест после подне, глас да је ратни злочинац ухваћен, проширио се брзином муње Донгом и његовом околином. Постало је јасно да заробљеник из разлога безбедности не сме да остане у граду.

Мусолини је пребачен у касарну финансијске страже у Ђермазину, месташћу удаљеном од Донга

ЗАДАТАК ПУКОВ ВАЛЕРИЈА

ПОВЕЋАН БРОЈ ЦРНОКОШУЉАША И АТМОСФЕРА НАПЕТОСТИ НАВОДИЛЕ СУ НА ПОМИСАО ДА СЕ У ОКОЛИНИ ДОНГА НАЛАЗИ, ИЛИ ОЧЕКУЈЕ, НЕКА КРУПНА ФАШИСТИЧКА ЗВЕРКА...

око шест километара, али су га око један по поноћи партизани изненада пробудили. Да га нико не би препознао, главу су му потпуно обмотали завојима, а затим пребацили у једну кућу на периферији Кома.

Ту ће припадник Корпуса добровољаца слободе,

кога су другови знали само по конспиративном имену Валерио, извршити задатак који му је у Милану поверен...

ДОШАО САМ ДА ТЕ СПАСЕМ!

У три после подне 28. априла уском и стрмом стазом изнад Кома с муком се пробијао један црни „фијат 1100“. Нико од четворице путника није проговорио ни реч, али је зато један од њих пажљиво посматрао потпуно пусти друм. На једној окуци, поред самог пута, велика гвоздена капија затварала је неки воћњак, а у дубини су се назирали зидови виле у којој, било је то очигледно, нико није становао.

ОДГОВОР НА ПОЛЕМИКУ

Валерио је било партизанско име Валтера Аудизија, за време рата припадника Корпуса добровољаца слободе при Комитету националног ослобођења за Горњу Италију, а после ослобођења посланика италијанског Парламента на листи КНИ.

Извршење смртне казне над Мусолинијем описао је у књизи „У име италијанског народа“, објављеној две године после његове смрти, 1973. Књига је написана као одговор на полемику која је једно време потресала италијанску јавност, јер су се педесетих година појавиле и друге верзије историјског догађаја.

Ту и тада пуковник Валерио је донео одлуку — задатак ће извршити на овом месту.

Неколико минута касније наредио је возачу да заустави кола и ту сачека његов повратак. Са двојицом другова кренуо је пешице ка каменој кући усеченој једним боком у саме стене. На последњем одморишту при врху степеника, пред вратима куће, стајала су два партизана. У том тренутку, једини чувари човека под чијом је диктатуром Италија била пуне двадесет и три године.

Људи пуковника Валерија и два стражара остали су на одморишту, тако да је, у тренутку када су се врата собе отворила, Мусолини пред собом угледао само једног човека који је у руци држао машинку.

— Шта хоћете? — упитао је дуче који је, иако је тада имао шездесет и две године, одједном изгледао бар десет година старији.

На тренутак, пуковник Валерио није изустио ни реч. Гледао је Мусолинија право у лице и мислио како, можда први пут у животу, овај човек стоји потпуно незаштићен пред неком опасношћу. Између њега и његових противника увек је стајала баријера — чланова фашистичких одреда, а иза њих полиција.

— Дошао сам да те спасем, али треба пожурити. Времена нема.

На ове пуковникове речи израз дучеовог лица одједном се променио. Доња усна му сада више није подригавала.

— Идемо — рекао је Мусолини и тек тада пуковник се сетио жене коју „вођа“ није ни поменуо, а која је све време мирно лежала у кревету. Била је

НИКА

то Клара Петачи, Мусолинијева љубавница и дугогодишњи саветник чак и у државним стварима.

Праћен двојицом другова, пуковник Валерио их је спровео до „фијата“. У тренутку кад су се приближавали гвозденој огради виле, наредио је возачу да заустави кола и, окренувши се Мусолинију, промрмљао:

— Чујем неке сумњиве звуке. Идем да извидим шта се догађа.

Када се вратио до кола, на Мусолинијевом лицу појавио се исти онај израз сумње с којим га је дочекао када га је, нешто раније, први пут угледао.

НА ТРГУ ЛОРЕТО

Пуковник је двојицу својих људи поставио на неких шездесетак метара од кола, сваког у другом правцу пута, а затим Мусолинију наредио да изађе и стане леђима окренут зиду. Иако њој ништа још није било речено, Клара Петачи му се придружила. Све се даље одиграло муњевито: без икакве најаве, пуковник је прочитао једну једину реченицу:

— По наређењу Главне команде Корпуса добровољаца слободе, стављено ми је у дужност да дам задовољење италијанском народу.

Изгледало је као да дуче не схвата значење онога што је управо чуо. Није изустио ни реч. Као да није примећивао ни жену која је својим телом покушавала да га заштити.

Тачно у четири часа и десет минута 28. априла 1945. године пуковник Валерио извршио је свој задатак.

Сутрадан су тела Бенита Мусолинија, Кларе Петачи и неколицине других фашистичких главешина изложена главом надолу, на тргу Лорето у Милану. Избор места није био случајан — годину дана раније, 10. августа, ту су окружене бригадом црнокошуљаша, висила искасапљена тела петнаесторице италијанских патриота.

Трг Лорето постао је тако симбол 72 хиљаде Италијана погинулих у борби за ослобођење земље од фашистичког терора, свих оних који су мучени и уништавани по тамницама Италије и света. Тела на тргу Лорето означила су слом фашизма у црним кошуљама.

М. И.

ВЕСЛАЧКА ИЗНЕНАЂЕЊА

З а њих није било никакве наде. Бар тако се сматрало пре Олимпијаде у Хелсинкију. На пут су испраћени као спортисти који треба да учествују, али и као такмичари од којих се не очекује победа. Чак — ни медаља.

Сва пажња југословенске спортске јавности пред тај одлазак на Олимпијске игре у Хелсинкију 1952. била је управљена на фудбалере и ватерполисте. На једној страни Рајко Митић, Владимир Беара, Стјепан Бобек, Ивица Хорват, Златко Чајковски и остали уливали су — поверење.

На другој — Јобо Куртини, Ђиро Ковачић, Вукасовић, Језић, Бакашун и заједно са њима остали мајстори лоптања

ЈАЧИ ОД ТАЛАСА

Пред почетак олимпијаде у Хелсинкију 1952. године сва пажња наше спортске јавности била је управљена на фудбалере и ватерполисте. Четверца без кормилара мало се ко сетио...

у води, били су, веровало се, у стању да победе свакога на свету.

У СЕНЦИ

Веслачи су били и остали у — сенци. Нису имали ни сјајне резултате, ни велика остварења.

— Кренули смо на пут сасвим тихо. Као делови велике целине, али не и као делови велике наде.

Тако почиње прича Петра Шегвића.

Кренуо је чамац „Гусара“ из Сплита, клуба са дугом и сјајном традицијом. Подвиг из 1932. прво место осмерца Сплићана на првенству Европе у Београду — није заборављен. Али, ово је сасвим нова генерација израсла у новом времену и на нов начин.

У четверцу без кормилара веслају Петар Шегвић, Мате Тројановић, Велимир Валента и Дује Боначић. Горостаси у чамцу, борци какви се ретко срећу. Снажни, чврсти, отворени.

— Веровали смо сами у себе. Уосталом, само у себе смо могли и да се уздамо — тако о том старту у Хелсинкију прича Дује Боначић.

Сасвим тихо, готово неприметно, југословенска посада је прошла кроз

квалификације. Пласирала се за финалну трку.

У међувремену, одјекивале су победничке олимпијске фанfare — са других страна и са других спортских боришта.

ПО ЈАКОМ ВЕТРУ

Финална регата била је заказана за 26. јул. Неколико југословенских извештача, који су пратили наше спортисте на Олимпијским играма у Хелсинкију, хитали су за фудбалерима и ватерполистима. Мало се мислило на веслаче.

Мате Тројановић није заборавио ни једну једину ситницу.

— Изишли смо на старт. Дувао је јак ветар. Таласи се високо дизали.

Запитао је сам себе: како ли ћемо издржати? Да нам вода не продре у чамац?

Нису добро кренули.

— Сви су нам побегли. Погледам, а ми тек четврти. Испред нас Финци, Французи и Енглези.

Запели су из све снаге, колико да достигну остале.

— Ми замињемо, али се ништа не мења. Већ ми изгледа да су они други недостижни...

Тако пролази прва половина стазе. На хиљаду

метара југословенски чамац је и даље иза водећих, сада трећи.

— Грмнем тада из свегласа: Ајмо момци! Да повећамо...

И заиста, нагло су повећали број завеслаја. То је било пресудно за трку, сјајно за њих, кобно за њихове ривале.

НЕЗАДРЖИВИ У ФИНИШУ

Од тог тренутка југословенски чамац као да је летео таласима.

— Нисам био ни свестан шта се догађа. Видим само да ми идемо, а они као да стоје.

На 1500 метара спикер јавља да је Југославија претекла Финску и Француску.

— Само да не попустимо. Стално ми је то у глави, али мисли се усковитлале...

Стижу на циљ. За читаву дужину чамца испред Француза и Финца!

— Нисам могао да верујем — први! Не можемо чак ни један другог да загрлимо. Само машемо рукама... Сузе су ми биле у очима док је одјекивала наша химна. Упирао сам поглед у заставу на јарболу. Дрхтао сам док

сам примао златну медаљу.

Била је то прва златна олимпијска медаља за Југославију на послератним олимпијским играма. Захваљујући челичним мишицама четворице Сплићана. У конкуренцији 17 земаља.

Никад веће славе међу веслачима. Никад већи подвиг који за следећих четврт века неће више бити ни достигнут ни потврђен.

Ст. Протић

ТОПЛОТА ИЗ ОКЕАНА

Шта Голфска струја значи за народе северне Европе показују прорачуни норвешких стручњака. Та диновска океанска река дневно до обала Норвешке допрема толико топлоте, колико би се могло добити при сагоревању 7 — 8 хиљада тона нафте.

Котор

ПРЕ И ПОСЛЕ

ЖИВЕЊЕ

Средиште градског живота у Котору одувек је био Трг од оружја, данас Трг октобарске револуције. Окружен грађевинама задивљујуће лепоте, које су градили чувени неимари пре неколико векова, где доминирају палата провидура Јужног Јадрана и торањ са великим часовником, овај простор сав од камена опустео је у јутро 15. априла ове године. Оно што нису могли да учине освајачи топовском ђулади, барутом и пламеном, за неколико тренутака учинила је — стихија.

Све до 1602. године, на месту где се, и поред земљотреса, још налази которска сахат-кула, некада се уздизао велики дрвени торањ за мучење. Наиме, градске власти су све осумњичене (за злочин, политичку заверу или трговачки криминал), а који нису хтели то да признају, излагали суровом мучењу на специјалним справама које је посматрао цео град. Године 1602. Млечни су најзад укинули ову грозну представу и почели да граде камени торањ. Часовник са четири бројчаника поставили су 1807. године Французи и тада однели старо звоно са овог здања.

Лево од овог торања, као својеврстан заштитни зид, уздиже се недовршена плата провидура Јужног Јадрана, грађена у 16. веку, један од највреднијих културно-историјских споменика Котора. На жалост, петнаесто-априлска стихија ове године није мимоишла ни ову грађевину.

Многе старе зграде овог града остале су, срећом, или читаве или са мањим оштећењима. Али, многе су доживеле тужну судбину: више нису као некада, њихово вешто клесано камење, узидано у смеле неимарске линије, није одолело земљотресу. Богати архиви, скупоцени стари предмети, музејски експонати — нашли су се тог трагичног јутра под отвореним небом, на немилост киши, ветру, бури...

Неосвојиви бедеми

Ретки су градови који су пред својим зидинама толико пута мењали освајаче остајући истовремено — неосвојиви, као древни Котор.

Данашње име града потиче од средњовековног Декадерон, насеља које су 840. године заузели и опљачкали Сарацени. Године 1002. запалио га је цар Самуило. После смрти византијског цара Манојла 1180. године, Котором је 1185. завладао велики жупан Стеван Немања, када овај град достиже своју пуну самосталност. У млетачко-угарском рату 1387. опљачкао га је и спалио млетачки адмирал Ветор Пизани. Године 1539. безуспешно га је опседао чувени турски адмирал Хајредин Барбароса. Последњи пут Турци су га нападали 1657, али је Котор за њих остао неосвојив. Крајем 1813. и почетком 1814. године Црногорци у Бокељи су се борили са француском војском затвореном у граду.

Скоро четири века, од 1420. до 1797, Котор је био под влашћу Венеције, а када је она пропала, град је припао Аустрији. У марту 1806. заузели су га руски бродови, али је већ у августу исте године предат Французима, који су владали целом Боком шест година. Кратко време Котором су господарили Енглези, затим Црногорци, којима су град поново узели Аустријанци, створивши од њега јако војно упориште.

Године 1918. наши морнари дигли су у Котору велику побуну против Аустро-Угарске на чијим су бродовима пловили, али је она крваво угушена. Устанак бокељских морнара, као одјек октобарске револуције, прочуо се по целој Европи и то је један од најсветлијих догађаја у богатој морнаричкој прошлости овог краја.

А данас је овај изузетан град тешко рањен...

Да се угрожено спасе

На скупу југословенских стручњака за заштиту споменика културе 21. маја у Титограду, утврђено је да је у катастрофалном земљотресу у Црној Гори укупно оштећено 569 културно-историјских споменика. Од овог импозантног броја и заиста непроцењивог блага, 145 споменика је потпуно срушено, 75 делимично, 171 теже и 178 лакше оштећено. Сви ови споменици не припадају само нашем, већ и светском културном наслеђу. Због тога је Организација уједињених нација за просвету, науку и културу (UNESKO) позвала све државе своје чланице и међународну јавност да учествују у акцији заштите, спасавања и очувања културних и историјских споменика оштећених у овој катастрофи. Овај апел односи се и на заштиту и обнову научних и просветних институција у Црној Гори.

У дугачком списку оштећених споменика на првом месту су которске цркве, палате, капије, улице. Према плановима стручњака, Котор ће, вероватно, бити рестаурисан према пројекту из 18. века, како би оригиналност стила тог времена дошла до правог изражаја.

И поред огромних штета и разарања, треба веровати да ће Котор још једном, иако пољуљан из темеља, остати неосвојен, свој и наш, поносан и леп!

ПРЕ РАЗОРНОГ ЗЕМЉОТРЕСА ОД 15. АПРИЛА 1979. ГОДИНЕ, КОЈИ ЈЕ ПО СВОЈОЈ СНАЗИ БИО ДВА И ПО ПУТА ЈАЧИ ОД ПОТРЕСА У СКОПЉУ 1963, КОТОРСКИ ТРГ ОКТОБАРСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ, НЕКАДА ТРГ ОД ОРУЖЈА, ОВАКО ЈЕ ИЗГЛЕДАО.

15. АПРИЛА 1979.

РАЊЕНИ ГРАД

ПАЛАТА ПРОВИДУРА ЈУЖНОГ ЈАДРАНА, РАНИЈЕ ЈЕДАН ОД КОТОРСКИХ ОДБРАМБЕНИХ ЗИДОВА И ПОНОС ГРАДА, САДА ЈЕ ТЕШКО ОШТЕЋЕНА (НА СЛИЦИ ГОРЕ). МЕСТО ГДЕ СЕ УЗДИЖЕ ОВАЈ ГРАДСКИ ТОРАЊ СА ЧАСОВНИКОМ (СЛИКА У СРЕДИНИ) ПАМТИ НАПАДЕ ОСВАЈАЧА И МУЧЕЊА. И СТАРА КАМЕНА ЗДАЊА КОЈА ОКРУЖУЈУ ТРГ ОКТОБАРСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ ТЕШКО СУ ОШТЕЋЕНА.

КОШНИЦА У СПАВАЊОЈ СОБИ

НЕКАДА САМ ВОЛЕЛА ДА СЛУШАМ ЛЕЊО
ЗУЈАЊЕ ПЧЕЛА. САДА ВИШЕ НЕ. ОД ОНОГ
ДАНА КАДА СУ У ЦРНИМ, УСКОМЕША-
НИМ РОЈЕВИМА ПРОДРЛЕ У МОЈУ КУЋУ...

Тада сам сазнала да њихово зујање може да буде љутито, као да је електрична тестера помахнитала у нечијим рукама.

Када смо се мој муж и ја пријавили да будемо домаћини двома девојкама из СР Немачке, које су у оквиру једног програма размене требале да проведу викенд с нама, нисмо ни сањали да ћемо баш у то време добити и друге госте. Њих двадесет хиљада, да будем тачнија.

НИГДЕ КРАЉИЦЕ

Читаве те недеље уређивала сам кућу. Хтела сам да све сија када стигну. Чим бих се вратила са посла, прионула бих на још неки део куће који је требало мало средити.

Дан пред њихов долазак, једног четвртка ове године, возила сам се кући задовољна што ми још само остаје да за сутра скувам неколико наших, енглеских јела.

Лагано сам се паркирала и случајно бацила поглед на прозоре наше спаваће собе. Огромне, дупле прозоре са завесама које сам опрала неколико дана раније. Нисам могла да верујем својим очима. Стакла се нису видела. Прекрила их је нека ускомешана црна маса, и то са унутрашње стране.

Неколико тренутака ништа ни-

сам схватала, а онда ми је синило — кошница. Кошница у нашој спаваћој соби. Потрчала сам горе и без размишљања улетела у собу. Свуда су биле пчеле, у гроздовима су висиле на завесама, лампама, прекривачу на кревету. Њихово љутито зујање ме је заглушивало.

Свуда за собом остављале су неку лепљиву, густу течност. Мед, претпоставила сам. Мој тоалетни стоић и прозорски прагови били су прекривени њим. Ма колико то глупо изгледало, прво што ми је пало на памет било је да сам узалуд потрошила онолико течности за полирање намештаја.

Некако сам успела да продрем до прозора и да их отворим. Надала сам се да ће пчеле одлетети. Нису.

Тек када сам затворила врата и за собом оставила страшни приказ, осетила сам да се тресем од страха. Позвала сам свог мужа Клифа и рекла му да одмах дође кући. Ни он сам ништа није могао да уради. Пчеле су се уселиле и нису имале намеру да нас напусте. Позвали смо полицију, а она је затражила помоћ од једног пчелара.

Стигао је око осам те вечери. Није имао специјално одело, чак ни рукавице, али је голим рукама почео да тражи по ускомешаној маси. Краљице нигде није било.

Све нас је збуњивало једно исто

питање — откуд пчеле у нашој соби? Сви прозори били су затворени. Најзад смо решили загонетку — отвор у камину који смо неколико година раније зазидали. Пчеле су продрле у собу кроз њега.

СВЕ ПЧЕЛЕ ХАРТФОРДШИРА

Зазидали смо рупу, а затим су њих двојица почела свој мукотрпан посао — селидбу. С тугом сам гледала како у моје нове завесе трпају ројеве пчела и износе их у башту. Завесе нису биле довољне, па су у кутијама износили стотине преосталих пчела. Радили су без тренутка одмора и до десет увече у соби је остало још само неколико збуњених и усамљених насртљивица.

Пчелар је отишао, а Клиф и ја смо морали да средимо сав тај неред. Жућкаста, лепљива течност је потамнела и стврднела се као лак. Покривачу није било спаса, а тепих смо морали да оперемо. Била је већ прошла поноћ када смо коначно завршили. Спавала сам лоше — читаве ноћи слушала сам узбуђено зујање пчела у димњаку изнад наших глава.

У седам и тридесет следећег јутра отишла сам на посао, остављајући Клифа и пчелара да заврше посао. Морали су да сруше

плочу између камина и димњака. С њом је, уз тресак, на под пала и густа маса пчела, дебела тридесетак сантиметара. Сада нам се у соби налазила главна кошница. Требало је, некако, у њој наћи краљицу. Пре него што су је пронашли, Клиф је уједен најмање шест пута, али су на крају ипак нашли предводницу.

Извели су је у башту и тада је тек настала права инвазија. Био је то знак за све пчеле у Хартфордширу, тако је изгледало, да слете у наше двориште. Све је врвело од њих.

Искористила сам одмор за ручак да дођем кући. Када сам угледала нашу спаваћу собу, учинило ми се да ћу заплакати. Сав наш синоћни труд био је узалудан. Све је поново било умазано медом, а намештај лепљивији него претходне вечери.

Клиф и ја смо читаво то послеподне провели у спремању. Све је морало да се почне из почетка. Када смо по други пут унели какав такав ред, било је већ пет и петнаест. Петнаест минута касније, наше две гошће су стигле.

Оне друге, ненајављене и непозване, биле су у то доба већ сигурно спремљене у кошнице и однете тамо где им је и место.

Пет Харди

међународна година детета

ЛУБЕНИЦА ЈЕ ГОЗБА

Тринаестогодишњи Заид ел Саид има шесторо браће и сестара. Њихова кућа у Ел Ариди, сеоцету четрдесетак километара удаљеном од Каира, направљена је од ћерпича. У њој нема ни струје ни воде.

Заид се буди сваког јутра у пет. Сат касније креће у школу до које мора да препешачи девет километара — за то су му потребна два и по сата. Он воли да чита, али у кући има само једну књигу.

Његова мама је удовица. Породица поседује једног бивола, једног магарца и четвртину федана (0,42 хектара) земље.

Сваког лета, за четири месеца летњег распуста, Заид и његови другови раде код једног богатог сељака. За оброк и око 90 динара дневно скупљају у његовој штали ђубриво, које затим товаре на магарце и односе до сељачових поља. После школе или посла остаје увек довољно времена за фудбал.

Заидов доручак је плоснати хлеб и бивољ сир. Ручак и вечера се не разликују — мало „фате“, погаче преливане супом од поврћа и пиринча, уз које иду кувани кромпири, зелене паприке или кувани парадајз. Млеко се не пије — оно које даје биво мајка износи на пијацу. А када се мајка врати са слатком, првеном лубеницом, за децу почиње права гозба.

Dik
Browne

ХОГАР СТРАШНИ

СА НАШИХ ГРАНИЦА

Топло је било у Струмици и околини 25. јуна 1953. године, топлије него обично за то доба године. У пространој равници од Струмице према југословенско-бугарској граници, удаљеној тридесетак километара од града, чинило се да нема живе душе. Тек покаткад би старим путем који је водио на бугарску страну до суседног града Петрича прошао камион, или се на њима видео сељак.

И на југословенској граничној караули „Пропуст“ све је било мирно. Војници, њих око тридесет, обављали су свакодневне дужности. Са виса, где се караула налази, пуца поглед на целу долину стишнуто између планина. Ипак, нешто је у крају било немирно: граница! Није било дана а да бугарски војници и емиграција не почине неко зло. Гонила их је мржња према нашој земљи, а мржњу покретала политика Информбироа.

Текли су дани на караули „Пропуст“, некад бољи, некад гори, а војници су чували границу помно је обилазећи и дању и ноћу, по киши, снегу, блату, увек по двојица.

А онда је дошло поподне 25. јуна 1953.

СУСРЕТ У ШУМИ

Тог дана у сумрак уз врлетне стазе где после само час пешачења човеку душа на нос изађе, са младим војником у патролу је кренуо Словенац Антон Хлебец. Био је то плавокос, кршан момак, благе нарави и мила погледа. Сељаци из оближњег села Новог Коњарева волели су га као свог.

— Ходај равномерно! — окренуо се Хлебец после стотинак метара и упозорио новоспеченог граничара. — Тако ћеш лако уочити шта се догађа на бугарској страни, а нећеш се уморити!

Вијугава патролна стаза водила је мало подаље од граничног шанца, али је са ње могла да се види околина, чак и кад је, местимично залазила у шуму.

Код граничног камена 27 вођа патроле Хлебец је застао. Учинио му се да је зачуо шуштање. Чуло се све ближе. Није се преварио. Из густе, као да је изникао из земље, избио је средовећни Пантелија Стојчев из Новог Коњарева.

ПОСЛЕДЊА ПАТРОЛА

Живео је у селу, али је већи део времена проводио на караули. Пазио је војнике, једне дочекивао, друге испраћао, све прво што би му на земљи родило доносио им је, делио њихове туге и радости, упознавао их са тереном и предочавао замке на које су могли да наиђу.

Кад га је угледао са коњем натовареним дрвима, Словенцу се озарило лице. — Идеш ли, чича Пантелија?!

— А шта ћу... не журим ја, дете, никад! — узвратио је Стојчев. — Цео дан сам сакупљао дрва за караулу, па да отерам овај товар кући!

Махнувши руком војницима у знак поздрава, Пантелија је наставио даље.

Патрола је продужила до граничног камена 28. После 200 метара Хлебец је окренуо назад. Смркавало се. Зауставио се код места Шенковица и младом војнику показао овећу рупу, довољну да у њој залегну двојица.

— То је за заседу! — кратко је рекао и наложио војнику да се ту склони. — Диверзанти најчешће ту, код Јанине чуке, упадају или беже назад, у Бугар-

Караула »Хлебец« носи име једног војника, Словенца. Разлог је догађај о којем се и данас прича у околини Струмице.

ску... Има поток и путерак уз њега, у оном селу Крушици, тамо у Бугарској, зачас си, разумеш?...

РАФАЛИ ИЗ ЗАСЕДЕ

Одједном је ућутао. Чуо је неки шум. Међутим, ништа није видео, Стојећи у мраку поред јаме, пажљиво је послушао. Ништа. Ипак, био је сигуран да су запукетале границе, неко их је нагазио. Покретом руке дао је знак другу у јами да остане миран. Нечујно је скинуо оружје с рамена и откочио га. Окренуо се према удубљењу да нешто шапне младом војнику. То је било последње што је учинио.

Из најгушћег дела шуме, двадесетак метара од засе-

де, гробну тишину запарали су рафали аутомата и посекали га преко груди. Хлебец се пресамитио и погледао војника у јами, а затим сручио поред ње.

Следећег тренутка нешто је пало у јаму. По шиштању, граничару је било јасно да су диверзанти бацили бомбу. Муњевито се окренуо на бок, напитао бомбу поред себе, зграбио је и хитнуо у правцу одакле су штекли аутомати. Неко у шуми је јекнуо.

Пуцњи су замрли. Сменили су их неразговетни гласови, трчање кроз шуму, ласљава грања, да би после неколико минута опет завладао мир.

Чича Пантелија се нашао на пола пута до куће кад је чуо пуцње. Тргао се. Много рафала... боже, није ваљда Антон! Оставио је коња са товаром сувог грања и појурио по Николу Лазаревског, командира

карауле који је становао у селу.

Ускоро су и сви граничари грабили према Шенковици. Тамо су затекли командира и чича Пантелију како клече поред Хлебца. Командир је дуго гледао тело свог војника.

— Знаш, Пантелија, до краја војног рока остало му је само 18 дана! — с муком је изустио.

— Знаш!

* * *

У долини реке Струмице нема више разлоканог пута, замењен је асфалтним. Нов је и друмски прелаз са модерном царинарницом. И село Коњарево је изменило лик. Само је караула остала иста. Узорна чиста и лепа, више се не зове „Пропуст“. Сада носи име војника — Антона Хлебца. Чича Пантелија је још ту. Много је остарио.

М. Тодоровић

Најблатњава трка света

И ЈУРЊАВА
И ЗАБАВА

Возачи не долазе на старт прљави. Облепљени су блатом тек кад (и ако) превале оних километар и по стазе „Свемп баги“ трке. Ако се енглеска реч swamp преведе, све постаје јасније. Реч значи мочвара, а назив није дат случајно.

Правила овог такмичења су једноставна. Стазу треба превалити што брже, а што се пропозиција тиче — свако превозно средство долази у обзир.

КОБНА СИПИ

Па, ако нешто строжим љубитељима „правог“ аутомобилизма оно што се сваке године дешава у Флориди и не личи много на праву трку, једно би, када би присуствовали догађају, морали да признају — узбуђења, драма и пропратних напетости у гледалишту овде има колико и при много славнијим аутомобилским вратоломијама „формуле 1“. С једном, доста важном разликом — овде се не гине.

И поред свега, нејплским такмичарима није лако као што у први мах може да нам се учини. Трка се одржава на крају кишне се-

НАДМЕТАЊЕ КОЈЕ СЕ СВАКЕ ГОДИНЕ ПРИРЕЂУЈЕ У ФЛОРИДСКОМ ГРАДИЋУ НЕЈПЛУСУ ЗАСЛУЖУЈЕ БАР ЈЕДНО »НАЈ« — ОНО КОЈЕ СЕ ОДНОСИ НА ЧИСТОЋУ

зоне, па је стаза зато обавезно прекривена водом чија дубина износи око метар. Вода је, наравно, блатњава што поприлично смета возачима да опазе разне природне и намерне постављене препреке — рупчаге, камење, гвоздене шипке и опасне каљуге.

Бар једна од тих препрека лако је уочљива. То је чувена рупчага Сипи, дугачка петнаест, а дубока два и по метра, око које се ди већина од уобичајених

12 хиљада посетилаца и у којој се, за велики број учесника — трка завршава.

Иако на старту може да се појави све што се котрља на четири точка, већина возача, поучена искуствима, употребљава шасију трактора на коју се заиста поставља аутомобилски мотор. Рукотворине које настају на овај начин, коштају и до шеснаест и по милиона старих динара, могу да достигну брзину од 112 километара на час и

прогутају не баш економичну количину горива од девет литара за нешто више од једног и по километра.

САПУН ЗА АСА

Извесном Лену Чесеру све то није сметало да пет пута заредом протутњи кроз блато први и тако стекне право на уобичајену награду: три милиона и

шест стотина старих динара и, као на правом такмичењу, традиционалну победничку флашу шампањца. Ваљда уз то долазе још и ништа мање традиционални пољупци по могућству заносних лепотица. Део награде који мање подсећа на велика белосветска такмичења је паковање сапуна које припада асу.

Пре него што је на овогодишњем такмичењу у свом јарконаранцастом „шевролету“ по пети пут први стигао до циља, Лен Чесер је успео да изведе нешто што је запрепастило и најверније гледаоце трке у Нејплсу.

Док се за задњим точковима наранцастом „шевролета“ пут неба дизала шест метара блатњава завеса, Чесер је нагазио на папучицу и брзином од 112 километара приближио се ивици рупчаге Сипи.

Од запрепашћења отворена уста гледалаца говориле су шта очекују. Како је то извео, ни данас многим није јасно, али Лен Чесер је „прелетео“ свих петнаест метара кобне рупчаге, а победничку вожњу до циља завршио онако како се од учесника и очекује — на сва четири точка.

М. И.

Кад се професори посвађају

МАТЕМАТИЧКИ ДВОБОЈ

Када се први пут 1839. године Лицеј пресељено из Крагујевца у Београд, у Србију је дошао инжењер Атанасије Николић, „професор математике и художества начертанија“. Он је уједно постао и први ректор новооснованог Лицеја. Како у Србији није било уџбеника, Николић је, те исте године, издао и „Алгебру устројену за употребљеније слушатеља философије у Лицеуму књажевства Србије“ прву на српском језику. Књига је у „Типографији књажевској“ штампана у 500 примерака и својом појавом знатно задовољила потребе тадашњих студената Лицеја.

Али, 1840. године директор „нормалних школа“ у Србији Георгије Зорић упутио је Попечитељству просвешћенија писмо у којем куди издати уџбеник, па, између осталог каже: „... да је Алгебра господина Николића, устројена за слушатеље философије у Лицеуму, ни најмање не соотвествује (одговара) цели и

да је сваког достоинства једне учебне математичке књиге лишена...“ Зорић даље тврди да Алгебра није научно написана, па је, чак ни он, сиромас, и поред тога што важи за учена човека, не може разумети. Јер, по његовом мишљењу, „Алгебра така је пре две, три стотине година била устројена...“, док сад вели: „... у деветнајестом столећу у свим просвешћеним државама, алгебра има други вид...“

Школска комисија, чији је члан био и Зорић и која је извршила рецензију поменуте Алгебре, замолила је истог да укаже на негативне стране Николићевог уџбеника.

Ствар се, међутим, није само тако завршила. Чувши да је јавно нападнут, а његов уџбеник потцењен, професор Николић је енергично затражио да Зорић „... своје изреченије и докаже, и, ако то у стању буде, јасно следује да сам недостојан да се на катедру повереног ми звања повратим...“, па, у продужетку, наставља: „... Ако, пак, Зорић не буде хтео,

или пак не буде могао (као што сам уверен да нигда у стању бити неће), то онда покорњејше молим да се убица чести моје и јавни нападач казни и да се мени удовољетвореније за учињене безчастије пода...“

Да би доказало ко је бољи математичар, Николић баца рукавицу противнику и витешки га позива на двобој. Наравно, овај се пуно разликовао од тадашњих, класичних двобо-

ја пиштољима и мачевима. Позивајући га на двобој, увређени професор је Зорићу упутио позив следеће садржине: „... Господине високопочитаеми, будући да сте Ви мене, Вама по знатим актом (оглашавајући моју Алгебру сваког достоинства лишено), увредили, а да нисте доказали и узроке навели, позивам Вас сутра у кућу Глигорија Возаревића, овдашњег књиговесца и књогопродавца, после подне од три

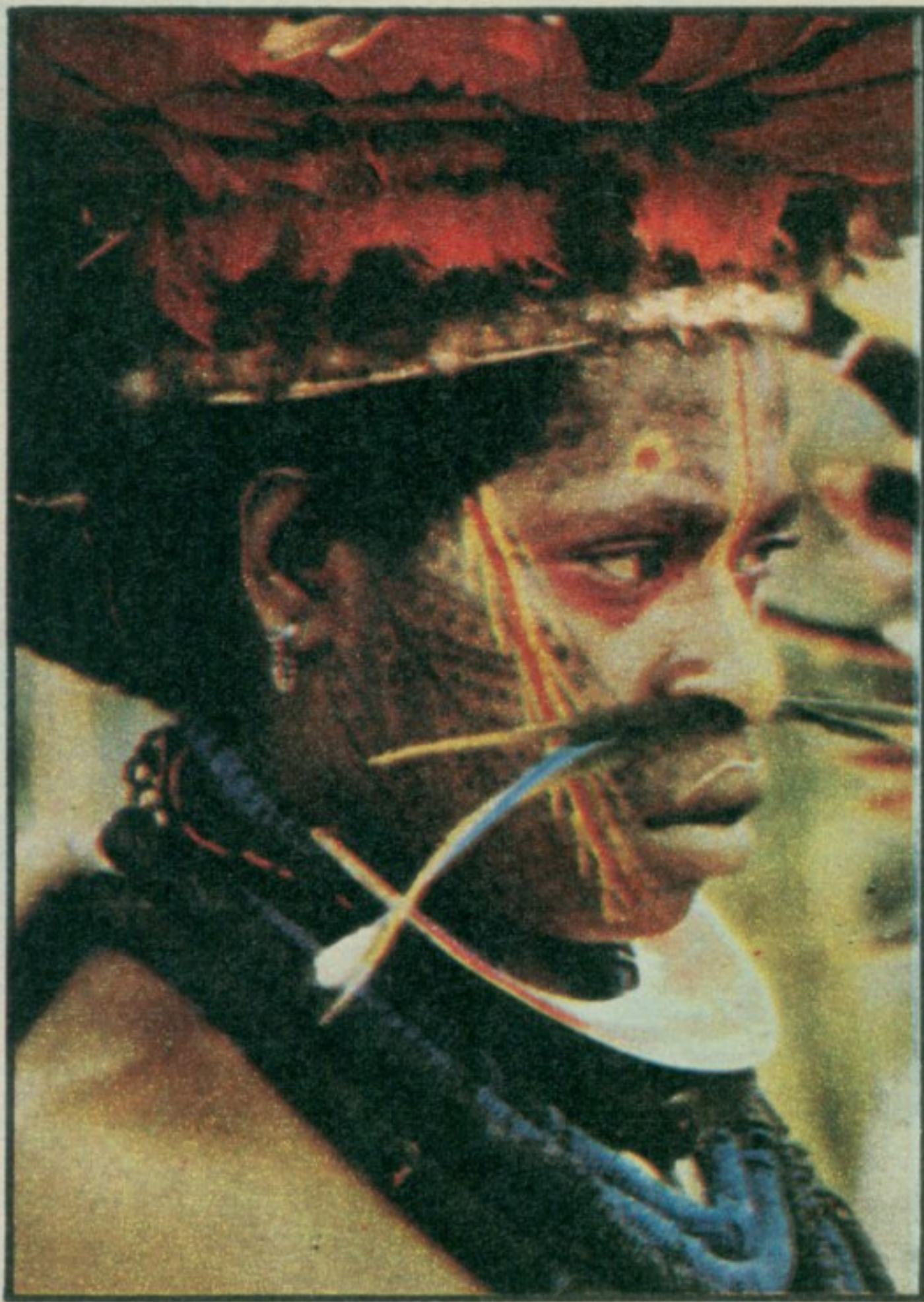
сата до пет (по европејском), НА МЕЈДАН КЊИЖЕВНИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ ДОБЕТЕ, водећи са собом од ваше стране два одборника свидатеља (сведока), где ћу ја у исто време, такођер, са два свидатеља бити...“

Позив на двобој био је, дакле, уручен. Питање је било само како ће се он одржати. Али, увређени професор Николић, који је тако витешки бацио рукавицу у лице свом противнику и на то мисли, па, даље, објашњава: „... Ја ћу, као увређено лице, најпре вама поставити пет вопроса (питања) из математике које, ако Ви разрешите, ја се Вашему лицу клањам и Вас за надлежног рецензента мојег признајем... Напротив, стоји и Вама слободно после мени пет вопроса дати...“

Исход овог „двобоја“ очекиван је са приличним интересовањем. Али, „мејдан математички“ није одржан. Изазвани директор Зорић није изашао на двобој, а увређени професор Николић уживао је, нема сумње, у својој победи.

П. Бабић

ПЛАВО ЈЕ СКУПЉЕ — Некада је церемонија венчања трајала данима, данас не траје дуже од 24 часа. Ако се то изменило, традиционални изглед младе није — она на глави и у ноздрвама обавезно носи перје рајске птице. Што је више плавих пера, то је млада богатија — јер, ова пера су дужа и скупља од осталих. Једно може да кошта и до 60 хиљада старих динара.

ГЛАВОМ ПЛАЋА СВИЊА — Знак да су се породице споразумеле, а млада припала новој родбини, је убијање свиња. Окружени родбином, два човека, од којих један на конопцу води жртву, а други у руци држи повећу мотку, вешто и брзо ће завршити свој посао. Два удараца по глави и животиња може да се веже за мотку и пренесе до ражња.

НЕ САМО ШКОЉКЕ — Уколико жели жену, младић из племена Чимбу мораће за своју љубав добро и да плати — шест свиња и 500 аустралијских долара (око милион и по старих динара). Остатак се исплаћује као некада — скупценим перјем рајске птице и наруквицама од шкољки.

Желео бих да знам нешто о Папуанцима. Милаја Бојовић, Хаци-Милентијева 42 Београд

Ево, сазнаћеш нешто о њиховим обичајима и како изгледају у нарочитој прилици — за време свадбарских свечаности.

СТАРИ И НОВИ ОБИЧАЈИ

ДОЛАРИ УМЕСТО ШКОЉКИ

СВАДБЕНИ ОБРЕД ПЛЕМЕНА ЧИМБУ СА ЦЕНТРАЛНИХ ВИСОРАВНИ ПАПУЕ-НОВЕ ГВИНЕЈЕ ОДРЖАВА СЕ ПО СТРОГО УТВРЂЕНИМ ПРАВИЛИМА. ПРВО И ОСНОВНО ЈЕ ДА МЛАДА — МОРА ДА СЕ КУПИ

На 140 километара од аустралијског копна у Папуи-Новој Гвинеји живе племена за која до пре четрдесетак година нико није знао. Једно од њих је и племе Чимбу. У додиру са цивилизацијом вековни обичаји и начин живота лагано се мењају.

Неки обреди су ишчезли, неки се задржали, али су, као што је случај са церемонијом венчања, претрпели чудне промене.

Ако је млада некада и могла да се купи за неколико наруквица од шкољки и пар прасића, данас ниједном младићу из пле-

мена не би пало на памет да пред породицу своје изабранице изађе са тако скромном понудом. Сви знају да су младе поскупеле и да се нова цена плаћа на нови начин — у доларима. Љубав тако може младожењу да стаје и до хиљаду аустралијских долара (око 25 хиљада нових динара).

Млада је скупља, али зато изгледа баш као што је и увек изгледала — тело и лице јој се за ту прилику украшавају шарам јарких боја које се добијају из корења биљака и специјалног камења. Око укра-

шавања се брине — отац. Мајци, тако налаже традиција, преостају тежи и грубљи послови. Отац је тај који ће девојци на главу ставити округлу капицу од сувог лишћа обојеног златножутим бојом која симболизује богатство породице.

Тек пошто се девојка дотера и улепша, појавиће се и младожења праћен бројном родбином. Просци са собом носе и поклоне.

У дугим разговорима и преговорима набрајају се врлине будућих супружника — тек да се зна шта ко нуди и добија...

БОЈА РАДОСТИ — Шаре на лицу младе нису настале случајно. Њихова боја и облик одговарају веселој прилици. Обичај бојења тела и лица одржао се и у другим приликама, као што су сахране или рођење детета, само што су у тим приликама шаре друкчије.

ДА СВИ ВИДЕ — Да би доказао да су му намере озбиљне, а средства довољна да издржава своју изабраницу, младожења ће проћи кроз село са свадбеним трофејем искићеним перјем рајске птице и доларима.

ОТМИЦА ПО ДОГОВОРУ — Обред венчања не може да се обави без „пажа“, пратиоца кога добија свака млада. Као и она, и паж на глави носи перје рајске птице само што је његово мање скупљено. Па ипак, све је то некада прескупо за мање имућне. Тада се читава церемонија споразумно прескаче — младожења једноставно организује „отмицу“.

ТРИ МЕСЕЦА ЗА ОДЛУКУ — После целодневног весеља, сватови ће се разићи, али младожења одлази — без младе. Тек после три месеца његови рођаци доћи ће да виде да ли је споразум склопљен

оног дана када је свиња заклана заиста прихваћен. Неки пут се дешава да се неко предомисли — неспоразум се тада решава и уз помоћ копља и стрела.

ЖЕБ ЗА ТЕЧНИМ ЗЛАТОМ

Пред најездом Арабљана у Цариград је 673. године пребегас архитекта Калиник из Хелиопоља, у Сирији. Исте године Византинци су се бранили од арабијске флоте једним Калиниковим проналаском, и то врло успешно. Била је то грчка ватра, направљена, вероватно, од сумпора, креча и — нафте.

Човек је одавно познавао и употребљавао нафту и њен природни продукт асфалт, много пре Калиниковог „ђавољег изума“, још пре наше ере. Служила је као гориво, средство за конзервисање, као лек, или бртвило за бродове.

Ипак, као датум почетка њеног индустријског коришћења узима се 27. август 1859. године кад је код Титусвила, у Пенсилванији, прорадила прва бушотина. Било је то дело Едвина Лоренсина Дрејка.

Од овог момента, најпре у Америци, а потом у многим другим земљама, почела је трка за „црним златом“.

У прво време, главни производ који се добијао из

нафте био је петролеј за осветљење. Бензин је при добијању петролеја сматран опасним вишком. Али, од 1900. године улога бензина постаје све значајнија јер почиње период усавршавања и све веће производње мотора са унутрашњим сагоревањем. Започета су разна испитивања да се из сирове нафте добију што веће количине

бензина. У првим фазама прераде сирове нафте, када је примењивана обична дестилација, из нафте у појединим налазиштима бензин уопште није могао да се добије. Међутим, савремени методи прераде нафте обезбеђују данас не само веће количине бензина, него и добијање великог низа других значајних производа.

ПОДЗЕМНИ НОМАДИ

Погрешно је, наравно, мишљење да су богата налазишта нафте некаква подземна, већа или мања, мора. У највећем броју случајева, нафта је упијена у поре и шупљине седиментних стена, као што су, на пример, пешчари и вапненци. Зато је не треба тражити у непорозним стенама као што су то разне вулканске стене, јер оне не могу да је упију.

Нафта се у земљи стварала милионима година, у разним геолошким формацијама. Али, места на којима је данас црпемо у ретким случајевима су и места где је настајала. Под притиском гасовитих материја, које су настајале упоредо с нафтом, затим под утицајем тектонских поремећаја и због своје сопствене тежине, она је мењала своје место под земљом.

Дубине нафтоносних слојева су различите. Негде је нафта сама избијала из земље, али овакви извори нису били од већег значаја за експлоатацију, јер су се врло брзо исцрпљивали. Другим речима, од индустријског значаја су само она лежишта до којих човек допре вештачким путем, бушењем.

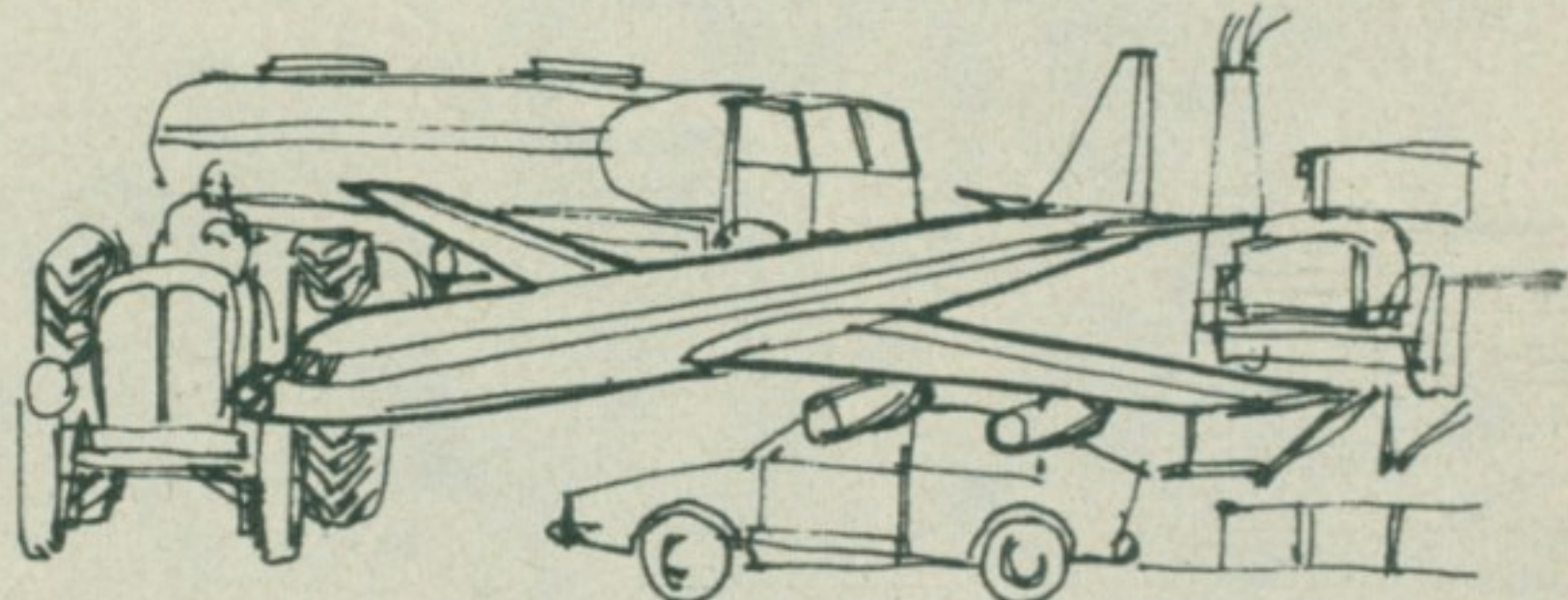
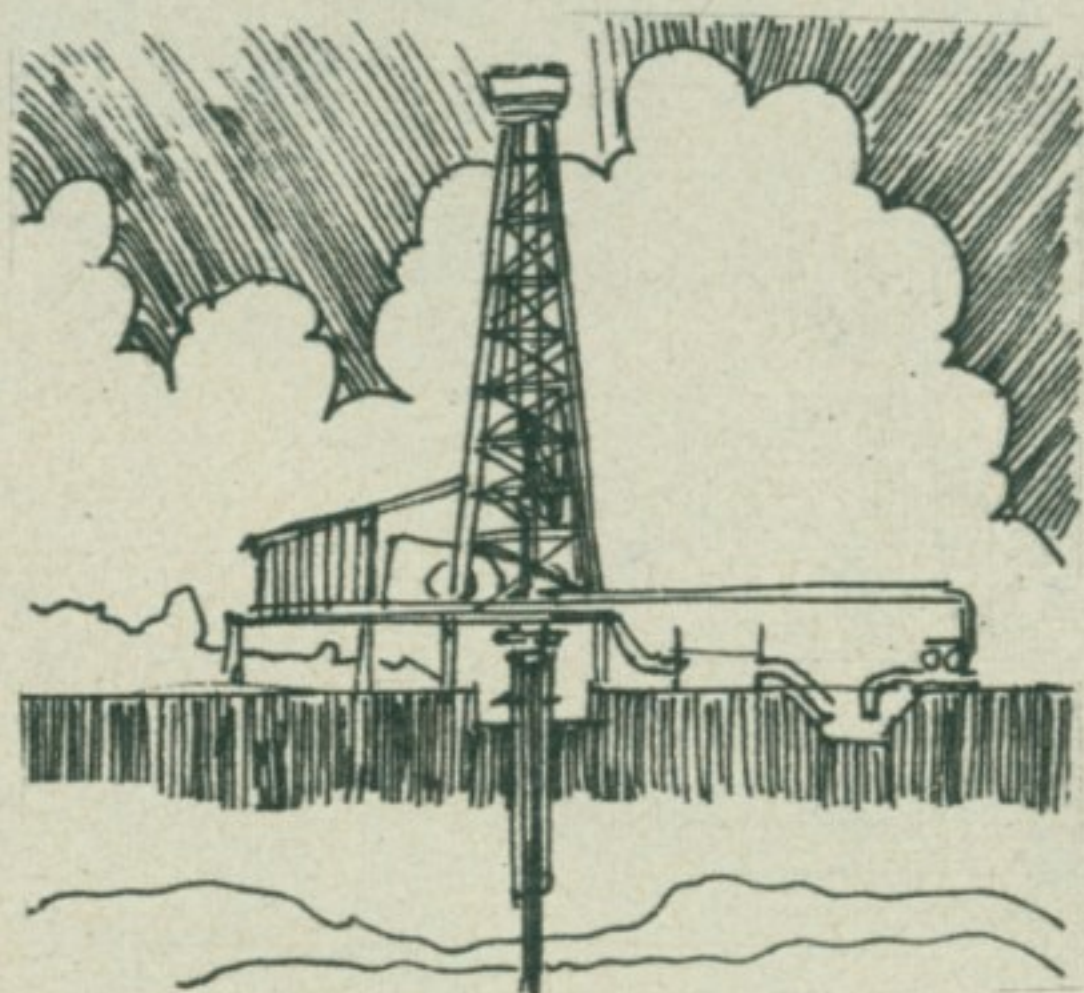
СИСАЉКОМ У ДУБИНЕ

Прва бушења у циљу проналажења нафте вршена су насумце, на срећу. Међутим, број неуспешних, јалових бушења данас је сведен на минимум јер пробним бушењима претходе темељита геолошка и друга испитивања која, са великом сигурношћу, упућују на лежишта нафте. Сем тога, за разлику од првих бушотина које су омогућавале експлоатацију нафтоносних слојева испод саме површине земље, данас се користе и она лежишта која су на дубинама од неколико хиљада метара.

Када се бушењем доспе до тих слојева, нафта, због притиска којем је изложена под земљом, заједно са гасом избија на површину. Што је већа дубина нафтоносног слоја, већи је и притисак којем је изложена — понекад достиже сто атмосфера. Али, у појединим случајевима, овај притисак није довољан да под његовим утицајем нафта избије на површину земље. Тада се користе посебне црпке за исисавање. Међутим, ни у првом ни у другом случају нафта се из свога лежишта не може у потпуности исцрпсти. Рачуна се да и при коришћењу најсавременијих метода готово половина драгоцене течности остане неискоришћена.

Добијена нафта не може одмах после вађења да се користи за прераду, јер поред гасовитих материја садржи и песак, воду, глину... Да би се ослободила ових примеса, нафта се оставља да одстоји у специјалним басенима.

Овако припремљена, нафта се до места прераде транспортује на различите начине. За превоз копноом користе се вагони и камиони цистерне, а за прекоморски транспорт граде се специјални бродови — танкери. Последњих деценија све више се изграђују специјални цевни системи, нафтоводи, дугачки неколико стотина, па и хиљада километара. Иако изградња оваквих система захтева велике издатке, овакав транспорт је врло ефикасан — бројне опасности које прате танкере и цистерне са нафтом сведене су на минимум. У нашој земљи у току је изградња једног оваквог система.

ШТА БЕЗ ЊЕ?

Нафта покрива готово 50 одсто данашњих светских потреба за енергијом. Користи се за транспорт, као извор топлоте у индустрији и за грејање просторија, а мањи део за добијање електричне енергије (у нашој земљи 6 одсто).

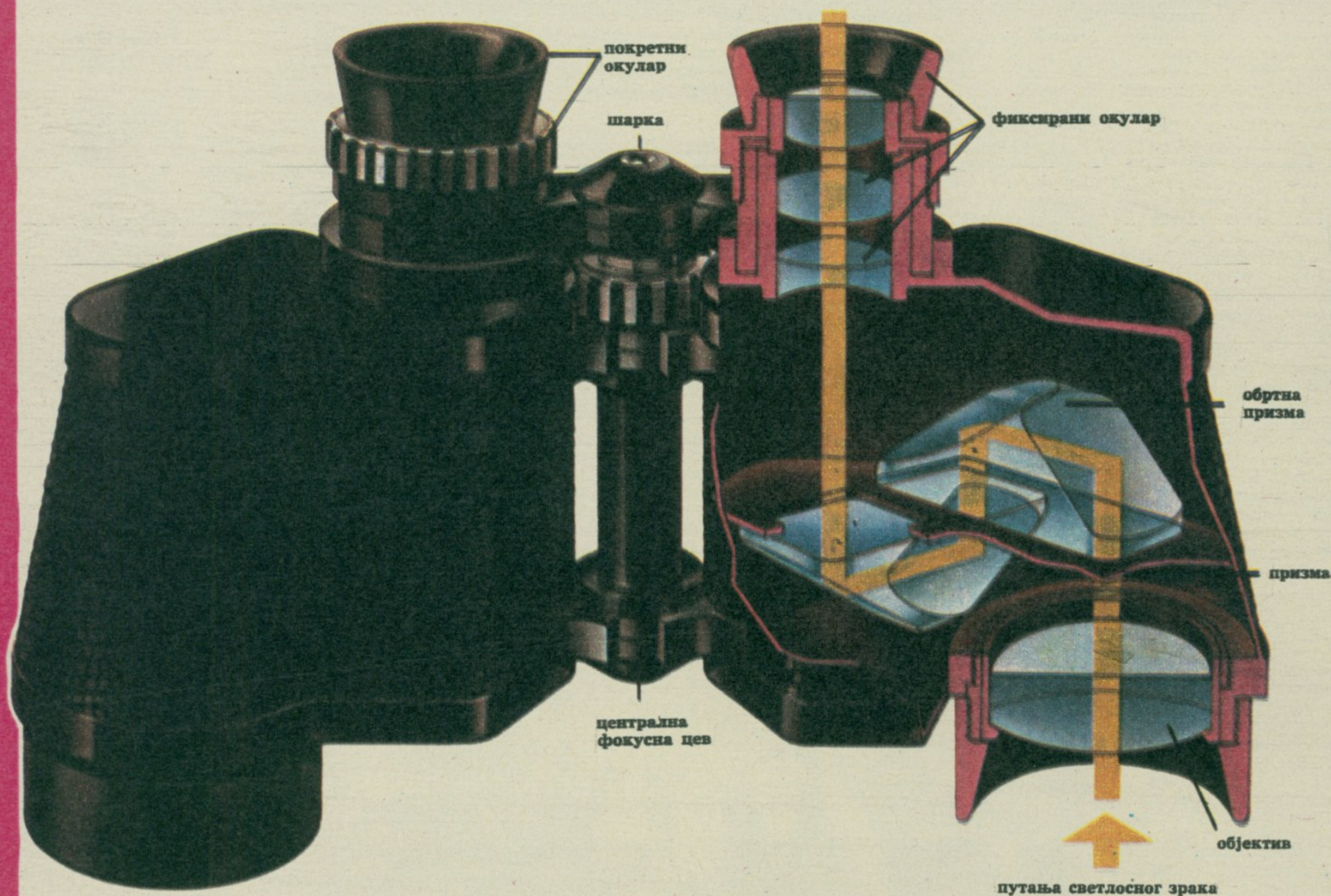
Она је тек недавно постала основна енергетска сировина света. На пример, учешће угља у производњи енергије, у нашој земљи, опало је са 82,6 одсто (колико је било 1960.) на 44 одсто, колико је износило 1977. године, а учешће нафте, у истом периоду, порасло је са 11 на 43 одсто!

Владао је мишљење да ће трошкови производње нафте остати релативно ниски, транспорт једноставан и јефтин, а такође и

њено складиштење. Тако је дошло до нагле експанзије потрошње нафте. Међутим, већ деценијама тврди се да су резерве нафте на измаку. Ипак, ње још има. По геолошким процесима, у Земљиној кори нафте има за око 2000 TWh (тераваат година, енергија коју ће за годину дана утрошити потрошач снаге милијарду киловата ако ради непрекидно). У наредних 50 година нафта не може задржати данашњи примат у потрошњи. После 2000. године њена производња требало би да опада. Да би она и даље играла исту улогу у енергетици коју има данас, сваке треће или четврте године морала би да се открије по једна „Саудијска Арабија“ или сваке године по једно „Северно море“.

ЧУДА
ЉУДСКИХ
РУКУ

ДА СЕ ЧОВЕК РАСПОЗНА

Године 1589. у Напуљу је штампано дело *Magia Naturalis*. У њему је први пут дат опис оптичког инструмента о чијем је проналаску неколико година раније његов творац, Г. Б. Порто, извештавао кардинала Д'Естеа: „Правим инструмент који омогућава да се човек распозна на раздаљини од неколико километара“.

Године 1609. италијански физичар и астроном Галилеј конструисао је

астрономски дурбин којим открива Орионову маглицу, брда и долине Месечеве површине, открива Јупитерова четири најсјајнија сателита, опажа да Венера и Месец мењају изглед — тј. да показују оно што ми данас називамо менама. Од оних неколико километара Портовог инструмента до несхватљивих даљина у које је продро Галилејев — дурбин је заиста прешао велики развојни пут.

На који то начин дур-

бин омогућава оку да удаљене предмете види као да му се налазе у непосредној близини?

Најважнији део бинокулара или догледа (дурбина који има два објектива и два окулар) чине призме које су смештене у два истоветна саставна дела овог инструмента.

Свака призма је торугаоног облика, израђена од чврстог стакла и има две унутрашње рефлектујуће површине. Светлосни зраци које доглед прима

пролазе прво кроз објектив, а затим падају на призму, одбијају се од њих и на тај начин преламају неколико пута. Ово продужава путању светлости и омогућава увећање слике. Слика коју даје сочиво окулар испред нашег ока прима се под углом већим него што је онај који даје слободно човечије око, па се тако и ствара утисак да је предмет кога посматрамо много ближе нама него што у стварности јесте.

Фокусирање читавог догледа врши се помоћу централне фокусне цеви чијим се подешавањем добија жељена оштрина. Могуће је исто тако и фокусирање окулар (сочива ближег оку) и то окретањем покретног обруча који се налази на сваком од њих. Преко централне цеви може се мењати и растојање између окуларе што омогућава да се доглед прилагоди сваком руковаоцу.

СТИЖЕ СТРАШНИ ЕУГЕН

САРАЈЕВО
У ПЛАМЕНУ

— ДИРЕКТНО САМ УПУТИО МАРШ НА ГРАД — ЗАБЕЛЕЖИО ЈЕ У СВОМ РАТНОМ ДНЕВНИКУ ВРХОВНИ ЗАПОВЕДНИК АУСТРИЈСКЕ ВОЈСКЕ. — СА УЗВИСИНЕ ИЗНАД ВАРОШИ СЛАО САМ ОДРЕДЕ ЗА ПЉАЧКУ. ПРЕДВЕЧЕ ЈЕ ГРАД ПОЧЕО ДА ГОРИ...

Недавно хладан октобар давне 1697. године, кад се у аговске магазе раскошног шехер-Сарајева још смештала плодна летина, а занатлије у чаршији пресељавале се са ћепенака у радње и дућане, донео је са студеним ветром и глас који је жителје овог града, нарочито Турке, више уплашио и забринуо од скоре зиме и сталних међусобних сукоба.

Иако је било тешко да се поверује, јер је Сарајево до тада, колико-толико, увек било чувано и обезбеђено од „каурина“, сада му је наомак био нико други до — Еуген Савојски.

Мален по стасу, моћан по положају, неустрашив по природи, а руку крвавих и намера непредвидљивих, предводник силне војске, снажне државе и нападачке политике, принц Еуген Савојски је у историју Сарајева неизбрисиво ушао по томе што је један од најлепших и најбогатијих градова тадашње Турске Царевине заivio у огњевит вео сурове пљевине и немилосрдне пљачке.

ГОЛОБРАДИ ГЕНЕРАЛ

Син принца Ежена Мориса Савојског и Олимпије Манцини, Еуген је још као дечак показивао изразит смисао и снажну вољу према војничком позиву, али су му, због телесне слабости, родитељи наменили свештенички позив. Једнако је мислио и краљ Луј XIV, одбивши молбу младића из области Савоје да му се додели ескадрон драгона.

Увређен и уверен да је униформа и командовање једини смисао његовог живота, двадесетогодишњи Еуген напушта Француску и 1683. године ступа у аустријску војску.

Већ прве битке аустријских солдата против турских јаничара и аскера показале су способност младог принца од Савоје. Тако је започела изузетна каријера војсковође, коју је почео као непознати добровољац у штабу коњичке бригаде свог рођака маркгрофа Лудвига Баденског, а завршила тек смрћу — 1736. Еуген Савојски је рањаван при освајању Будима 1686. и Београда, две године касније. Пуковник је постао

када је имао само двадесет година, одмах по доласку у аустријску војску, генерал 1685, а маршалска титула додељена му је 1693. године због успешних операција против Француза у Италији. Када су Турци, 1697. године, поново продрли у Угарску претећи да угрозе цео западни свет, на чело аустријске армије постављен је тридесет четворогодишњи Еуген Савојски, као врховни заповедник, одбивши пољски престо и ласкаве понуде Луја XIV.

У јесен те исте, иначе врло бурне године, овај предводник једне од најјачих

војски свог времена, зналац неколико језика и упорни борац за славу и утицај бечког двора, организује пламени поход на Сарајево.

СИЛНИК У ДОЛИНИ БОСНЕ

Потукавши са око 40 хиљада војника почетком септембра 1697. године у бици код Сенте султана Мустафу који је предводио 60 хиљада људи, после чега турски предводник одступа преко Темишвара према Цариграду, принц Еуген са 6500 одабраних ратника креће према Бихаћу. Међутим, после неуспелог напада на ово утврђење, врховни заповедник аустријске војске упућује своје јединице, јашући на њиховом челу, долином Босне према Сарајеву, желећи да тим ударом зада директан и жесток ударац Османлијама и њиховом босанском средишту.

Прошавши без већих проблема и задржавања кроз Добој, Маглај и Жепче, до-

лази наомак Сарајева и шаље, како пише у његовом дневнику који је 1914. године објављен у Бечу, гласника и трубача да разгласи житељима Сарајева позив на безусловну предају.

У граду је завладала паника. У тој гужви, где је свако гледао да сачува сопствену, а по могућности смакне туђу главу, поготово оног ко је био сумњив, убијен је и тај телал аустријског принца. У прокламацији коју је носио са собом, његов врховни заповедник обраћа се „вођама отоманског града Сарајева и његовим угледним житељима да је божјом помоћи 1. септембра 1697. године код Сенте на Тиси победио великог султана“ и да је сада пред Сарајевом.

Али, како је сам Еуген Савојски записао, он није дошао у Босну да „под праведним царским оружјем потече још више крви, него да љубављу и добротом поступи са онима који милост траже“. А поступи ли ста новништво другачије него што захтева овај царски изасланик, свакоме прети изгинуће: све ће бити уништено огњем и мачем, без милости и поштеде чак и према чеду у мајци. Није изостала ни напомена: нека се нико не нада у могућност одбране.

Принц од Савоје наставља да исписује редове у свом дневнику: „Директно

сам, дакле, упутио марш против града, а чете сам у развијеном фронту поставио на узвисину непосредно близу вароши. Одатле сам слао одреде за пљачку. Турци су, додуше, највредније ствари већ склонили, али ипак је преостало још доста робе. Предвече је град почео горети...”

ПОБЕДА ИЛИ ПОРАЗ?

Сарајево је тада имало око 20 хиљада кућа и 120 џамија. До ових крвавих и огњевитих октобарских дана 1697. Сарајево је често горело и поново се дизало из пљевине. Међутим, после Еугена Савојског Сарајево је задуго остало рањено.

Иако је, наводно, наредио да се без разлога не пали, убија и одводи у робље, што је у супротности са тврдњама и наредбама из његовог ратног дневника, пожар је букнуо муњевито, а аустријски војници убијали жене и децу и старце, одводећи млађи и јачи свет у логоре за робље.

У пламену су, једна за другом, нестајале бројне сарајевске магазе, богати безистани, имућне радње, моштини преко Миљацке, медресе и текије, ханови и сараји. Изгорела је и чувена Царева џамија, док се Бегова, јединствен културно-историјски споменик и здање чудесне немарске вештине, одржала.

Али, иако се над градом на Миљацки данима вио густ дим и извијали незадрживи пламени језици, принц Еуген Савојски је ипак доживео један од својих малобројних пораза. Сарајевско утврђење са око 150 људи није могао да освоји, можда и због тога што је своје топове оставио код Зенице. Поход се завршио у разарајућем пожару и немилосрдној пљачки. Савојски се повукао на север, одакле је и дошао, а с њим је кренуо и један део хришћанског живља, у жељи да се на тај начин спасе турског зулума.

Међутим, овај крвави поход ипак је, донекле, остварио свој циљ: бечки двор је показао Турској да може да продре дубоко у крајеве које је освојила. Наравно, повлачећи се, војска принца од Савоје није пропустила да опустоши крајеве кроз које је пролазила.

Иван Лончар

ПРОПАГАНДНИ РАТ НА ПАЦИФИКУ

У време најмасовније
десанџа на шериџорију
коју су држали
Јапанци џријаџни
јлас рођене Американке
јављао се са џаласа
Радио-Токија:
»Сирочићу, како ћеџе
се џраџиџи кући
без бродова?«

НУЛТИ ЧАС ЗА ТОКИЈСКУ РУЖУ

Косе очи и истурене јагодице недвосмислено су указивале на јапанско порекло бебе која је 4. јула 1916. године први пут заплакала у једном породилишту у Лос Анђелесу.

Девојка, америчка грађанка од рођења, ничим се није разликовала од својих вршњакиња. Када је дошло време да се запосли имала је диплому Универзитета у Лос Анђелесу као одличаџ студент. Ива Икуко Тогури је специјализовала зоологију.

Две године пред крај II светског рата утврдиџе се да је, са ништа мање обдарености, могла да обавља и једну сасвим другу врсту посла...

ОМИЉЕНИ НЕПРИЈАТЕЉ

Неко време нико од суседа и пријатеља није знао где се госпођица Тогури налази, али су зато од новембра 1943. амерички војници стационирани на Пацифику могли да јој чују глас — долазио је са таласа Радио-Токија у редовној емисији намењеној америчким војницима — „Нулти час“. Глас који су касније описивали као „весео и девојачки“ ускоро је постао познат трупам широџ Пацифика.

Спикерка која је енглески говорила као матерњи, а себе називала „сироче Ени“, бомбардовала је америчке војнике речима као што су ове:

— Јавља вам се ваш омиљени непријатељ, сироче

Ени. Здраво, момци! Набавила сам вам „свеже“ плоче из домовине. Уживајте у њима док још има времена, јер сутра у 06.00 нападате Сајпан, а ми вас чекамо. Док сте још међу живима, забављајте се.

Каткад су црни хумор „Сирочета“ замењивали изрази који су на нешто приземнији начин одавали сврху „Нултог часа“ и осећања спикерке. У оптужници састављеној пет година касније, стајале су речи као што су „тиквани“ и „наивне будалчине“.

Па ипак, у предаку између десанта, стењања рањених другова, сакупљања мртвих и чувања по рововима, војници су је слушали и — забављали се. С највише „уживања“ они који су имали и највише смисла за хумор.

Августа 1945. на програму који су овога пута Американци припремили за Американце, „Сироче“ је добила једну понуду. Капетан Т. Ј. О'Брајен позвао је Ени да лично преноси историјски догађај (који тада већ није био далеко) уласка америчких снага у Токио и замолио је да при том детаљно опише шетњу адмирала Хелзије улицама града — на белом коњу јапанског цара. Сарказам капетана О'Брајена није бис претеран.

— „Токијска ружа“ непрекидно је забављала наше момке у оним дугим ноћима по рововима и сада када се јапанска империја око ње руши она не престаје да их засмејава и забавља — рекао је том приликом капетан.

О'Брајен је говорио о смеху и забави чија се општрица уместо да погађа оне којима је била намењена, све више окретала ка оној која их је производила. Победа је, наиме, била све ближе слушаоцима „Токијске руже“, другог по реду псеудонима Иве Икуко.

»СВЕЖЕ« ПЛОЧЕ И БОМБАРДЕРИ

Ове капетанове речи касније су добро послужиле одбрани која, као што се од ње и очекивало, није пристајала да призна да су изречене саркастично.

Сем тога, чак и они који су је месецима слушали, морали су да признају да је у емисијама „Токијске руже“ било неке наивне допадљивости. У једној од њих, на пример, Ени се пожалила на недостатак нових плоча и изјавила да је спремна да пошаље 500 долара једној дискографској кући у Флориди. Плоче би затим, предложила је неуморна „Ружа“, могле да се доставе неутралним каналима или „бомбардерима који би их избацивали над Токијем“.

Али оно што је Ени изјавила у време најмасовнијег десанта у историји ратовања, оног који се одиграо у близини филипинског острва Лејте 20. октобра 1944. године, стајало је више него што је у тренутку док је текст читала могла и да сања:

— Сирочићу Пацифика, постали сте стварно сирочићу. Како ћеџе се сада вратити кући без бродова?

На казну за ове и друге спикерске поруке „Токијске руже“ америчке власти морале су још да причекају. Прву препреку поставили су сами себи када су августа 1945. године званично закључили да особа која се представљала као „Токијска ружа“ — не постоји. Ради се о неколико личности, неких седам — осам умилних женских гласова.

Септембра 1945. даља истрага је показала да сви претпостављени гласови ипак припадају само Иви Икуко, ухапшеној у једном хотелу у Јокохами.

Сад је тек следио низ збуњујућих прича које су неколико година одлагале извршење правде. Пре свега, Ива Икуко Тогури је у међувремену свом имену додала Д'Аквино — презиме једног португалског држављанина с којим је склопила брак. Госпођа Д'Аквино је тврдила да, према томе, амерички закони с њом више немају везе.

Пуне две године истрага није дала никакве резултате. Два кључна сведока која су могла да докажу оно што је за оптужницу било и најважније — да је садашња госпођа Д'Аквино заиста „Токијска ружа“ — као да су пропала у земљу.

Годину дана касније, у октобру 1948, коначно је сакупљено довољно података да се подигне оптужница. Петог јула 1949. године пред федералним судијом Калифорније стајала је Ива Икуко Тогури Д'Аквино — због издаје земље.

Одбрана је пред суд изнела магнетофонске снимке емисије. Оних које су оптуженој ишле у прилог, наравно. И судија и порота чули су само „безазлено“ чаврљање „Руже“.

ПОРОТА У ДИЛЕМИ

На последњем заседању пред изрицање пресуде судија Роуџ упозорио је пороту на чињеницу да уколико се по њиховом мишљењу приврженост оптужене Јапану своди само на „начин мишљења“, кривиде нема.

Колико се и порота двоумила говори и време које је утрошила да би се, на крају, свих њених дванаест чланова сложило — већали су тачно 78 часова и петнаест минута. Изгледа да су „Токијску ружу“ највише теретиле речи које је послала у еџр у време десанта на Лејте.

Милион и по речи које су сто сведока, одбрана и тужилац изговорили за дванаест недеља процеса на крају су Иву Икуко Тогури Д'Аквино стајали десет година затвора.

Уз временску, осуђена је и на новчану казну од 10 хиљада долара — пет пута мања свота од оне коју је влада до тада утрошила на случај „Сироте Ени“. За услуге које је обављала за рачун Радио-Токија „Ружа“ је месечно добијала 100 јапанских јена. Мало за издајство, али се о новцу ионако није ни радило.

БИМ И БУМ

BAVALU

СТРИП

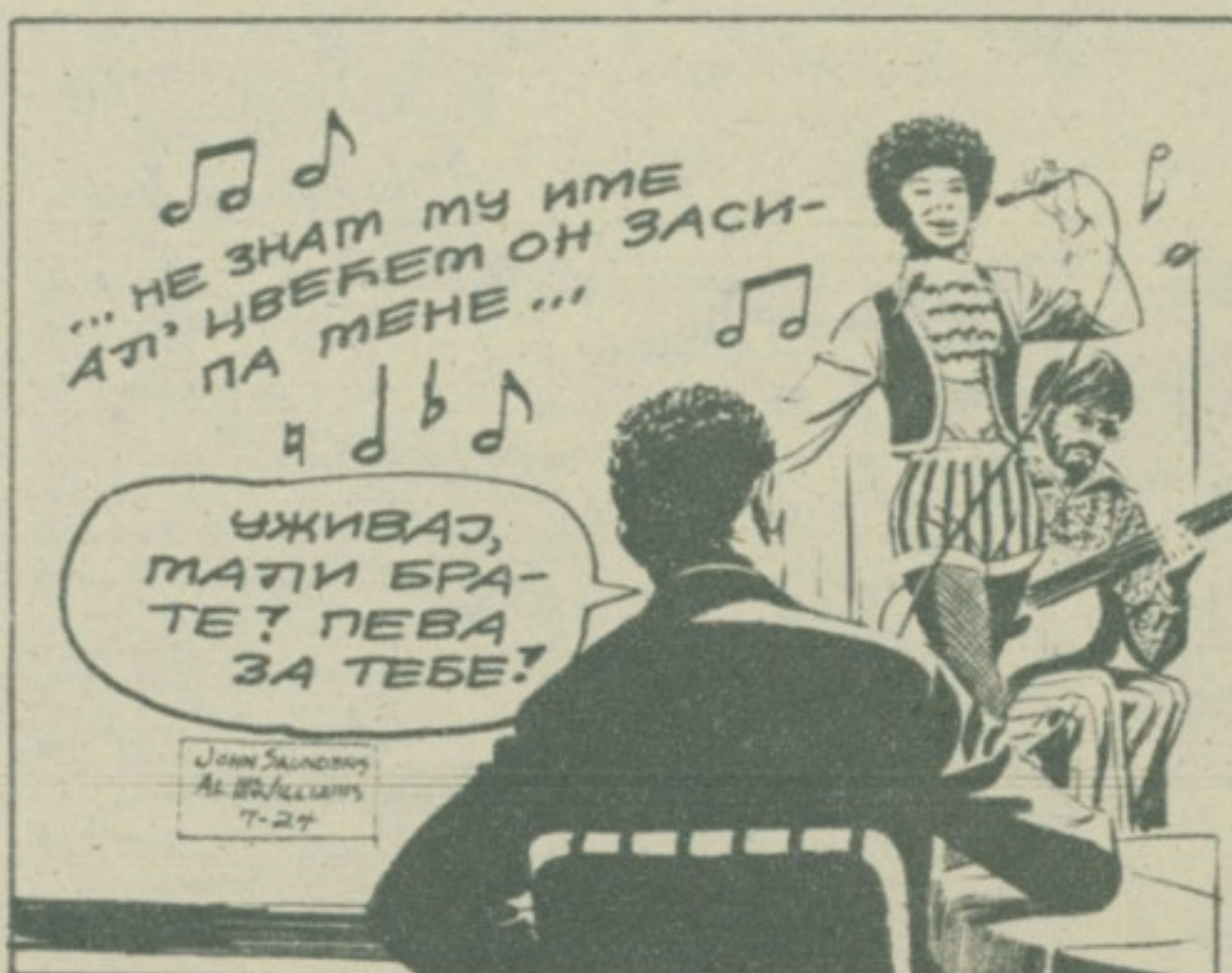
УРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

УРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

ШТА ЈИ
ИМА У
ОНОМ МОФЕР
ЧИГУ КАД
ГА ТАКО
ЉУБОМОР-
НО ЧУВА
?

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИЖКОГРАФИ

УРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВЉИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВЉИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

УРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

УРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

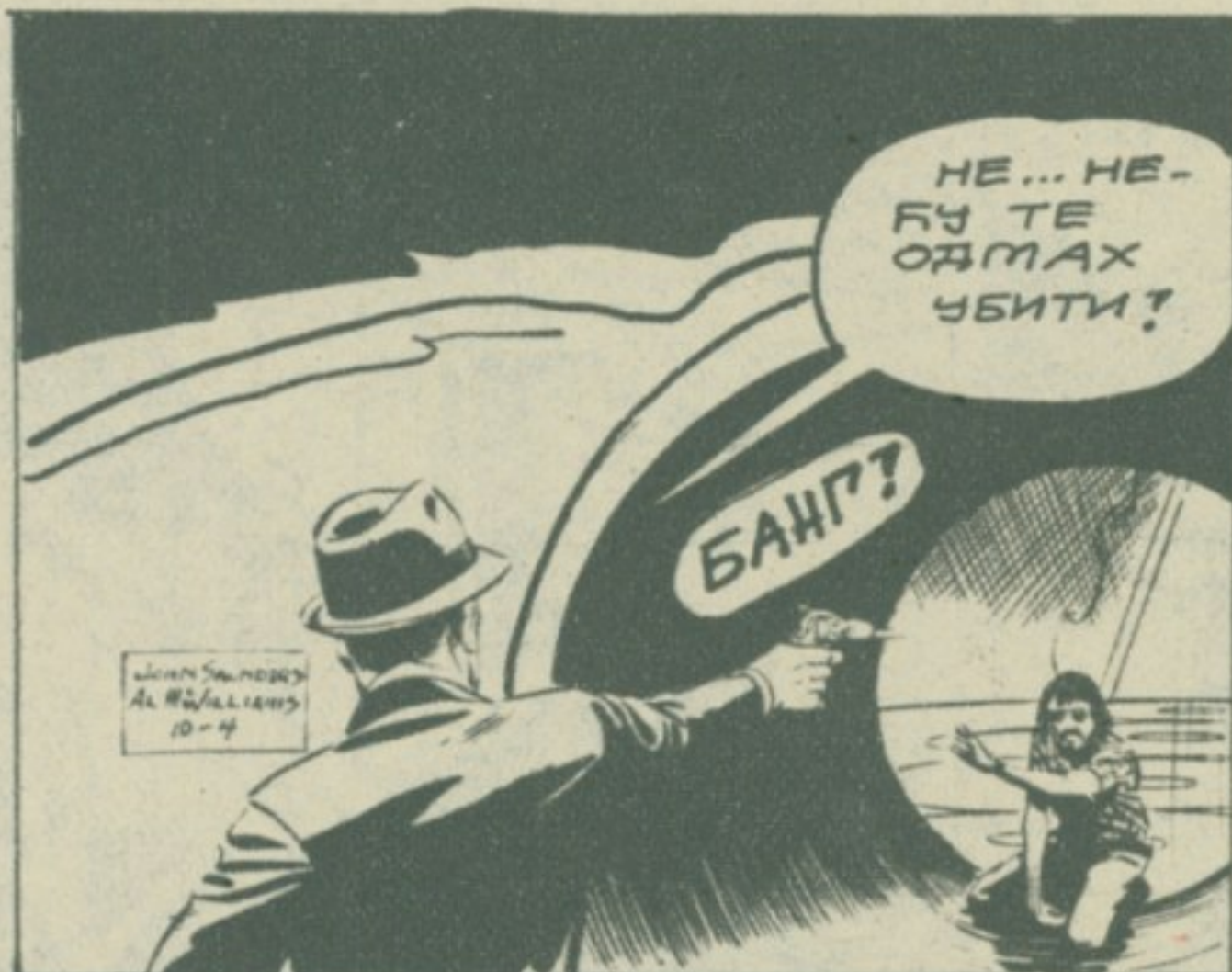
ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

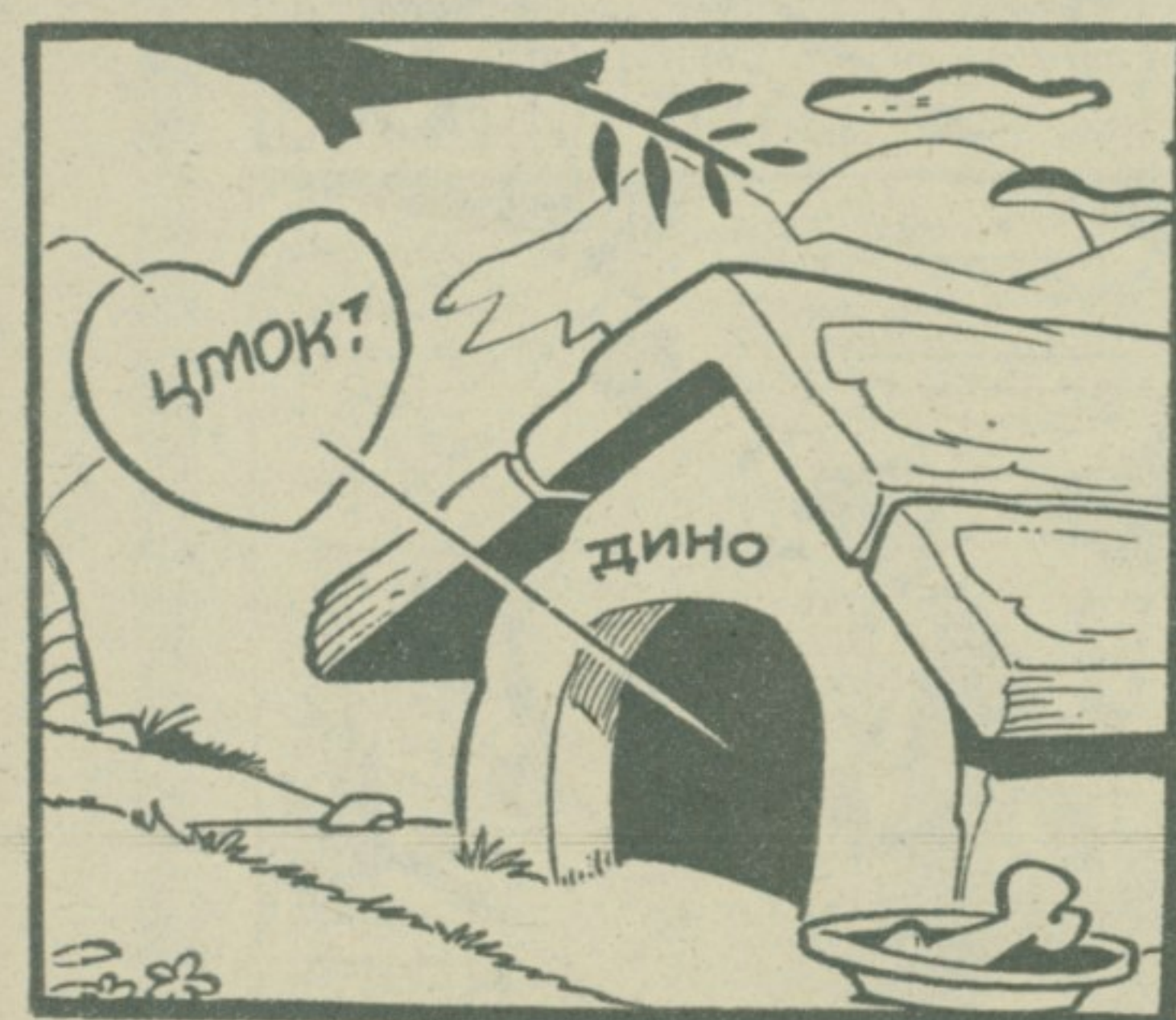
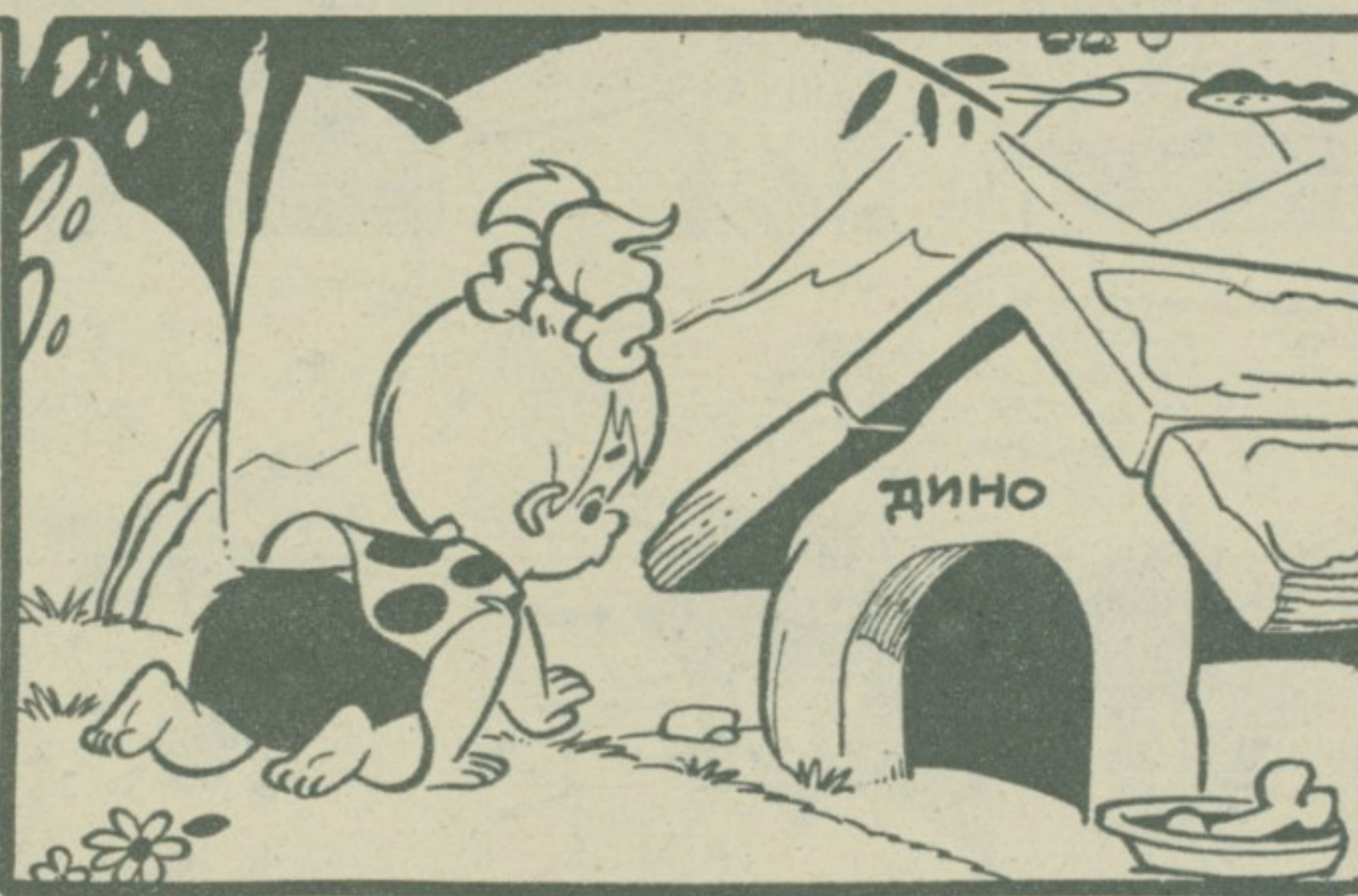
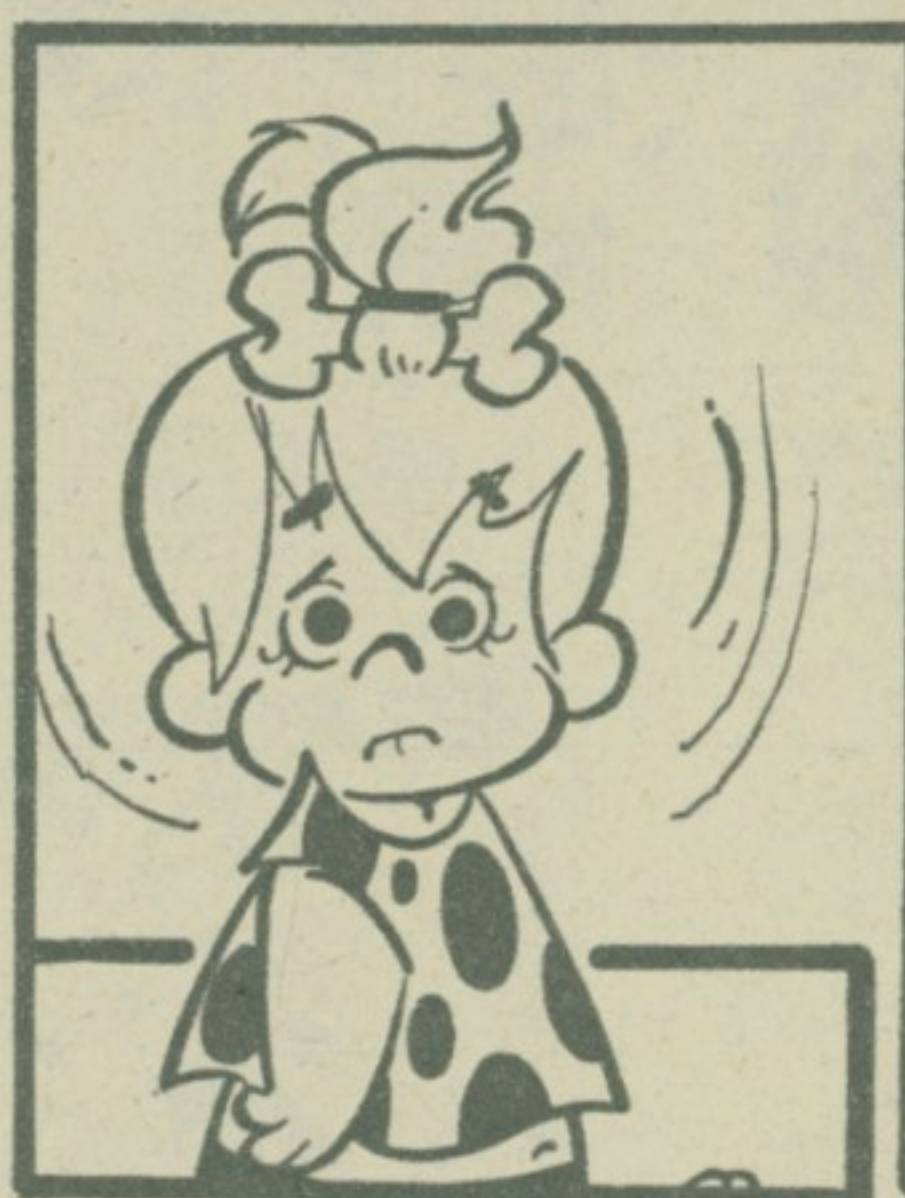
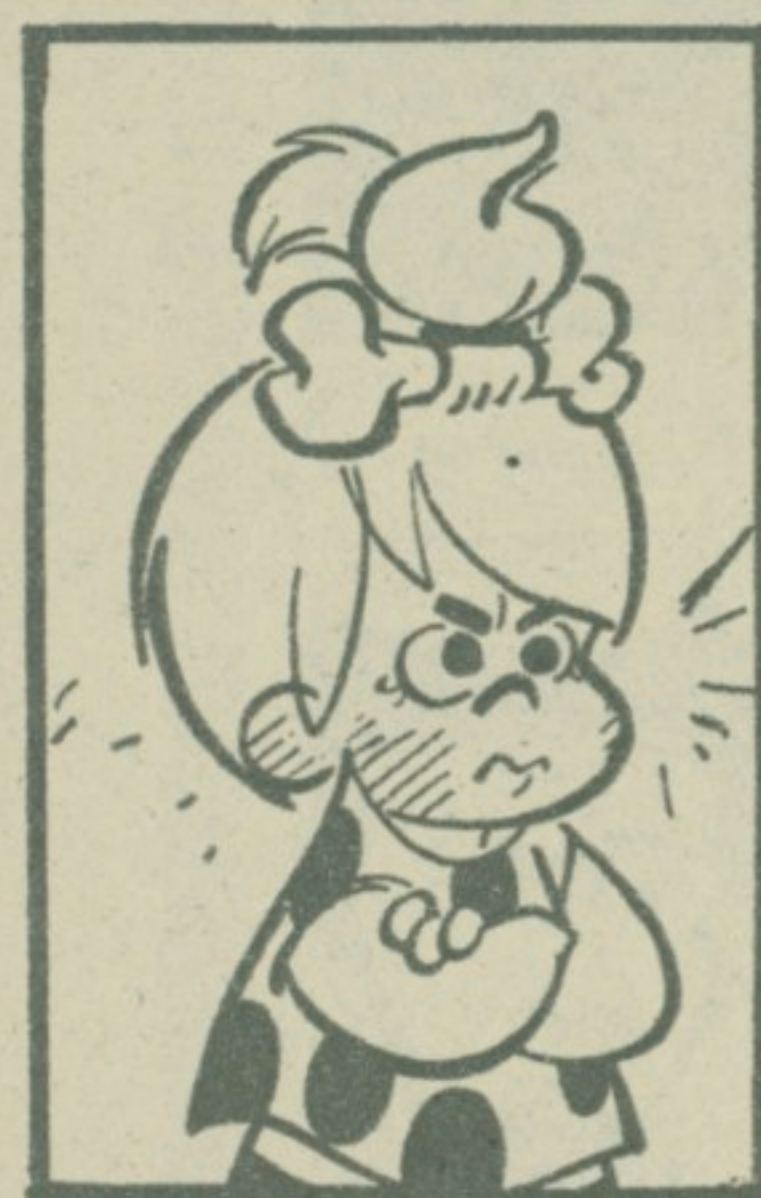
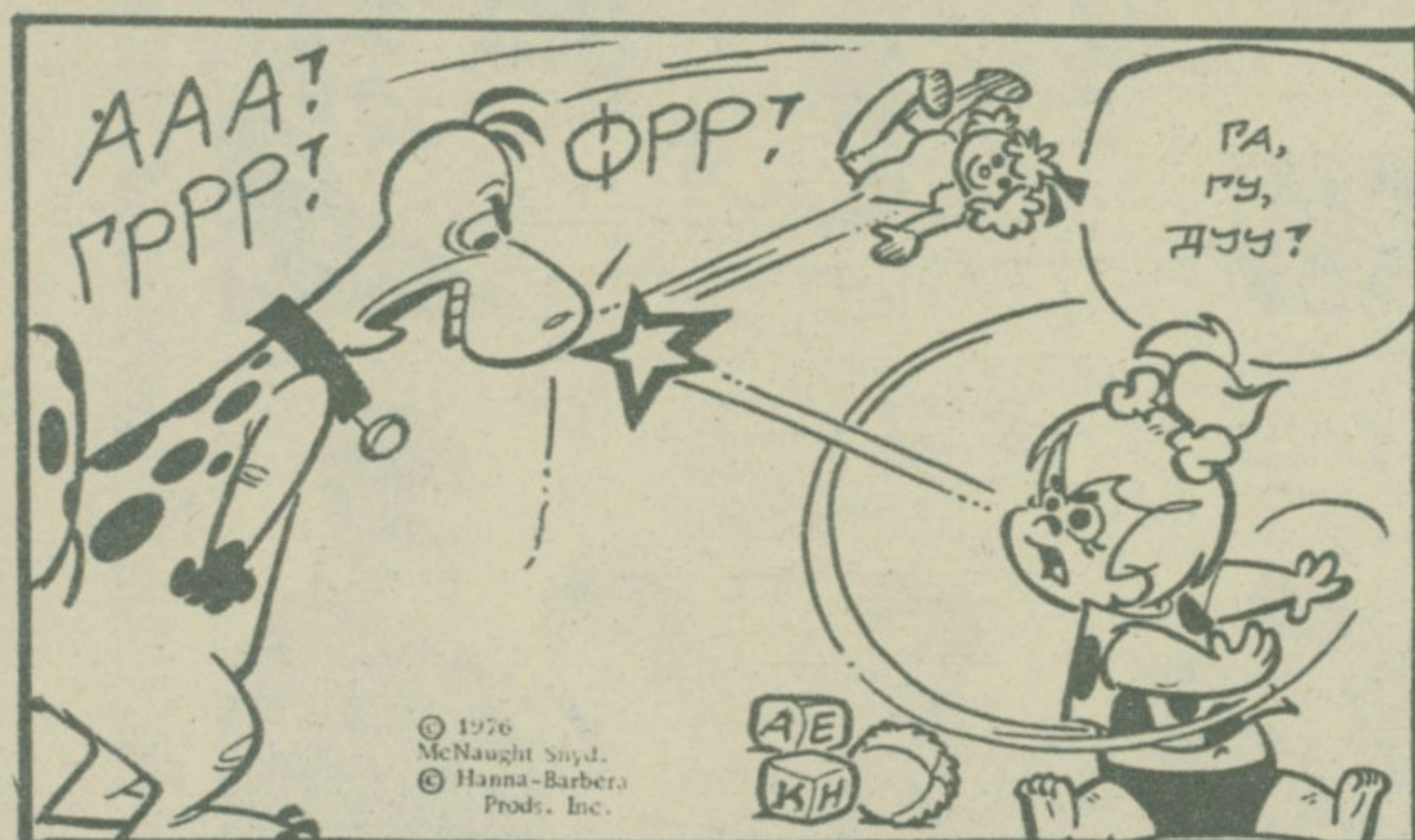
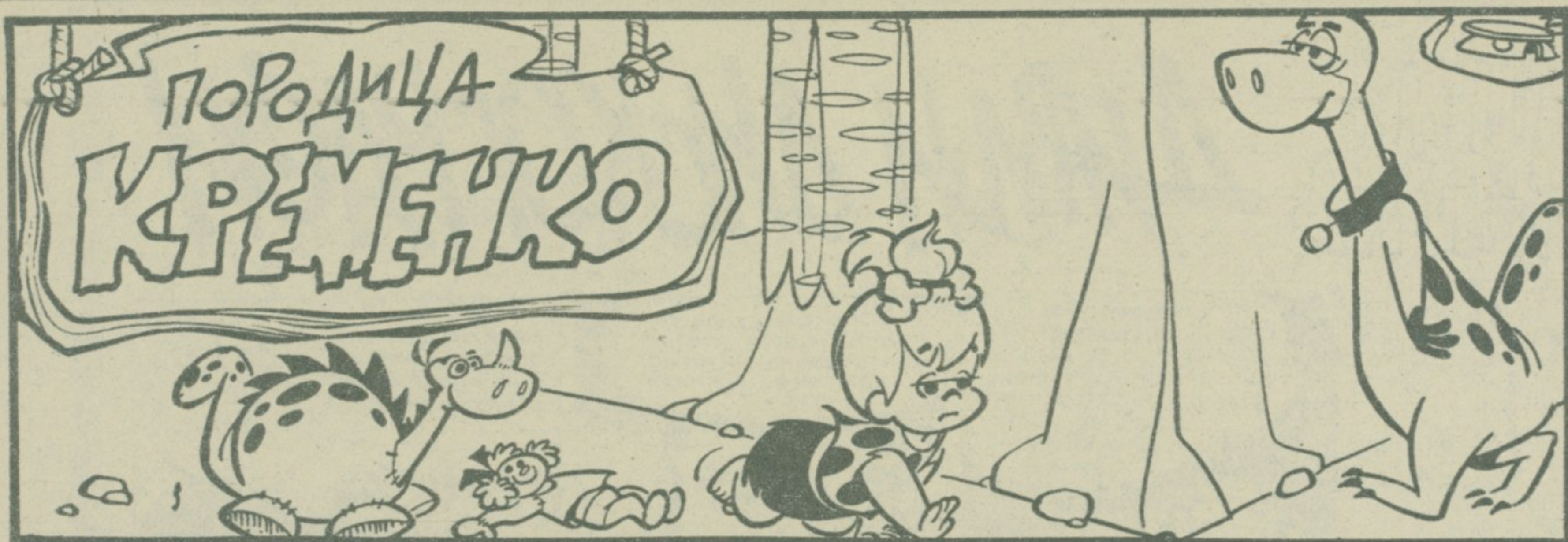
ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

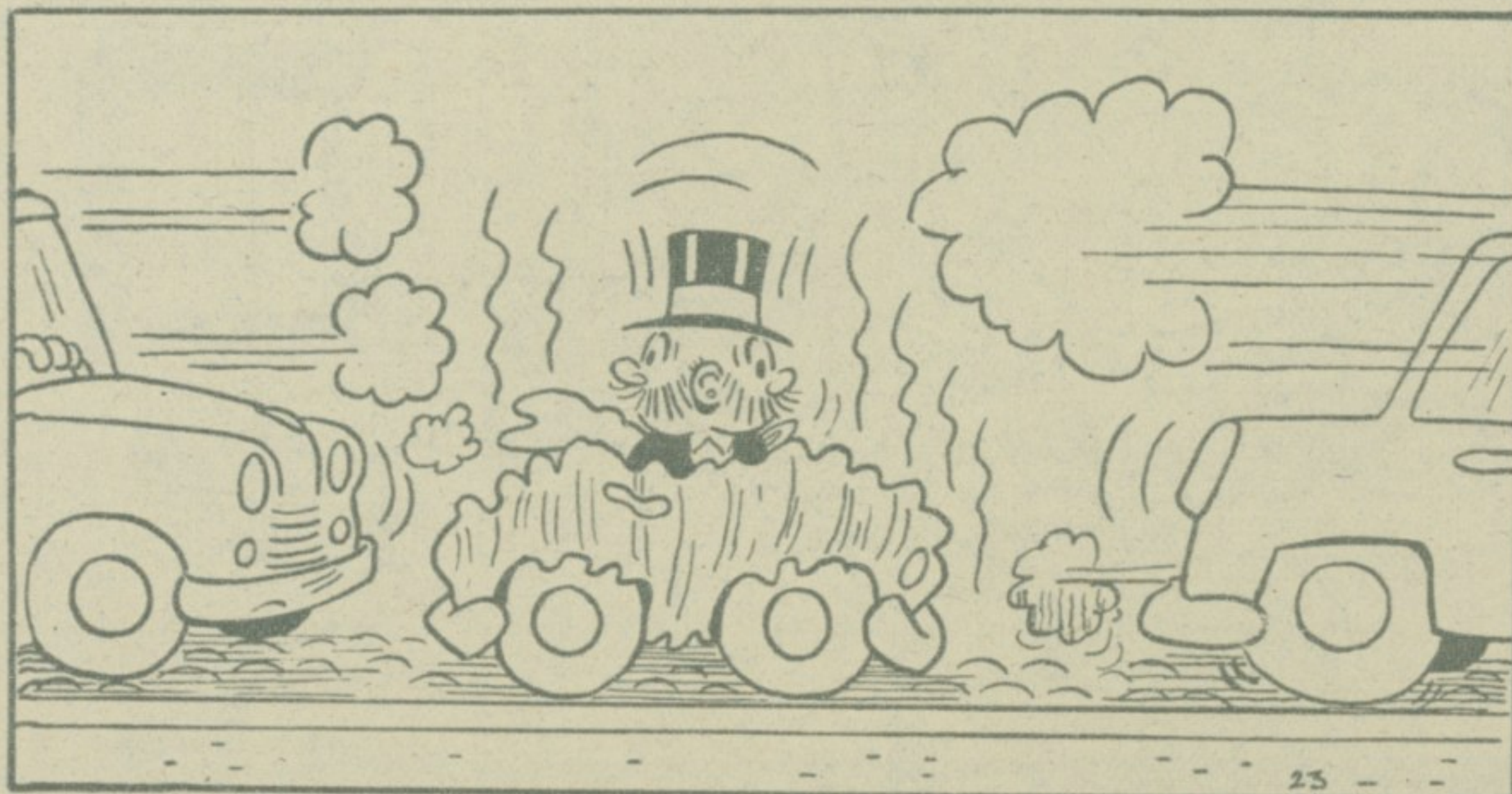
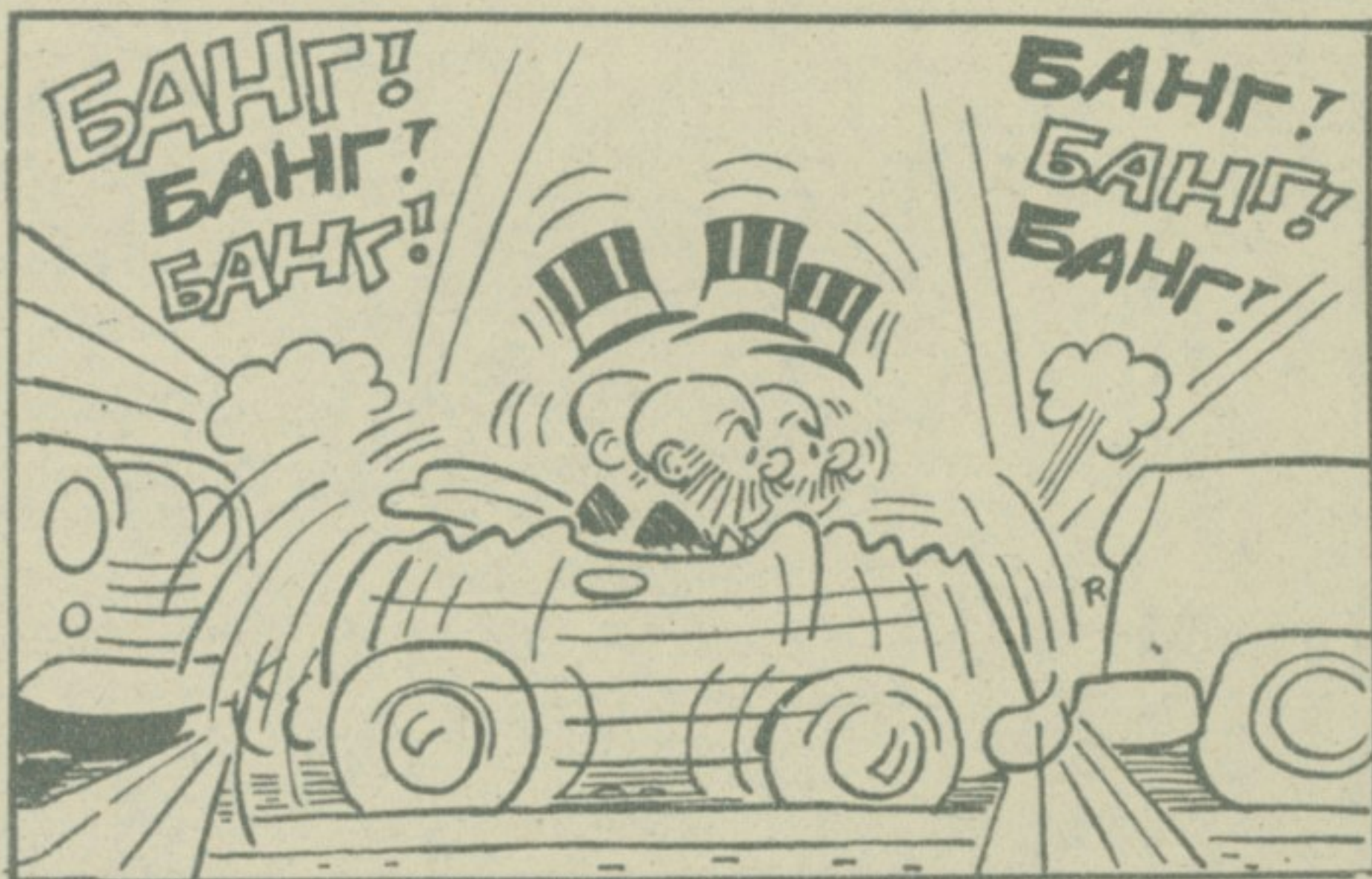

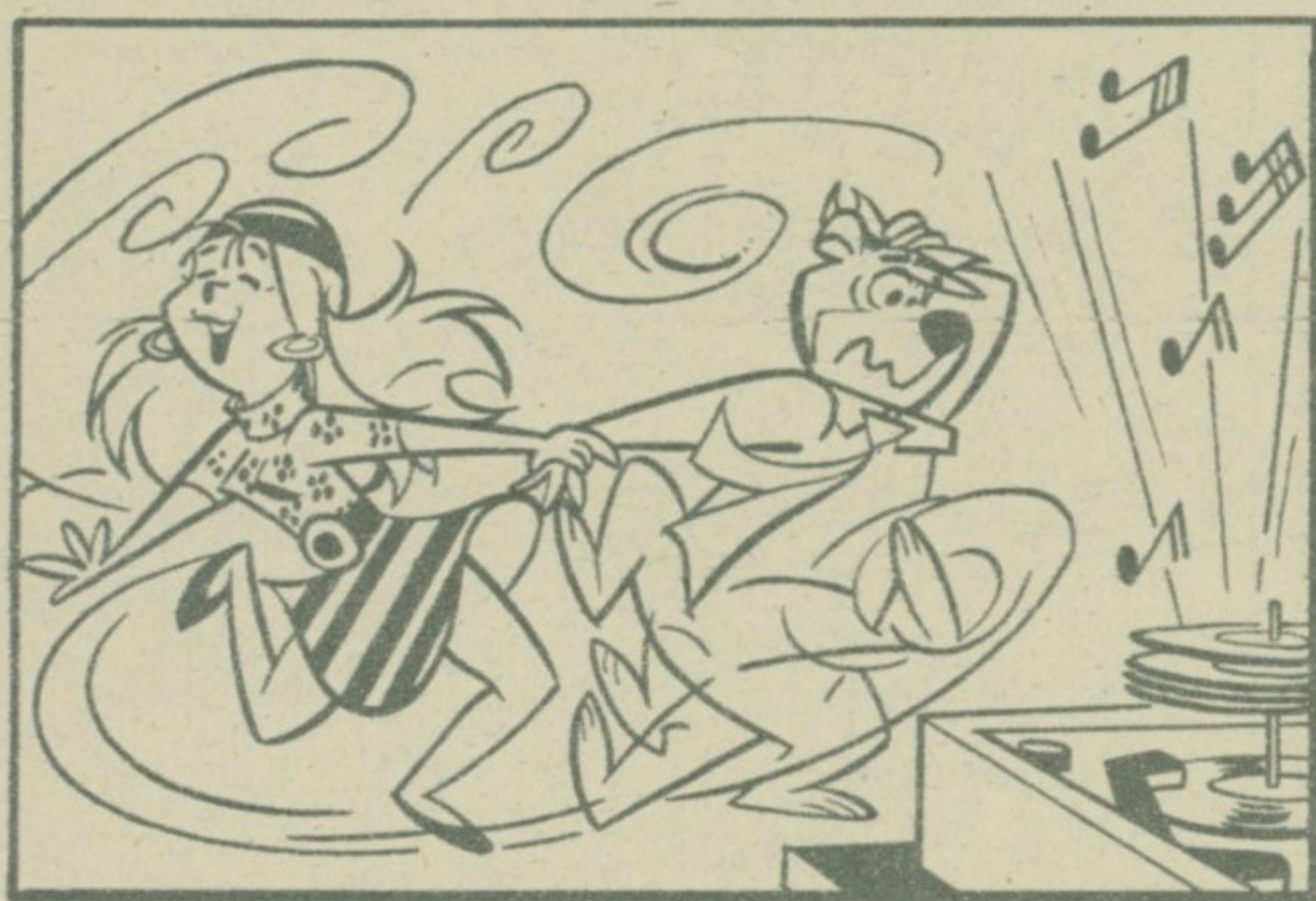
ЦРНИ
РЕПОРТЕР:

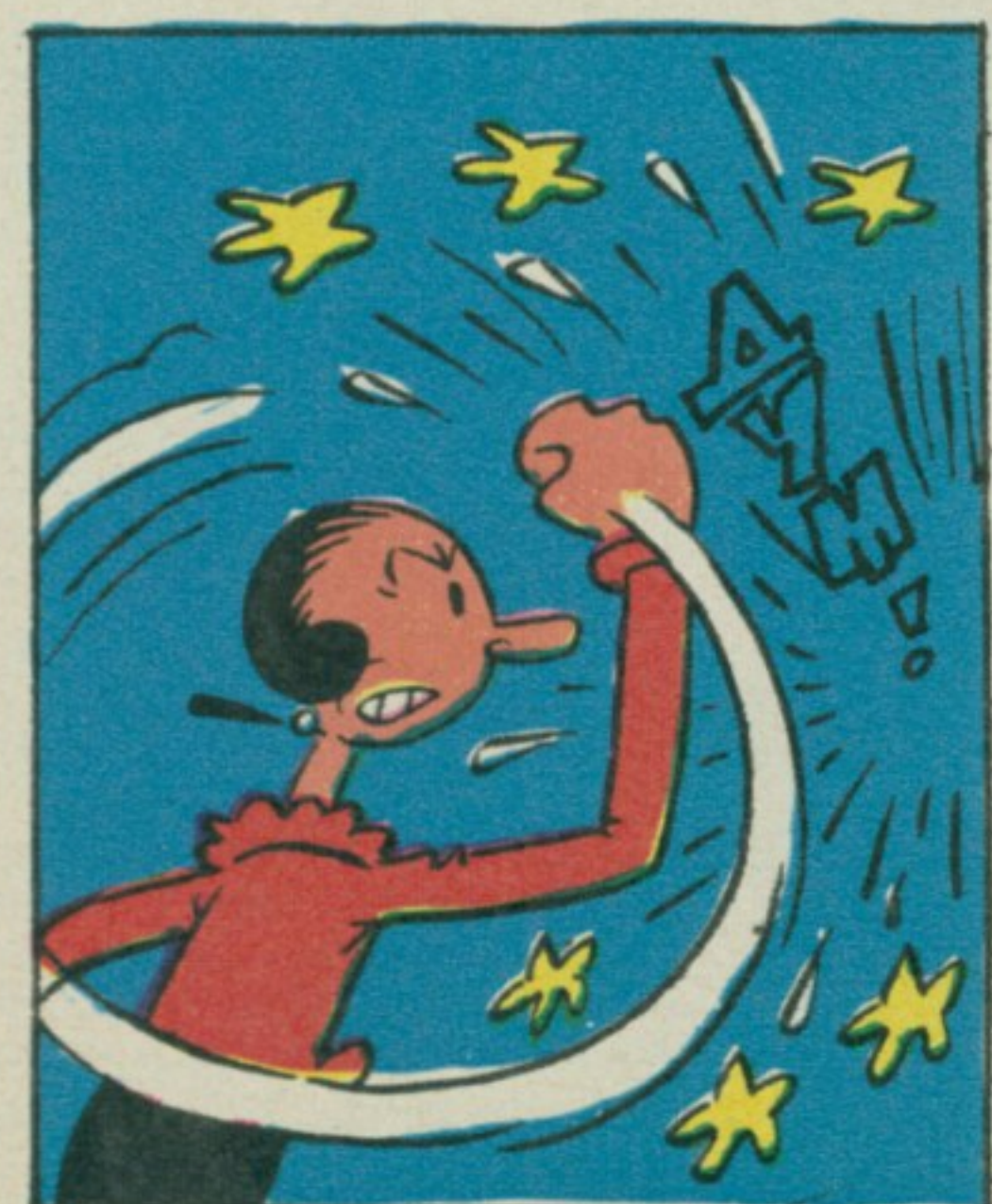
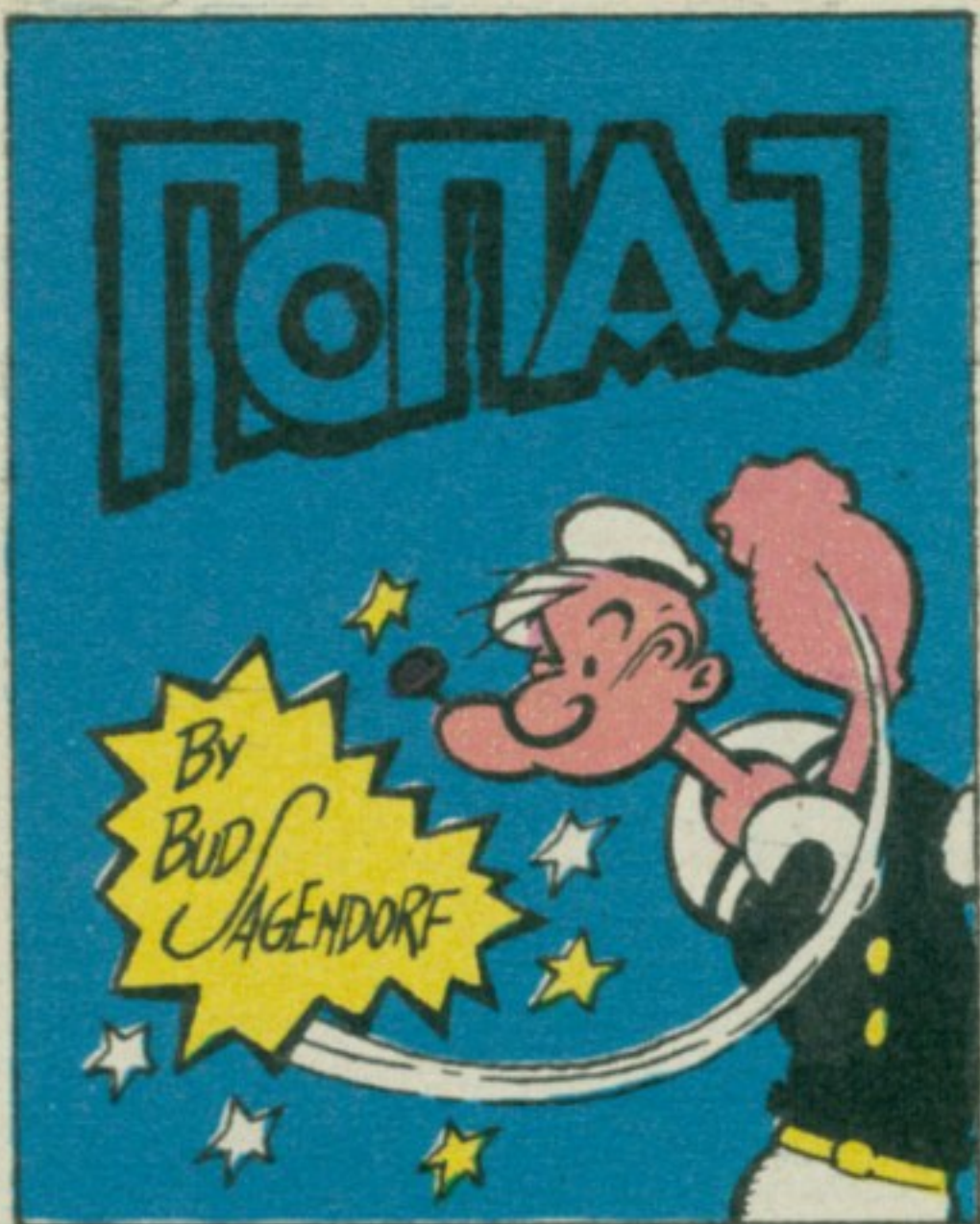
ДИВНИ ДИСКОГРАФИ

ПОТОМАК СРПСКИХ ДЕСПОТА

СТРАХОВАЊА ИВАНА ГРОЗНОГ

— ЧИМ ЗАБЕМО У ШУМУ И ХАЈКАЧИ
НАГНАЈУ МЕДВЕДА НА ВАС — НАРЕДИО
ЈЕ СВОМ САВЕТНИКУ ТРИНАЕСТОГОДИШ-
ЊИ КНЕЗ — КОПЉИМА И СТРЕЛАМА ПР-
ВО ГАЂАЈТЕ КНЕЗА ШУЈСКОГ.

Почињала је златна московска јесен. Из дрвеног кремља (тврђаве) уз звуке рогова, изашла је колона коњаника, праћена соколарима, ловцима, чопорима паса

Тринаестогодишњи московски кнез Иван, рано избијали дечак патнички бледог лица, нервозно је трзао дизгине свог коња и често се освртао на све стране. Бојао се околине, бојара — велике руске владете. А плашио се с разлогом. Његов отац је, изгледа, отрован још кад је имао три године, лично је присуствовао мучењима многих племића у подрумима московског кремља, а сваки час би неки великаш био погубљен. Млади Иван Василиевич једва је дочекао да се закнежи, мада је власт још била у рукама његове мајке Јелене, из рода Глинских, која је владала уз помоћ свог „љубимца“ кнеза Телепњева — Оболенског.

— Чим забемо у шуму и кад хајкачи нагнају медведа на вас, наређујем вам да копљима и стрелама гађате најпре у кнеза Шујског!

Његов ујак Андреј Глински пакосно је развијао усне у неки чудан осмејак:

— Не бој се, млади кнеже! Добро ми знамо ко је најопаснија звер у овој нашој руској шуми!

Кнез је само мамузнуо коња и одгадопирао даље.

Исте вечери је чуо да је његов некадашњи главни васпитач кнез Андреј Шујски, један од најмоћнијих руских бојара оног времена, „несрећно погинуо“ за време борбе ловаца са огромним медведом.

Једва недељу дана касније Иван Василиевич је наредио да се поубијају сви ловци који су „можда криви за смрт кнеза Шујског“.

Нешто касније окувао је и своје ујаке из породице Глински — кнеза Георгија из Можайска и Андреја из Углича. Када је његов старији стриц Михаил протествовао — и он је ухапшен,

окуван, и од тада му се губи сваки траг.

Тако је почела страховлада московског кнеза Ивана IV који је још за живота добио надимак Грозни!

СЕЛО — ТРЕЋИ РИМ

Приближавао се крај најездама Татара који су преко Јужне Русије продирали у Европу. Све руске кнежевине плаћале су данак татарским хановима. У другој половини 15. века, на челу московске кнежевине појавио се способни кнез Иван III. Тада се око сеоцета и трга у дрвеном кремљу на реци Москви почео да формира центар за окупљање руских феудалних државица у моћну државну организацију.

Иван III је, више силом него милом, својој кнежевини припојио друге градове и феудалце. Читава средишња Русија између Оке и горњег тока Волге постала је Московска кнежевина. Иван III је чак утицао на избор ханова на Доњој Волги и на Криму.

Захваљујући околности да се оженио Гркињом из византијске царске куће Палеолога, Иван III је — пошто је Цариград већ пао у руке Турака — прогласио Москву за „трећи Рим“.

Његов син Василије III наставио је очевим стопама. На своју страну привукао је и моћну властелинску кућу из Литве — породицу Глинских.

Још младог, оженили су га бојарском кћерком Соломонијом Сабуров са којом није имао деце. Његов саветник Михаил Глински понудио му је за жену своју синову Јелену. Њена мајка била је из великашке куће Јакшића, српских велможа који су пред турском најездом прешли у Срем, у Угарску, где су се ородили са последњом српском деспотском кућом Бранковића.

Василије III је испитао

родослов Јелене Глинске и, пошто је утврдио да потиче из породице византијских деспота (што је била титула одмах до царске) — отерао је своју прву жену у манастир и оженио се „византијском принцезом“.

СУРОВА ОКОЛИНА

После Василијеве загонетне смрти започеле су огорчене борбе бојара око утицаја и власти. Наравно, највећи утицај имали су Глински, као најближи кнежеви рођаци. Међутим, осећао се и притисак других моћних породица.

Познаваоци историје тврде да је Иван IV као владар формиран у једној изузетно суровој средини, где су подлост и лукавство били средство за остварење циљева, где су деца убијала оца, отац ослепљивао децу, брат убијао брата. Зато није ни чудно што је Иван IV био изузетно нервозно и осетљиво дете.

Савремени психијатри тврде да Иван IV није био некакав самопоуздани деспот, већ човек опседнут страхом од своје околине. Зато се читавог живота бо-

рио против завера — некад правих, а чешће измишљених.

У обрачуну са великашима изгледа да је страдала и његова мајка Јелена која је „напрасно умрла“ 1538. године! Заједно са мајком са његовог двора нестали су и Глински. Нови саветници постали су људи „ниског рода“ — протојереј Силвестер и ситни племић Адашев.

Иван Грозни је страшно и енергично кренуо у освајање и учвршћивање централне државне власти. У успешном рату на Балтику отерао је немачки ливонски витешки ред и зауставио његово продирање према Истоку. У борби са Татарима уништио је Казанско и Астраханско ханство, па је тако завладао читавим током Волге. Његова војска ратовала је на северном Кавказу, успешно се носила са навалама Пољака, Литванаца, Швеђана, и кримских Татара.

Све је то било могуће — јер је Иван Грозни реорганизовао своју армију, чију су окосницу чинили „стрелци“ — врста најамничке војске. Његова војска била је наоружана топовима и бомбардама, а ватрено оружје је било и део наоружања у стрелачким пуковима. Војни обвезници били су и племићи и себри, чак и они са црквених имања.

МОНОМАХОВА ШАПКА

Још пре ових ратова, московски кнез Иван IV Василиевич, 1547. године, ставио је себи на главу царску круну, такозвану „Мономахову шапку“ и постао први руски цар. Тако је Москва постала „Трећи Рим“, настављајући традицију управо уништеног Византијског Царства.

Уређујући своју државу, Иван Грозни се прво обрчунао са бојарима, основавши специјалну војску „опричнину“, сачињену од најамника, чији је основни задатак био да се бори против разбијача централне власти — бојара и племства уопште.

У току шест година рада на реформама руског друштва Иван Грозни је издао „Судебник“, законик који је ступио на снагу 1550. године, затим „Стоглав“ — закон о реформи цркве, а приступио је темељитој реформи месних и судских власти у читавом царству. У свом дворцу основао је прву руску штампарију, почео организовање и нови систем школовања.

Али никад га није напустио страх од околине.

Умро је окружен мржњом, убивши чак и свога сина Алексеја. Други син Димитрије вероватно је убијен још као дете, мада се тврдило да је случајно страдао.

Ј. М.

ОПАСНА ИГРА

Остављен над понором

Иако сам знао да кршим правила, зграбио сам куку дизалице за робу и рекао човеку који је покретао уже да ме подигне. Сви смо то радили већ ко зна колико пута. После ми се чинило да небо изнад Манчестера тог јулског дана далеке 1938. године није случајно било тако тмурно...

Кука је обично служила за то да се на њу прикаче огромне бале које су затим подизане до одговарајућег спрата. Имао сам тада седамнаест година и често радио исто што и сви млађи запослени у складишту — да уштедимо себи труд, заобилазили смо степенице и, уместо пењања, качили се о крај ужета које нас је за само неколико тренутака дизало на било који спрат.

САМО ДА НЕ ВИДИ ШЕФ

Претходно бисмо, наравно, добро проверили да у близини нема неког од шефова и тек тада без страха намигивали човеку који покреће дизалицу.

Дизао нас је кроз отвор широк свега метар, а у тренутку када би се нашли у висини жељеног спрата, раширили бисмо ноге. То је био знак оном човеку доле да заустави уже, а истовремено нам

је омогућавало и да опкорачимо дубоки отвор. Пре него што с обе ноге станемо на под, остајало је још само да уклонимо дрвену летву која се налазила на сваком од спратова.

Ништа нарочито, под условом да у једном тренутку не испустите куку или да вам се, што је мени изгледало као још страшнија могућност, не деси да вас ухвати шеф. У сваком случају, био је то узбудљив прекршај који је свима нама пријао много више од досадног пењања.

Приближио сам се уже, зграбио куку и намигнуо покретачу дизалице:

— У реду, Циме, до горе! — рекао сам.

Неколико секунди касније, као риба на крају удице, у тренутку када су ми се колена нашла у близини шестог, и последњег спрата, раширио сам ноге сигуран да ће одмах прорадити кочница...

Уместо да се заустави, уже ме је носило ка крову. У тренутку када се тег изнад куке нашао на неколико сантиметара од котура на самом крају дизалице, осетио сам снажан трзај. Све је стало.

Висио сам изнад провалије, а нигде у близини није било ничега на шта бих могао да станем. Ноге су ми висиле око 180 сантиметара од дрвене за-

УМЕСТО ДА СЕ СТЕПЕНИЦАМА ПОПНЕМ ДО ШЕСТОГ СПРАТА СКЛАДИШТА У КОЈЕМ САМ РАДИО, ОДЛУЧИО САМ СЕ ЗА ЛАКШИ НАЧИН...

штитне летве на шестом спрату.

Већ сам осећао да ми руке губе снагу, а прсти боле.

— Доле, Циме! Доле! — викао сам.

Нико ми није одговорио.

Уз много напора, успео сам да између истегнутих руку нагнем главу доле — од Цима, или било кога другог, ни трага...

ПРЕВИСОНА ЦЕНА

Иако мора да је прошло свега неколико минута, чинило ми се да висио сам сатима. Зној је куљао из мене, а руке су ме болеле као да неко покушава да их ишчупа из рамена.

На тренутак ми је кроз главу пролетела сулуда идеја да покушам да се, преко куке и тега, некако дочепам релативне сигурности греда у потпорној конструкцији дизалице изнад моје главе. Од њих ме је делило мање од метра, али сам са ужасом схватио да за то сигурно не бих имао снаге. Уоста-

лом, метални тег био је гладак, тако да сумњам да би, чак и да сам покушао, успео да се ухватим за њега, а да ми не исклизне из руку.

Нагон да се пустим и тако окончај муке готово ме је савладао, али одједном ми је на памет пало запањујуће једноставно решење: требало би да покушам да заишем уже, а када оно постигне довољан замаха, да се пустим и постранце баћим на под шестог спрата.

Постојала је само једна озбиљна тешкоћа — дрвена летва постављена у висини груди на сваком од спратова. Ударим ли у њу — знао сам шта ме чека. Па ипак, морао сам да покушам. То је била моја једина шанса.

С новом снагом, која је ваљда произишла од очаја, почео сам да се њишем. Врло лагано. Уже се заклатило најпре у једва приметним, а затим у све ширим луковима. У тренутку када сам оценио да је за то дошао час, скупио сам храброст и пустио се.

Ударио сам о врх летве с обе ноге истовремено.

За делић секунда занео сам се уназад, али сам већ у следећем, уз силито трзање ногу и руку, успео да се баћим на под. Обливан знојем и дахнућем, лежао сам непомично на врећама неког семења.

Осим што сам прегризао језик, био сам читав. Остао сам да лежим дрхтећи још пет минута, а онда се поред мене створио Цим. И он је био блед и изbezумљен.

— Јеси ли читав, друшкане? — упитао ме је дрхтавим гласом.

Испричао ми је да га је, баш у тренутку када сам се одлепио од пода, позвао шеф:

— Морао сам да те оставим. Да нас је открио, отпустио би нас обојицу! — рекао ми је, али су израз његовог лица и глас говорили да и сам схвата да је цена његовог и мог остајања на послу могла да буде превисока.

Више се нисам хватао за куку када је требало да се попнем шест досадних спратова.

Ч. Гарднер

МИНИ-КВИЗ

- 1 Шта је поентилизам?
- 2 Ко је дао име надреализму?
- 3 Ко се сматра оснивачем савременог „наивног сликарства“?
- 4 Кубизам је...
- 5 А фовизам?

ОДГОВОР:

1. Поентилизам је сликарство које се заснива на поентуацији, то јест на употреби поента (тачке) као јединице сликарства. 2. Надреализам је сликарство које се заснива на сликању оних ствари које се налазе изван досадног света. 3. Наивно сликарство је сликарство које се заснива на сликању оних ствари које се налазе изван досадног света. 4. Кубизам је сликарство које се заснива на сликању оних ствари које се налазе изван досадног света. 5. Фовизам је сликарство које се заснива на сликању оних ствари које се налазе изван досадног света.

GRISKI®

kikiriki
štapići

ШТО ГА ВИШЕ ЈЕДЕМ — ТО МИ ВИШЕ ПРИЈА!
ШТО МИ ВИШЕ ПРИЈА — ТО ГА ВИШЕ ЈЕДЕМ!

GRISKI® — слани штапићи са кикирикијем

- изузетно пријатног укуса
- веома хранљив, са додатком 30% кикирикија
- произведен према холандској технологији

НИЈЕ САМО БРАШНО, ВОДА И ЗАЧИН

GRISKI® — слани штапићи са 30% кикирикија!

ЈЕДИНИ ПРОИЗВОЂАЧ У ЈУГОСЛАВИЈИ — **таково** ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

КО
ЈЕ
БИО
ЈУРАЈ
ДАЛМАТИНАЦ

УГОВОР ЗА ИДЕАЛАН ПОСАО

О ЖИВОТУ ЈЕДНОГ ОД НАШИХ НАЈБОЉИХ СРЕДЊОВЕКОВНИХ УМЕТНИКА-КЛЕСАРА ЗНА СЕ ШТОШТА, АЛИ О ЊЕГОВОМ ЛИКУ И ПРЕЗИМЕНУ НИШТА.

А уто је шибенски бискуп Богдан Пулшић обигравао око градских власти, убеђивао, објашњавао, позивао са проповедаонице и набрајао разлоге, док 1402. године није искамчио одлуку о подизању нове Столне цркве уместо постојеће, мале и неподесне. А угледном и моћном Шибенику била је потребна катедрала.

И шибенски патрицији осећали су потребу за таквом грађевином. Али, устезали су се због трошкова. Знали су да се катедрала не може подићи за годину или две и да ће из градске касе отићи силан новац за њу. На крају су попустили и у пролеће 1431. започели градњу Столне цркве Светог Јакова. Новац није обезбеђен одједном, већ је требало да непрекидно пристиже од намета, а рачунало се и на добровољне прилоге. Бележници су чак обавезани да од сваког писменог документа који сачине узму странки штогод за катедралу.

ПОТПИС КОД КЛУПЕ

Штедне ради, погођени су мајстори без већег угледа. У почетку се изређало неколико, међу њима и мајстор Бонино из Милана који је једини одскакао градитељском славом. Али, после десет година представници града и цркве закључили су да је новац за катедралу просто страћен, јер је мало остварено од њихових жеља. Именовано је Веће од пет чланова да брине о градњи и оно је погодило посао са Задранином Јурјем, који је са породицом живео у Венецији и важио за изврсног градитеља и клесара. Италијани су га једноставно називали Далматинац — тај надимак му је остао, временом се усталио и он више није имао другог имена до — Јурај Далматинац!

У уговору са градским оцима Шибеника његове обавезе прецизиране су до детаља. Највећа и најзначајнија била је да ће власторучно радити као градитељ и као клесар тако да би га могао похвалити било који добар кипар и

мајстор клесарског умијећа. Другим речима, Јурај Далматинац ставља црно на бело, да ће његов пројект и рад бити врхунски.

И одиста: катедрала у Шибенику је његово животнo дело, а крстионица у унутрашњости — звездани бљесак. Тој цркви је мајстор Јурај посветио цео живот. Многи потоњи уметници преузели су његове нацрте, украсе и облике, али замах уравнотежене целине, слободу распона, игру у простору и истанчаност обраде коју је он постигао на шибенској Столној цркви никада нису могли да достигну.

Уговор за тај посао, дугогодишњи и мукотрпан, мајстор Јурај је потписао на општинском тргу, код клупе, испред општинске канцеларије! То дословце стоји у документу.

За свој рад на цркви примао је 115 млетачких златних дуката на годину. Тај новац је дељен у једнаким деловима на месеце и исплаћиван вредном Задранину као месечна плата. Није било мало јер се боља кућа у граду могла купити за стотину дуката.

Чим је дошао у Шибеник, засукао је рукаве и

изменио пројект предвидевши лепшу, богатију, раскошну грађевину.

КАД ПАЛАТА СМЕТА

О животу Јурја Далматинца до доласка у Шибеник мало се зна. Остао је непознат и — његов изглед и презиме. Година рођења (узима се 1400) претпоставка је, премда се помиње у уговору за градњу катедрале. Извесне чињенице кажу да је клесарски занат изучио у Венецији и да је тамо сарађивао са мајсторима браћом Бон. Ту се и оженио Елизабетом да Монте, кћерком Гргура дрводељца. Несхватљиво је зашто никад није помињао презиме. Потписивао се као Јурај Далматинац. Стоји тако уклесано и на апсиди шибенске катедрале: »Nec opus cuvarum Fecit Magister Georgius Mathaei Dalmatensis« (Овај рад апсиде извео је Јурај Далматинац син Матејева).

Градилиште је било мравињак и права уметничка академија под ведрим небом. Дефиловали су мај-

стори, од непознатих до славних, а сви су долазили са жељом да од Јурја нешто науче. Бити његов ученик, поготову сарадник, значило је ступити на стазу славе и увек имати обезбеђен посао на коју год страну да крене. Зато се на клесаним украсима катедрале препознају разне руке, премда су научници поуздано утврдили шта је клесао мајстор Јурај. За њега су радили и уметници таквог имена као што су Лоренцо Пинчино, Антоније Бусато, Иван Прибисављевић, Андрија Алеши Драчанин...

Представници власти у Шибенику држали су га као мало воде на длану. Испуњавали су му сваку жељу само да катедрала буде што лепша. Ишли су толико далеко да су пристали да поруше и кнежевску палату зарад апсиде које је замислио на том простору!

НА СУД ЗБОГ СЕДЛА

Јурај Далматинац је био надахнут вајар, али није ништа мање значајан као архитекта. Захваљујући њему, шибенска катедрала је и право чудо градитељске технике. Он је цркву „покрио“ са три лучна свода, које чине камени блокови ужљебљени један у други. Та огромна камена

маса, ни на небу ни на земљи, држи се захваљујући веома прецизној прорачуну и солидној изradi.

Због новчаних недаћа града, градња катедрале је неколико пута прекидана што на дужи, што на краће време. Тада, а и док је радио на њој, мајстор Јурај је одлазио у друге градове и погађао послове. Тамо би остављао мајсторе и раднике, а он ишао даље. Тако је „скакутао“ од једног до другог градилишта, давао упутства, надзирао, или се и сам прихватао посла. Радио је у Сплиту, Дубровнику, на Корчули, Цресу... у Италији, нарочито у Анкони. Чим усахне економски и духовни полет једног града, ето њега у другом. Бавио се црквеним, стамбеним и фортификацијским градитељством. Ваљало је имати енергију, снаге за мукотрпна путовања и много смисла за организацију, па непрестано обилазити градилишта и држати све konce у руци, посебно новчане. Ипак, мајстор Јурај је стизао свуда. Прича се да је важио за вештог пословног човека и да је имао своје бродове за превоз грађевинског материјала, винограде, њиве... И тужбе је потезао. Једном је ушао у спор због неког — седла!

У Шибенику је купио зграду за 200 дуката и ту се окупио. Имао је сина Павла и две кћери — Јелену и Наталину. У Шибенику је и умро, верује се. 1473. Месну катедралу, којој је дао обележја цветне готике са фигурама у стилу тада младе ренесансе, није довршио због пресахле градске касе. То му је тешко падало. Рад на њој наставио је Никола Фирентинац носећи се са истим недаћама тако да се и његов посао на цркви отегао скоро тридесетак година. Међутим, ни он је није завршио. Била је коначно готова тек пет деценија касније. Оно главно и најлепше на Столној цркви Светог Јакова у Шибенику, међутим, дело је руку Јураја Далматинца, човека који ју је замислио и погодио као свој — идеалан посао!

ОМИЉЕНИ У Ц

СПЕЦИЈАЛИСТИ ЗА ЛИЦИЦЕ
И ЈАЗАВЦЕ

Назив за теријере потиче од латинске речи »terra«, што значи „земља“. Ова врста паса специфичног изгледа и изузетне упорности специјализована је, због нарочитог укрштања, за копање у земљи, такозвано јамарење, и за борбу са глодарима, лисицама, јазавцима и видрама. Данас се, међутим, све више држе као кућни пси. Један од најнеобичнијих представника ове бројне групе је бедлингтонски теријер, пореклом из Ротбари Фореста, из енглеске покрајине Нортамберланд, назван по селу Бедлингтон. Претпоставља се да је овај теријер, иначе врло храбар, борбен и послушан пас, настао укрштањем гонича или енглеских хртова.

ЖЕСТОК — КАД ЈЕ ПОТРЕБНО

Хиљадама година човек је, поготово у време када се највише бавио номадством, одгајао нарочите врсте паса за чување и одбрану стоке и домаћинства. Тако су настали овчари, већином пси импозантног изгледа, снаге и интелигенције. Један од њих је и босешки овчар, који не потиче из француске покрајине Бос по којој је и добио име, већ из Брија. Због своје послушности, мирноће, лаког учења и бистрине, најчешће се користи као пастирски пас и чувар. Када је потребно да одбрани стадо које му је поверено или свог господара, овај црвенкастосмеђи или црни пас, висок до 70 сантиметара, напада противника врло храбро.

ПАЖЉИВИ ЧУВАР ЈАГЊАДИ

Веран, поштен, достојанствен, интелигентан, а према непознатим лицима повучен — то су основне особине шкотског овчара или дугодлаког колија, познатог и као „леси“, сигурно једног од најомиљенијих врста паса. Порекло му је врло старо и потиче из Шкотске, где се користи за чување оваца. За овог до 60 сантиметара високог пса кинолошка правила дозвољавају жутобелу боју и комбинацију црне, жуте и беле. У Великој Британији прихваћене су све врсте боја и шара. Занимљиво је да постоје, иначе врло ретки, и плави-части шкотски овчари, пси који се врло лако дресирају.

ЕЛОМ СВЕТУ

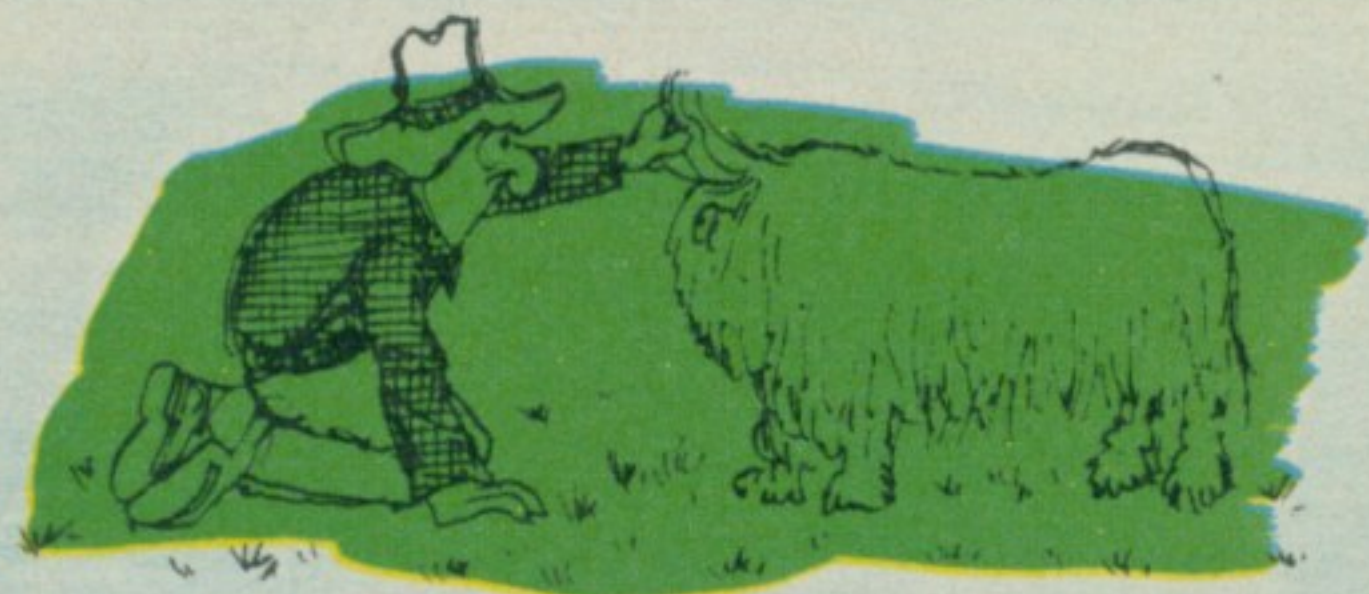
СА ВУКОВИМА — НА ЖИВОТ
ИЛИ СМРТ

Године 1842. пошто је беснило уништило велике чопоре поатвенских гонича, узгајивачи су успели да спасу само једног мужјака и две женке овог интелигентног и живахног пса. Неговањем и укрштањем са неким врстама енглеских паса, ова је обновљена и тако спасена изумирања. Некада је поатвенски гонич, који је име добио по француској покрајини Поату, највише служио за лов на вукове, када је показивао своју истрајност и борбеност. Данас се ова врста гонича, пас који њухом открива, „маркира“ или прогони дивљач или звери, такође употребљава у лову, али држи и у стану као пријатан кућни пас.

ДОБРОДУШНИ ЛОВАЦ НА ЈАРЕБИЦЕ

Као и остале врсте хртова, и ибички хрт је, по свом пореклу, врло стар. Претпоставља се да има исте претке као и фараонски пас, чији је лик насликан на староегипатским грађевинама по чему је и добио име. Овај хрт данас је чест на шпанским острвима Ибиза, Мајорка и Менорка и у Каталонији, где се користи за лов на зечеве, куниће и јаребице, појединачно или у малим чопорима. То је врло интелигентан и весео пас, а познаваоци тврде да није агресиван. Реп му је дугачак и опуштен. Увије се или уколута једино кад се пас наљути, што је врло ретко.

А ГДЕ СУ МУ ОЧИ?

Доселивши се из Азије преко руских степа у своју данашњу домовину, Мађари су довели комондора, брдског пса овчара, јединственог по изгледу. Претпоставља се да је комондор сродник руском овчару. Тело високо до 80 сантиметара прекривено је густом, белом и дугачком длаком, испод које се налази кратка и густа длака, која га штити од хладноће и влаге. Иако више подсећа на дебелу овцу него пса, комондор има сасвим другачију ћуд: својеглав је и неповерљив, за непознате врло опасан, а господару изузетно привржен, увек спреман да брани и њега, и стадо, и пастирско огњиште.

И. Лончар

ХИТ-СТРАНА

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЗЛАТНА РИБИЦА

Пева: Сеид Мемич Вајта

Ловио један човек рибу
ловио, ловио цицели дан
па уловио рибицу златну
па уловио рибарски сан

Пусти ме, каже риба мала
испунићу ти једну жељу
проведи живот к'о нико
твој
у правој срећи и весељу

Зар само једну, рибар пита
досад је увијек било три
каква су ово дошла
времена
можда и ниси златна ти

Времена ова каква су да су
шта тебе брига, реци жељу
проведи живот к'о нико
твој
у правој срећи и весељу

Е кад је тако, кад си таква
иди нека те други хвата
ја нисам човек од једне
жеље
и пустићу те из ината...

СЕИД МЕМИЋ ВАЈТА

Име СЕИДА МЕМИЋА ВАЈТЕ добро је познато поклоницима рон-музине. За веома кратко време он је успео, захваљујући боји свог гласа, да се вине у сам врх домаћих поп-певача. На домаћу музичку сцену крочио је пре нешто више од четири године, нао певач групе ТЕШНА ИНДУСТРИЈА. Ова група била је један од зачетника рон-израза и у југословенским размерама оставила неизбрисиви траг, захваљујући пре свега, нао су тада говорили, »сировом« начину вокалних интерпретација. Група се касније удаљила од првобитног пута, а тиме и од публике. Међутим, у сећању бројних »ронера« увек ће остати Вајтина интерпретација из првог периода стваралаштва овог састава.

После двогодишњег рада у ТЕШКОЈ ИНДУСТРИЈИ — за то време издата је мала плоча и ЛП под називом »Хо рун« — Вајта се привремено повукао у родни Травник са намером да се више не враћа музичкој сцени. Али, непосредно пре прошлогодишњег фестивала »Ваш шлагер сезоне«, позван је да учествује на овој смотри. Композиција »Само једном срце воли«, постаје хит, Вајта добија награду за интерпретацију, а плоча са том нумером продала се у завидном тиражу од 90 хиљада примерака. Три месеца касније излази нови сингл »Буди добра до октобра« које постигне танође изванредан тираж — 75 хиљада примерака.

Вајта тада почиње да размишља и о албуму и пре три месеца појављује се његова »Златна рибица« која је напречац освојила слушаоце, а од музичких критичара веома добро оцењена.

НОВА ГРУПА ФОЛ ЈЕЗИК

Априла ове године Скопље је добило нову панк-рок групу ФОЛ ЈЕЗИК коју чине четири младића: Братислав Грковић (соло гитара), Владо Христовски (вокал и оснивач групе), Сашо Николовски (бубњеви) и Перо Георгијевски (бас-гитара). За себе кажу да су најпопуларнија група у Македонији. У то су се уверили на Бум-фестивалу у Скопљу када су побрали највише аплауза.

Узор групе су СЕКС ПИСТОЛС и КЛЕШ, мада

ФОЛ ЈЕЗИК тежи да изгради свој стил. Братислав компоује и пише текстове, а сваки члан прави аранжман за свој инструмент.

Иако постоји тек неколико месеци, група је већ наступала на Скопским рок-вечерима, Бум-фестивалу, Избору диск-џокеја, а на Радио-Скопљу могу се чути две њихове композиције: »Оглас« и »Дете 20. века«. Момци се надају да ће се ускоро ове песме наћи и на њиховом првом синглу.

Немачка певачица НИНА ХАГЕН стиче у свету све више присталица. До сада је са својом групом снимила само један албум али је он већ достигао златан тираж. Сасвим је сигурно да ће НИНА ХАГЕН БЕНД постати једна од најпопуларнијих група које потичу из СР Немачке.

Нина Хаген је рођена 11. марта 1955. године. Њена мајка је позната глумица, а отац признати писац. Нина се дуго бавила певањем и радила је са многим групама, али највише успеха је имала као соло-певачица. Пре неколико година преселила се у Лондон. Тамо се, како каже, напречац заљубила у панк и једно време вежбала је заједно са познатом енглеском панк-групом СЛИТС. Са идејом да оснује сопствени састав враћа се у Берлин и окупља око себе изванредне музичаре. Тако је настала група Нине Хаген.

Музика коју овај састав изводи заиста је јединствена. Ни на својим гласом, који обухвата четири октаве, даје специфичну боју саставу. Понекад пева, понекад шапуће, а понекад једноставно вришти. Међутим, то се све са музиком невероватно успешно слаже, тако да је општи утисак изванредан.

НИНА ХАГЕН БЕНД

АМАНДА ЛИР

AMANDA LEAR

Изгледа да АМАНДА ЛИР једноставно не може без скандала. На својој последњој турнеји по СР Немачкој, тамошња музичка штампа оштро ју је напала. Замерано јој је да са својим наступима користи снимљене траке, што значи да у ствари пева на плејбек. Сторчена оваквим писањем, Аманде је на концертима напала неколико немачких музичких часописа и захтевала од њих да јавно признају своје грешке. Међутим, изгледа да су новинари били у праву, па је Аманда, уместо извињања, доживела још оштрије критике. Установљено је да она на концертима заиста пева, али уз богату помоћ снимљених гласова са магнетофонске траке што њеним доста скромним гласовним могућностима даје потребну убојитост.

Многимма није јасно зашто је Аманду толико погодило писање ових часописа. Од самог њеног појављивања на светској музичкој сцени, свима је било јасно да је Амандин глас њено најслабије оружје. На концертима публика може да ужива у ретком спектаклу који Аманда зналачки презентира посевши од задивљујућих светлосних ефеката до маштовитих костима. Њен глас је самим концептом настуа стављен у други план и већина посетилаца и не обраћа пажњу да ли она стварно пева или не.

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем добро очуване ЛП плоче: »The Beatles 1967-1970«, »Play'n the Game (NAZARETH)«, »Off the record« (SWEET), »Whatever Happened to Slade« (STALDE), »Take the He-

art off Me« (BONEY M), »Концерт код Хајдучке чесме« (БИЈЕЛО ДУГМЕ), »Забрањено плакатирати« (БУЛДОЖЕР), »Црна дама« (СМАК), »Boom 77« и »Time 2.«

Ненад Левак, Кумучићева 14, 42000 Вараждин, (тел. 041 - 2340)

Молим све читаоце »Политикиног забавника« који могу да ми помогну да нађем плочу »Казачок« да ми се јаве.

Јулијана Поповић, Радосава Бурића 194, 81000 Титоград

Дајем 12 металних значки за било коју плочу састава: BONEY M, ABBA, BACCARA или за плочу пјевача Roda Stewarta и сингл »Totally Hot« Olive Newton John.

Зденка Грозданић, Димитрија Тупоновића 5, 51000 Ријека

Купујем плоче следећих пјевача и састава: ALMAN BROTHERS BAND, BOB DYLAN, DEREK AND DOMINOS, ERIC CLAPTON, BLIND FAITH и ARLA GUTHRIE.

Гордан Бобинац, Моше Пијаде П-2/1, 78400 Бос Градишка

ДРАГАН МИЈАЛКОВСКИ

ДРАГАН МИЈАЛКОВСКИ спада у ред оних талентованијих певача који незадрживо, својим певањем, сценским шармом и изузетном музикалношћу, крчи пут ка самом врху домаће естраде. Својим наступима на последњим фестивалима Драган је успео да придобије још много нових симпатизера, а плоче с његовим фестивалским нумерама могу се готово свакодневно чути на радио-програмима.

На домаћој естрадној сцени Драган се налази још од 1964. године када је почео да наступа у разним скопским поп-групама. Касније се определио за солистичку каријеру.

До сада је снимао искључиво за продукцију

грамофонских плоча Радио-телевизије Београд и за собом има 14 сингл-плоча и два албума. Наступао је на више од 30 фестивала у земљи и иностранству и на њима је освојио многа признања. Гостовао је у Совјетском Савезу, Бугарској, Савезној Републици Немачкој, Мађарској, Шведској и Данској.

Његова недавно издата ЛП плоча, која се веома добро продаје, представља слушаоцу десет нових композиција еминентних аутора: Дарка Јелића, Александра Кораћа и Војкана Борисављевића. Све аранжмане написао је Звонимир Скерл. У реализацији снимака Мијалковском су помагале и две познате певачице Маја Одаклијевска и Бети Ђорђевић.

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ ВРШЦА

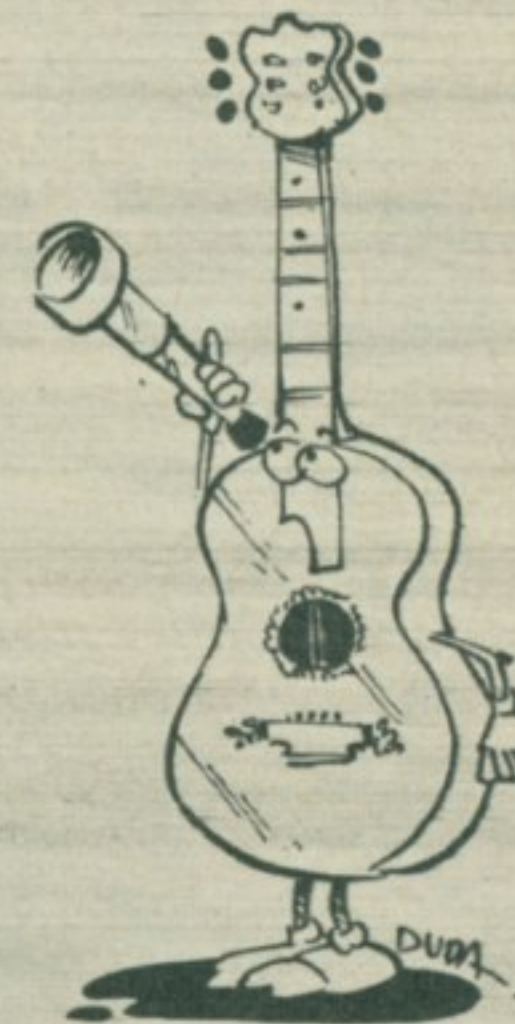
Недавно је у Вршцу основана група CITY. Састав сачињавају браћа Јовичић и Пртљага: ДЕЈАН ЈОВИЧИЋ (бубњеви), ДАМИР ЈОВИЧИЋ (ударалке и гитара), НЕНАД ПРТЉАГА (флуата и клавијатуре) и ПРЕДРАГ ПРТЉАГА (вокал). Претежно свирају домаћу музику и надају се да ће се о њима још чути.

Предраг Пртљага, Трг Соње Маринковић 13 Вршац (хонорар 100 дин)

ПОП-ТЕЛЕГРАМ

● ЛЕД ЦЕПЕЛИН (Led Zeppelin) спрема нову плочу која ће бити готова у току лета.

● Ових дана изишао је дупли албум ДАДЕ ТОПИЋА »Неоседлани«.

ПЕКИНШКА ПАТКА

Чонта, Срета, Брча, Бора и Лаци чине ПЕКИНШКУ ПАТКУ, још једну новосадску групу о којој се ових дана много прича. У једном се сви слажу - ПЕКИНШКА ПАТКА никог не оставља равнодушним. Њени чланови привлаче пажњу својим изгледом, али и невероватном енергијом.

Идеја о оснивању групе родила се јуна прошле године, а с радом се почело септембра. Одушевљени панком и читавим тим новим таласом у музици из 1977. године, Чонта и другови су

одлучили да и сами нешто слично почну. Али, за њих панк није побуна против друштва, ове или оне појаве. »Панк је преношење енергије са извођача на слушаоца и »гледаоца« - објашњава нам Чонта. »Панк се слуша, гледа и доживљава. Он има душу, за разлику од диско-звуча и других модеоних праваца у музици.«

Чонта је идејни вођа ПЕКИНШКЕ ПАТКЕ и певач. Срета и Брча свирају гитару, Бора бас, а за бубњевима је Лаци. Тако су нам се представили. Кажу да ће их публика пре запамтити по тим надимцима него по пуним именима и презименима. Чонта је завршио електронику, остали су студенти и ученици средњих школа и свима је музика разонида. На сцени су агресивни јер, како кажу, тако једино могу да се ослободе вишак енергије. Њихов мото је: »Што мање пара трошити на облачење, носити старе ствари, одбацити »динс« и бити што једноставнији и природнији.«

Ускоро ће се у продаји појавити први сингл групе са композицијама »Бела шљива« и »Шта је зближило нас«. ЛП најављују за јесен када ће почети и са концертима и турнејама. Преко лета ће вежбати и ширити свој репертоар јер желе да спремни изиђу пред публику.

ДЕДА ЧЕДА

Џиџин кућак

ДЕДА ЧЕДУ
ЗАЈЕП НА ЧВРШКИ ПАПИР
И ИСЕЦИ

ОДЕЛО
У
САФАРИ
СТИЛУ

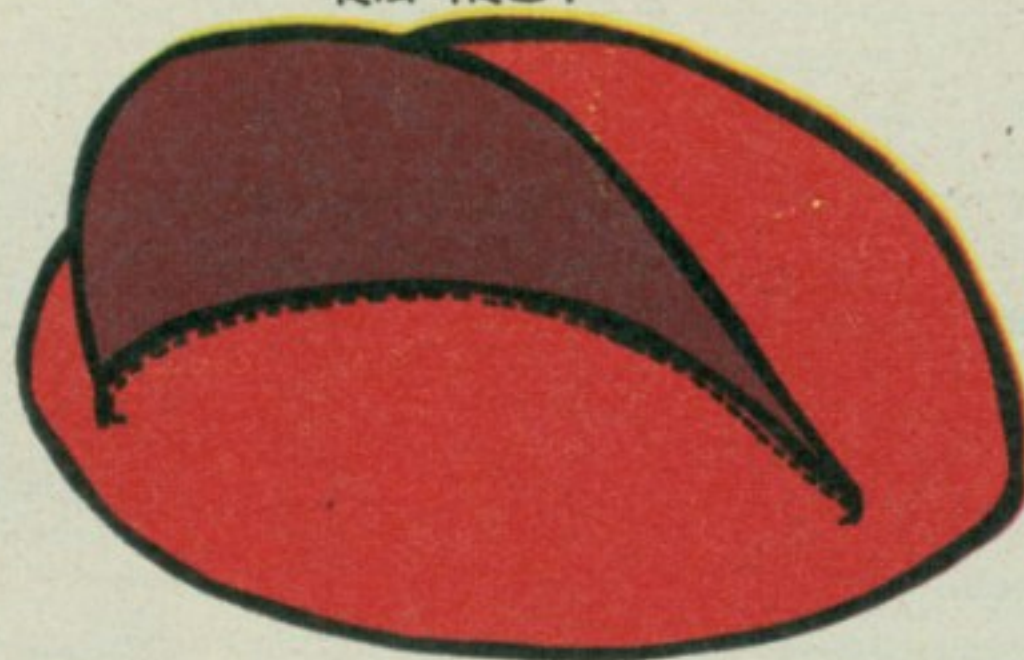

АПСТОЛКЕ

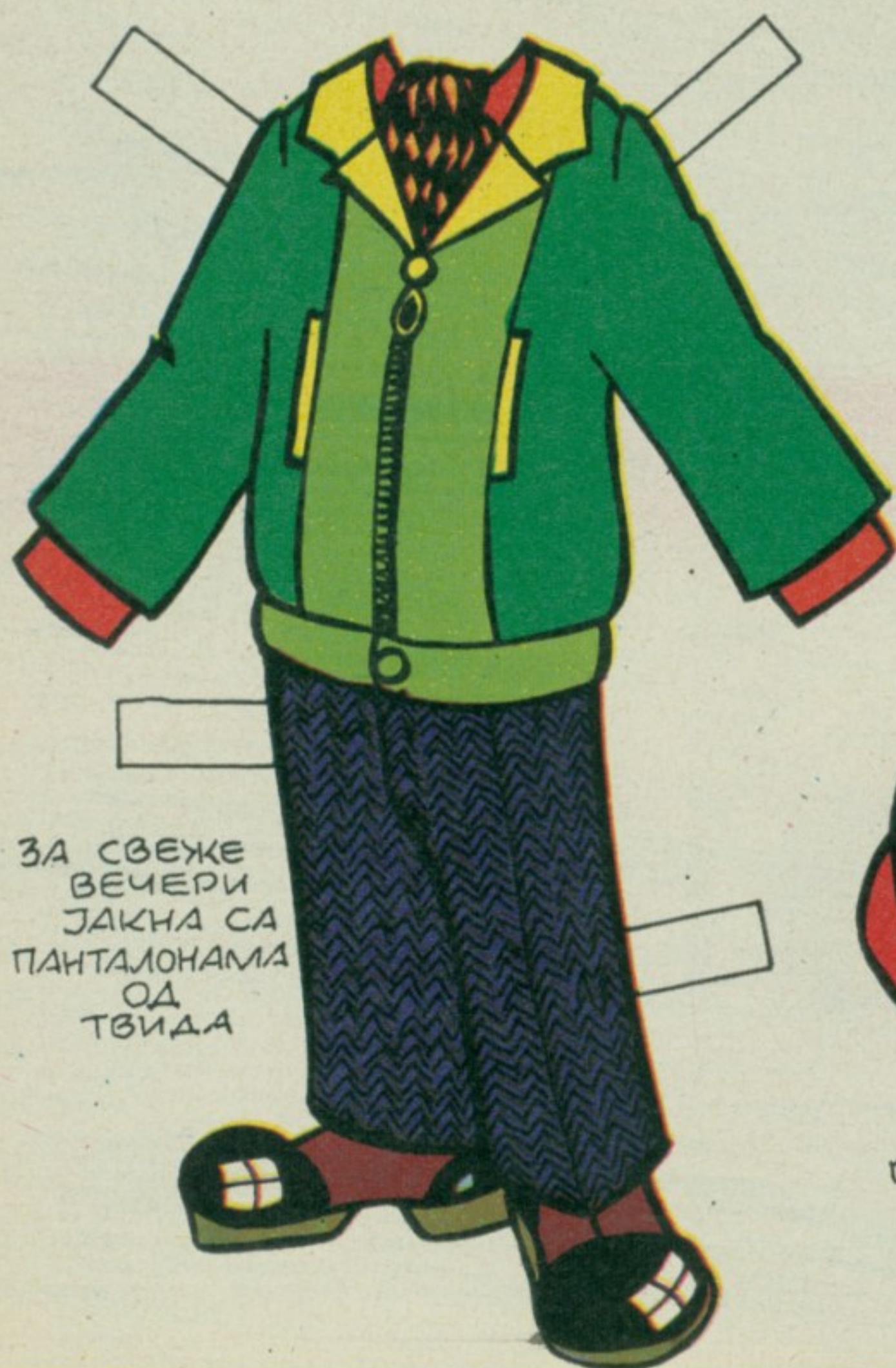

ПАМУЧНА МАЈИЦА
И БЕРМУДА
ЗА ЛЕТО

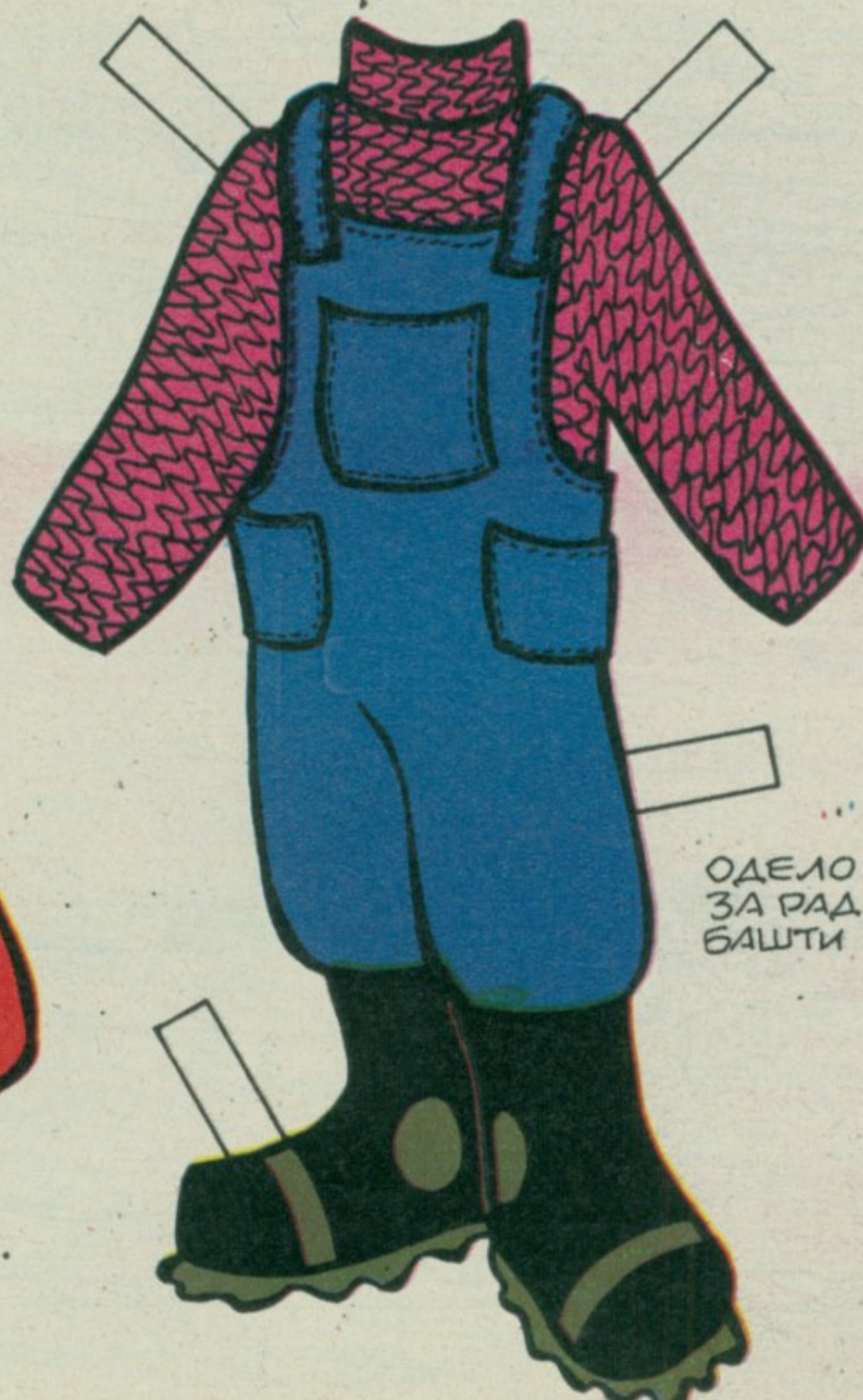
КАЧКЕТ

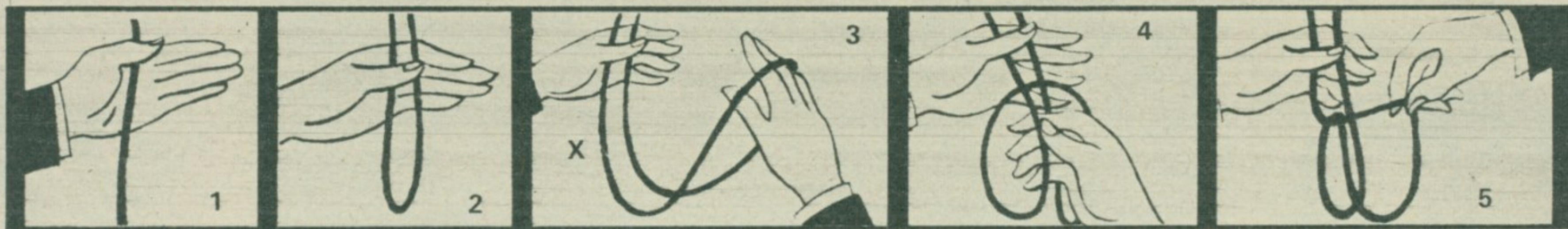
ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА
И ПРОВУЦИ
ДЕДИНУ ГЛАВУ

ЗА СВЕЖЕ
ВЕЧЕРИ
ЈАКНА СА
ПАНТАЛОНАМА
ОД
ТВИДА

ОДЕЛО
ЗА РАД У
БАШТИ

ТРИК СА КОНОПЦИЕМ

Како то изгледа гледаоцу? Мађионичар пресеће конопца на два дела. Неколико замаха руком и — он је поново цео.

Шта се, у ствари, дешава?

Конопца држите између палца и кажипрста леве руке (слика 1).

Узећете затим доњи крај конопца и поставити га између палца и кажипрста леве руке (слика 2). Десна, до тада незапос-

лена рука, поставља се иза конопца, провлачи кроз средину тако да се конопца ослања о надлактицу, а затим се подиже уназад и нагоре ка извођачу (слика 3).

Сада ћете, палцем и кажипрстом десне руке, ухватити конопца на месту означеном са X на слици 3 (Поступак је приказан на слици 4) и принети га до прстију леве руке (слика 5 и 6).

Онима из гледалишта све ово треба да изгледа само као да сте захватили средишњи део конопца (X) и ухватили га прстима леве руке. Гледалиште, дакле, види оно што је приказано на слици 7, док конопца, у ствари, прави омчу као на слици 8.

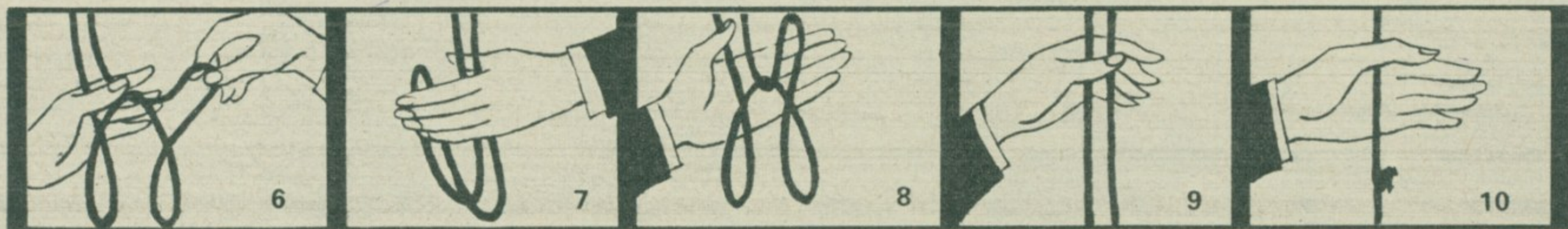
Конопца ћете затим пре сећи на месту на омчи означеном са X, а затим допустити да два спољна

краја падну. Гледалишту ће изгледати као да два конопца која држите у руци нису спојена (јесу, петља се налази између вашег палца и кажипрста, слика 9).

У десној руци сада имате два краја дела (они изнад прстију) и два дужа која слободно висе (опет као на слици 9). Краћи део који је настао пресецањем конопца везаћете

сада за дужи део испод њега и то тако да то публика види — добићете чвор. Пустите да конопца виси, а маказама сецајте крајеве чвора.

Скупите цео конопца у шаку, другом руком замахните неколико пута изнад њега, а затим полако извлачите један његов крај. Делови чвора остаће у вашој шапи, а конопца ће бити цео.

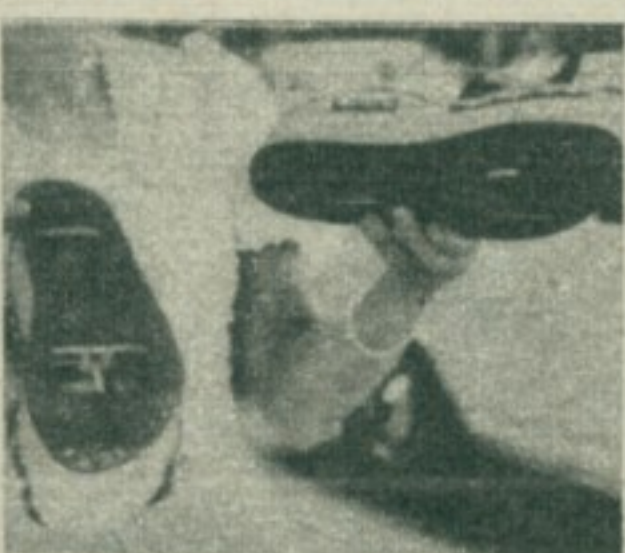

САНДАЛА — КОТУРАЉКА

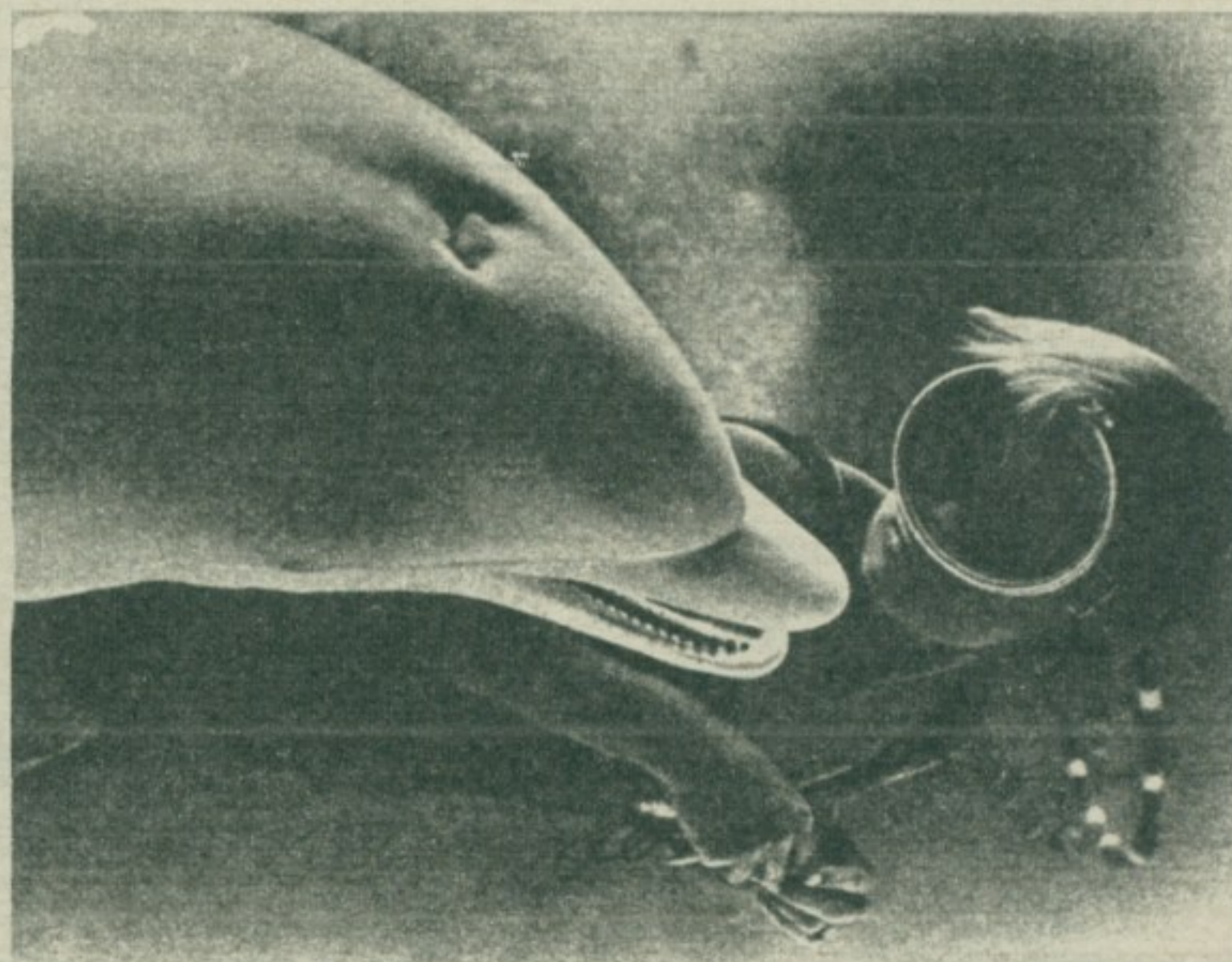

На улицама западно-немачких градова све чешће се срећу деца и омладинци који хитају асфалтом „котрљајући се“ — у сандалама. Реч је о проналаску, у ствари о сандалама, у које су уграђени мали ваљци. Када се те сандале посматрају одозго, оне у потпуности личе на обичне сандале. Међутим, један поглед на њихове ђонове открива њима три мала ваљца, који се, по жељи

због власника, могу измачити или увлачити у ђон сандала. И тако

те сандале могу преворити у котуралке — и обрнуто.

ПРИЈАТЕЉ ДОНАЛД

Британска телевизија и штампа донеле су више репортажа о делфину којег је при подводним снимањима упознао и спријатељио се с њим енглески истраживач М. Добс који му је и дао име Доналд.

О свом пријатељу Добс може часовима да прича: о његовим необичним способностима и разумним поступцима, веселој нарави, дружељубљу и чудесној верности.

Доналд је постао популаран због свог великог ин-

тересовања за људе. Он је с пуним правом заслужио медаљу „За спасавање дављеника“, јер је више пута помогао исцрпљеним људима да се одрже на површини воде док не стигне помоћ.

— Та животиња ми је открила свет чудесних односа — истиче Добс. — Посматрам га и проучавам као научник, фотограф и пријатељ већ дуже време, али тврдим да ми, људи, веома слабо познајемо делфине који живе у слободи.

ЖИВОТ У ОБЛАЦИМА

При брижљивијој анализи кишних талоба, научници су у њима открили витамин В₁₂, никотинску киселину, биотин и друге продукте метаболизма живих организама. То је наметнуло закључак о присуству многих микроорганизама и алги у вишим слојевима атмосфере (чак и на висинама 6 до 9 километара), где они долазе до воде, кисеоника, азота, микроелемената и снажне сунчеве светлости. У облацима се одвија и фотосинтеза, метаболизам, развој и размножавање микроорганизама. Детаљно истраживање „живота у облацима“, истичу истраживачи, отвориће пут за искоришћавање те микрофлоре у биолошким методама борбе против загађености атмосфере.

Крсташки ратници су стали задивљени када су, средином 12. века, стигли до тврђаве у Балбеку где је, бежећи пред њима, египатски султан Саладин нашао уточиште. Уместо силне и хладне тврђаве пред њима су се уздизале колоне стубова античких храмова, какве до тада нису видели. Импресионирани крсташки су одустали од напада.

Мада су, захваљујући овом догађају, подаци о Балбеку, чуду старог Леванта, допрли у Европу, Балбек је остао заборављен све до почетка 20. века, када се за њега заинтересовала савремена цивилизација.

На остацима феничанског светилишта посвећеног богу Сунца Балу, на висоравни Бека, између планинског масива Антилибана и данашњег Либана, римски цареви су у 2. веку наше ере почели са градњом комплекса храмова с чијом се лепотом и величином могао надметати само атински Акропољ. Иако су се, према легенди, и богови трудили око градње овог ремек-дела античке архитектуре, оно никада није завршено.

После слома Римске Империје овај део Средњег истока освајају Византинци који, у периоду своје владавине, подижу у Балбеку хришћанску базилику. За градњу ове богомоље Теодосије Велики је користио материјал већег дела некадашњег римског светилишта.

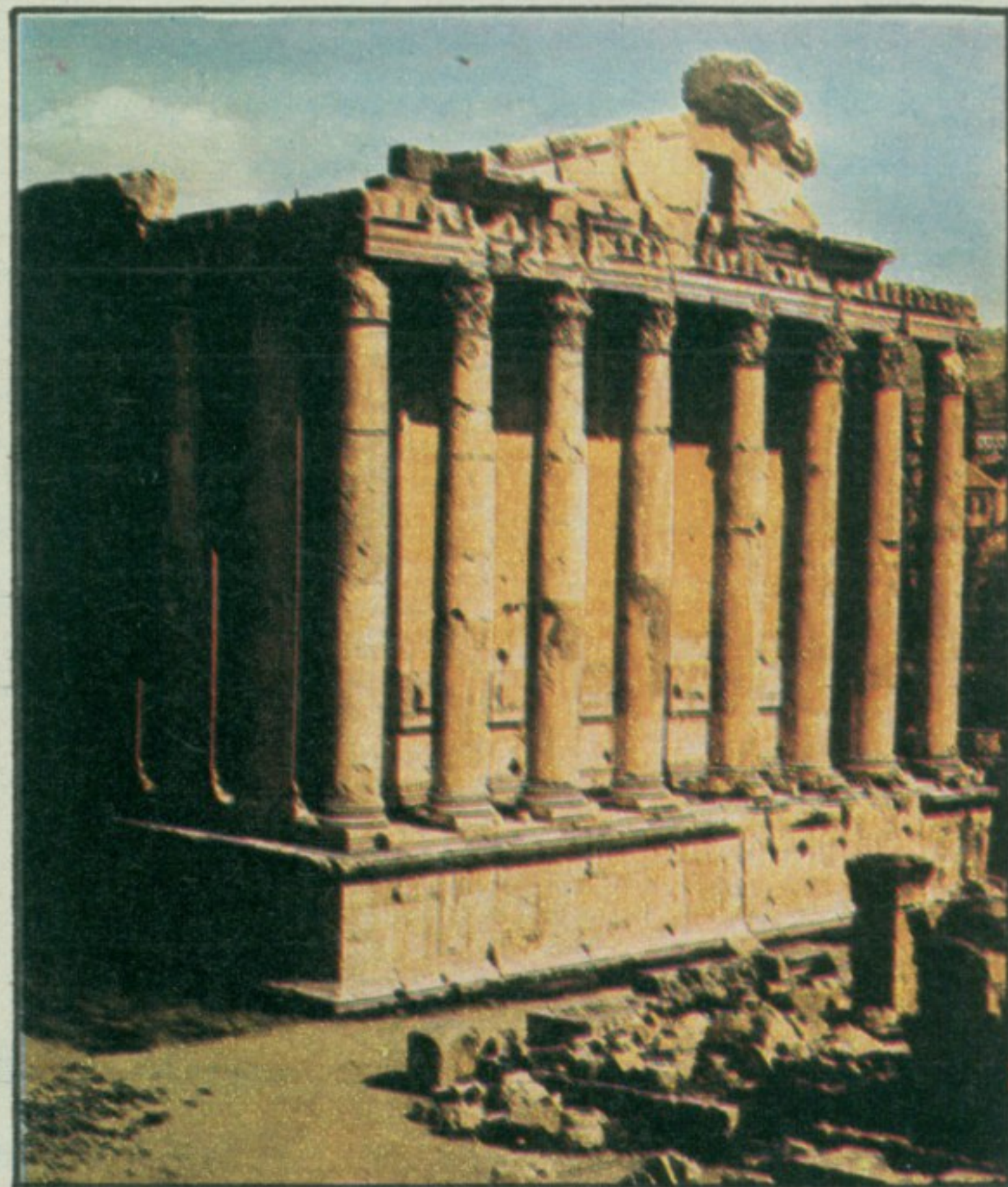
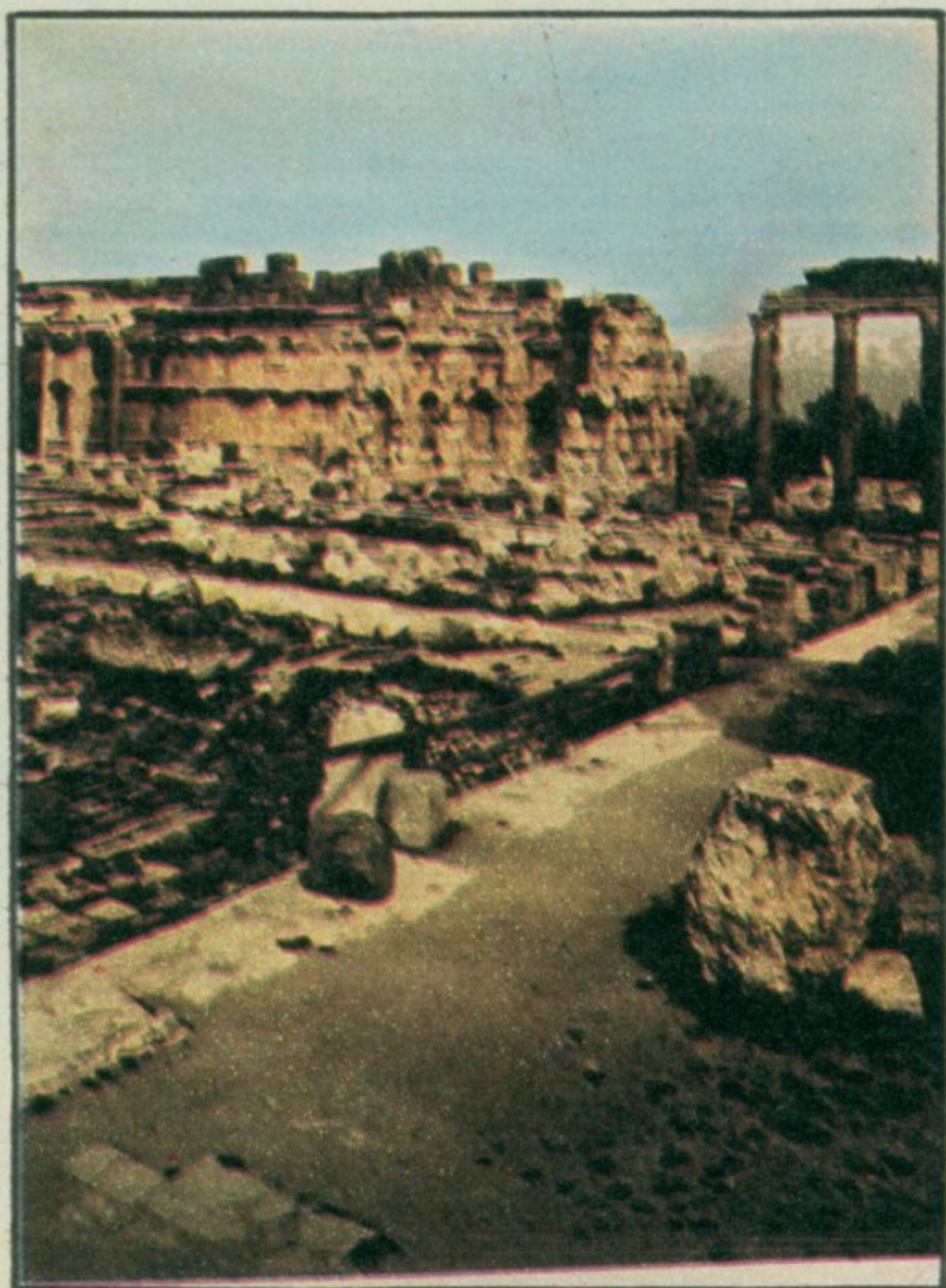
Када су у 7. веку Арабљани постали господари Балбека, комплекс храмова су претворили у тврђаву. Као важно стратешко упориште наредних хиљаду година, тврђава је често мењала господаре који су је рушили и дограђивали, полако и сигурно уништавајући стара здања. Јак земљотрес 1759. године разорио је и тврђаву и храмове.

Оно што се од некад велелепног светилишта може данас видети, дочарава нестварну лепоту давно прохујалих времена.

Д. Гршић

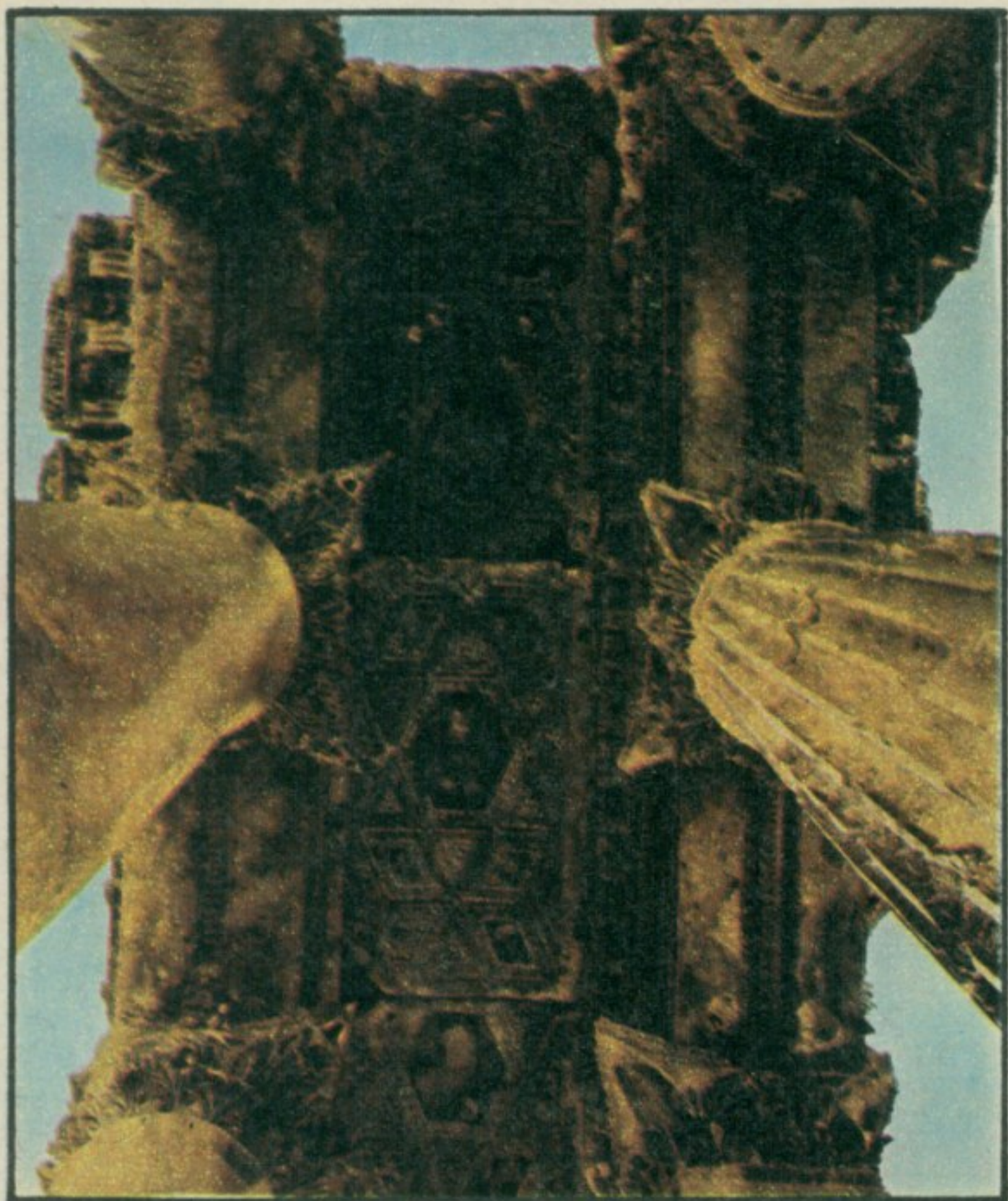
КРАЉА СТАТУА — Испред некадашњег Јупитеровог храма налазило се двориште са нишама и базенима, а као најлепши украс било је постављено 240 огромних статуа посвећених боговима Балбека. Током векова од дворишта су остали темељи и понеки зид, а статуе су биле разбијене или су их пљачкаши разнели широм света. Оне које се данас налазе у Лувру и Британском музеју једине су сачуване.

ОД ОРГИЈА ДО ВЕНЕРЕ — Када је у Риму култ Баха, бога вина, весеља и плодности достигао врхунац у Балбеку су слављене Бахове мистерије, па је овом богу, за владавине Каракале, подигнут храм поред Јупитеровог. Источни портал, висок 15 метара, овог и данас добро очуваног храма припада најраскопнијим творевинама ове врсте у свету. Бахове светковине, које су се често завршавале обесним оргијама, Сенат је 186. године забранио и овај храм је био претворен у Венерин.

КР

СТАШИ СУ СТАЛИ, ЗАДИВЉЕНИ!

НАЈВЕЋИ КАМЕН — За градњу светилишта у Балбеку хиљаде робова је генерацијама доносило материјал из оближњих каменолома. Највећи каменолом је био на путу за Цебедани, где и данас, неодвојен од стеновите подлоге, лежи један од највећих грађевинских блокова на свету. Арапи га зову камен-трудница. Планиран је за спољни зид оветилишта и тежак је преко две хиљаде тона. Из истог каменолома потичу и сачувани стубови са таваницом Баховог храма који сведоче о умешности античких мајстора у обради камена.

ХРАМ ПОСТАЈЕ ТВРЂАВА — Када су Арабљани постали господари Балбека, јасно компоновану римску грађевину претворили су у тврђаву која је у наредним вековима често мењала господаре. Складно постављена и декорисана удубљења — нише, које су красиле зидове великог дворишта Јупитеровог храма, биле су порушене, а ове до данас сачуване биле су преправљене у део одбрамбеног бедема.

ЦАРСКИ ОЛУК — Антички неимари, који су долазили из целог Римског Царства, а највише из Грчке, спојили су лепо са корисним. Лавља глава, исклесана у камену, у исто време је била и украс и канал кроз који је отицала вода са Јупитеровог храма. Овај детаљ античке архитектуре сматра се једним од најстаријих и најлепших олука на свету.

Тачно у четири часа и дванаест минута једне суботе по подне, Агнес Батон се издигла неколико сантиметара од тла. Знала је тачно кад се то десило зато што је у том тренутку стајала испред камина на којем је био сат. Кад је бацила поглед на ка- заљке, са чуђењем је опазила ка- ко и сат и камин одједном тону. Погледавши у под, запрепастила се: стопала су јој, заједно са еле- гантним ципелицама, била одвоје- на од пода бар четири сантиме- тра.

Уплашена, стала је очајнички да се копрца. После два-три се- кунда осетила је да су јој стопала поново на земљи. Тресла се, срце јој је лудачки тукло, али, колико је могла да оцени, ништа јој друго није недостајало.

Дубок угисај

Није било сведока овог чудног догађаја зато што је Агнес живе- ла сама у свом стану. Разлог њене самоће никако није била асоци- јалност или незгодна нарав. Јед- ноставно, није имала среће у и- збору сустанара.

Прво је то била Урсула, висока и витка, која се у свакој прилици подсмевала Агнесином малом ра- сту. Срећом, Урсула је убрзо у- познала човека који је ценио ви- соке девојке. Агнес је била кума на венчању, заједно са још једном девојком малог раста, Поли Сомс. Изгледало је да је то срећна случајност, јер је Поли ускоро за- узела Урсулино место у стану. О- стала је годину дана, сасвим до-

вољно да Агнес схвати разлику између згодне девојке малог раста и исте такве али ружне. Срећан дан за обе био је кад се лепа Поли удала за једног од својих многобројних обожаваца.

Сада, одједном, усред мртвог и монотоног живота — ово!

Агнес је била методична девој- ка. У мислима се вратила неколи- ко минута уназад и дошла до тре- нутка кад је хтела да зевне и да се протегне, истовремено бацајући поглед на сат. Значи, вилице тре- ба да су напегнуте; исто тако и зглобови. Полако је довела себе у стање у којем је тада била и — на своју велику радост — поново је лебдела. Не онако лепо као први пут, али била је задовољна. Затим још једном, и још једном. Успела је! Сасвим једноставно: напегну- тост виличних мишића, један ду- бок уздисај и — хоп! С мало више вежбе, убрзо се дизала и спушта- ла, прецизно као лифт кад се притисне на дугме.

Агнес одавно није спавала тако мирним и дубоким сном као те ноћи.

Ујутро се рано пробудила и од- мах скочила на ноге. Хоће ли моћи? Хоће ли...

Тога дана се озбиљно бацила на вежбање и до подне је већ успела да достигне висину од десет-петна- ест сантиметара и да у том поло- жају остане неколико минута.

Постајала је све амбициознија. Можда ће моћи и да хода кроз ваздух? Ту ју је чекало разоча- рање. То је било као ходање у дубокој води, споро и веома за- морно. Дигла је руке од тога и уживала у лебдењу, уз задовољно кикотање.

Сијала је од среће. Толике го- дине је провела жалећи што није висока и лепа, или бар удата; сада јој је судбина дала поклон о ка- квом није могла ни да сања.

Једну ципу, молим!

Одлучила је да бар за прво време не прича никома о својој чудној способности. То ће остати благо у којем ће сама уживати, док не смисли неки начин да га добро искористи.

Међутим, што је више разми- шљала, све је мање била сигурна да јој дизање од земље може бити од неке користи. Да бар уме при-

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ПОКЛОН СУАДБИНЕ

Јета Петерсон

АГНЕС НИКАД НИЈЕ БИЛА СРЕЋНИЈА: ПРВИ ПУТ ЈЕ НЕКО ЊУ ГЛЕДАО НА ТАЈ НАЧИН.

том да хода... могла би да оде на неку игранку у дугој хаљини која би скривала те додатне сантиме- тре њене висине. Неки висок и згодан човек замолио би је за игру, а онда би, усхићен, рекао:

— Госпођице Батон, лаки сте као перце! Ви као да не додирује- те земљу!

Да, заиста је штета што не уме да хода, мислила је.

Ипак, морало је да постоји не-

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Не кидај грубо нит пријатељства јер ако је треба поново везати остаће чвор
(Индијска пословица)

што где је могла да искористи одизање са земље. Гледање изнад глава у гужви... да, то би било идеално. Али, где да нађе масу људи из које ће нешто да посматра? Наравно, на фудбалском стадиону!

Следеће недеље је купила улазницу за фудбалску утакмицу. Није ни помислила да никад није волела фудбал и да јој, према томе, ни посматрање изнад глава осталих неће причињавати никакво задовољство. У то се брзо уверила. После пола сата скакутања и досађивања, потиштена је напустила игралиште.

Код куће, неко време се забављала тиме да премешта ствари на полицама које до тада није могла да дохвати без мердевина. Но, ускоро јој је и то досадило. Таква надареност мора да има неку важнију примену!

Следећих дана усавршавала је своју вештину, али је, на жалост, доживљавала и разочарања. У суботу и недељу киша је непрестано падала. Кад се у понедељак увече враћала с посла, један део улице којом је обично пролазила био је претворен у језеро. Погледала је око себе; био је мрак и никог у близини. С тријумфалним осмехом, поскочила је и закорачила ка бари. И онда — плус!

Уместо у ваздуху, како је замислила, нашла се у води.

Био је то заиста непријатан начин да сазна да њена способност не функционише изнад воде. Онако мокра, била је спремна сваког тренутка да заплаче. Покупила је своје ствари и као увређено дете пожурила кући.

Мрзовољни дебелко

Од тада, као да је све пошло наопако. Била је напрегнута, оптерећена талентом који ничему није служио. Постала је осетљива, избегавала је људе. Кад би чула уобичајене фразе као што су: живи у облацима, изгубио тле под ногама, спусти се на земљу, чинило јој се да су упућене њој и да их људи изговарају чешће него до тада.

Нешто је морала да учини да би олакшала себи. Још неко треба да сазна за њену тајну. Тада се сетила позоришта која трагају за необичним вештинама. Јавила се једном, другом, трећем, али она очигледно нису била расположена за сарадњу. Тек у четвртм покушају једно мање позориште је пристало да види тај невероватни трик о којем је говорила узбуђена девојка.

Примио ју је пуначак човек мрзовољна лица. Једним покретом руке показао је Агнеси да може да почне са извођењем своје тачке. Она је одмах затегла виличне мишиће и полако почела да се одиже од земље. Заустила се на петнаест сантиметара од пода. Погледала је дебелка; његов израз лица се није променио.

— И... шта сад? — упитао је он помало нервозан.

Агнесином већ поколебаној самопоуздању само је ово недостајало. Направила је неколико неспретних корака кроз ваздух и спустила се на земљу као врећа песка.

— Видео сам недавно једног који је тако скакутао горе-доле — рекао је човек. — Жао ми је, госпођице, али публика очекује знатно више.

Био је то тежак ударац за Агнес. Потиштена, поново је била сама у

свом стану. По ко зна који пут, морала је себи да призна да је једна од оних несрећних жена којима ниједна жеља у животу неће бити остварена и због којих постоји телевизор да им скрати дуге усамљеничке вечери.

Тога дана Агнес није била чак ни те среће да је телевизор забави. Покварио се.

Мајстор Џадсон

Сада већ са сузама у очима, почела је да тражи у телефонској књизи мајстора који ће јој поправити телевизор. Прст јој се зауставио код Џ. Џадсона — име јој је лепо звучало и уливало је поверење. Окренула је његов број. Становао је у близини и обећао је да ће одмах доћи.

Двадесетак минута касније, отворила је врата омаленом човеку, који се представио као Џадсон. На први поглед јој се није допао и питала се није ли у избору мајстора за телевизор имала исту срећу као свуда до тада.

Међутим, чим је скинуо капу и открио коврцаву плаву косу, променила је мишљење. Нарочито јој се допало како је пришао телевизору као неком старом познанику и пријатељски га лупнуо пре него што је почео да ради.

Да му не би сметала, Агнес је отишла у кухињу и тамо, не размишљајући, почела да вежба своје скокове. У једном тренутку, док је лебдела у ваздуху, угледала је Џадсона на вратима. Сувише збуњена да одмах реагује и спусти се на земљу, остала је тако, лебдећи, пред запрепашћеним човеком.

Изненада, без речи, Џадсон је спустио на под батеријску лампицу и клешта, усправио се и — виноу у ваздух. Достигао је висину на којој се налазила Агнес, а онда се несигурно зањихао и остао нагнут под углом од 60 степени.

— Ето, видите — тужно је рекао. — Увек ми се тако деси. Не могу да останем усправан као Ви.

Такав ђолег

Агнес је била љубазна девојка. Јадник, помислила је, баш је то тужно. А Џадсон је изгледао заиста потиштен и јадан у том положају, с плавим коврцама окренутим надоле.

Једним зналачким погледом оценила је да је његов начин уздизања исти као њен, само да није тог накнадног извртања. Синуло јој је објашњење, па је рекла Џадсону:

— Изгледа да код Вас нешто није у реду са зглобовима на рукама или ногама.

Његово лице се озарило.

— То је! — узвикнуо је, узбуђен. — Пре неколико година сам ишчистио зглоб на руци играјући тенис. Од тада често имам болове.

Гледао ју је не кријући дивљење. Агнес никад није била срећнија, а и како не би: први пут ју је неко тако гледао.

Пришла му је, и даље лебдећи, и нежно га ухватила за руку која је била повређена. Чак се заљуљао и онда полако, чудесно, усправио.

Погледи су им се поново срели. Дивну тишину прва је прекинула Агнес — она је морала да буде практичнији део пара, или, како би се то рекло, са ногама чврсто на тлу.

— Јесте ли за шољу чаја? — упитала је...

укрштене речи

ЈУГОСЛОВЕНСКА РАТНА МОРНАРИЦА

У оквиру наших оружаних снага Југословенска ратна морнарица заузима посебно место. Неке од њених пловних објеката треба уписати у нашу укрштеницу под бројевима 1, 2, 3 и 4.

АУТОР; ВЕ-МАК	РЕКА (ШПАН.)	СЕВЕРНО САЗВЕЖ- ЂЕ	КРАСНО, ДЛИВНО	1	ШПАНСКА НЕГАЦИ- ЈА	МАЛЕ ОЧИ ЈАПАНСКИ РЕЖИСЕР КОИ	
2							
ПРИТОКА ДУНАВА У АУСТРИЈИ			ДРУГИ ОТАЦ ТАЈЕ ДЕТЕ	3			
4	ЗНАК РИЈЕКЕ ПОЗОРИ- ШТЕ		ЗНАК ФОСФОРА ТОНА		АС ЧИНИТИ НЕВИД- ЉИВИМ		
ЖЕНА ИЛИ КРА КОИТА						ВЕЛИКА ЕВРОП- СКА РЕКА	КОЈИ РАЗ- НОСИ МО- ВИНЕ, ПО- ШИЉОКЕ
ОВАМО (ПРОВ.)			МУШКО ИМЕ СЛОВО ЛА- ТИНИЦЕ				
ВРСТА НАРЦИСА, СУМОВРА- ТА							
						РАДОВАНИ ЗОГОВИЋ НАЦИЈА	
МУШКО ИМЕ			ГРАД У КИНИ У ОБЛАСТИ ШАНТУНГ				
КРАЈ ЖИ- ВОТНОРА							
ЗНАК ИТАЛИЈЕ		СРЕДЗОМ- НА БИЈАКА ГРАД У БЕЛГИЈИ				АКЦИО- НАРСКО ДРУШТВО	
УЗВИК КОЈИМ СЕ ТЕРА МАЧИКА			ПЕВАЧИ- ЦА ЗДЕН- КА К. И.				
ТИТ ПЛАУТ			ЈЕДНА ЕЛЕК- ТРОДА				
ВРСТА ПЕСТИЦИ- ДА			БОР				
							ДВАДЕСЕТ ОСМО СЛОВО БРИЛИ- ЦЕ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Скандијум, симултано, снага, сир, кратак, нож, еталон, стр, ви, Ис, криво, пст, разаслати, ага, Тот, х, тим, зар, бич, ананас, Танзанија, ИНДИЈА.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез. Цена једног примерка 8 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00 динара
6 месеци	176,00 динара
1 година	352,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00 динара
6 месеци	352,00 динара
1 година	704,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Fr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП“ „Политика“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном знаком претплата на „Политикин забавник“

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

PEZ + ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК сваког месеца награђују 1.000 верних читалаца ЗАБАВНИКА и чланова PEZ КЛУБА.

У месецу јулу награда је:
НАЛЕПНИЦА PEZ — ЗАБАВНИК.

Бројеве чланских карата ћемо објавити 27. јула у ЗАБАВНИКУ

Kolinska HP Kolinska Ljubljana

ПОЛИТИЧНИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавници,

КОКС И НОБЕЛОВЦИ

Да ли се из нафте може добити кокс? Да ли су Марија и Пјер Кири били физичари или хемичари?

Предраг Ђурковић,
Кудречка 25
Паланка

Приликом прераде нафте може се добити и кокс, који се обично назива петролкокс. Добија се као остатак при дестилацији нафте. По своме саставу петролкокс је готово чист угљеник, па се ко-

ристи за добијање електрографи-та и за израду електрода.

Марија Кири (1867—1934) била је хемичар и физичар. Заједно са мужем Пјером Киријем и физи-чаром Бекерелом (1852—1908), 1903. добила је Нобелову награду за физику, а 1911. сама је била лауреат ове награде и за хемију. Пјер Кири (1859—1906) је био физичар и једно кратко време до своје смрти професор физике на Сорбони. Рано је изгубио живот — прегазила су га кола.

БУВЕ ПРЕНОСЕ КУГУ

Чуо сам да је најстрашнија епидемија у свету харала пре неколико векова и звала се „црна смрт“. Која је то болест била?

Божидар Михајловић,
Светозарево

У Монголији и северној Кини 1346. године појавила се куга. Трговачким путевима проширила

се у три правца: према Црном мору и Цариграду, према Каспијском језеру и Малој Азији и пре-

ма Египту. Тада је живот у многим градовима потпуно замро, лешеви су лежали око кућа јер није било никога да их закопа. Само у Азији, без Кине, за време те епидемије померло је, како се претпоставља, око 24 милиона људи. У исто време, други талас куге проширио се из Мале Азије, преко Средоземља, у Италију. Ту је епидемија беснела неописивом жестином: у Ђенови је умрло око 40 хиљада људи, у Напуљу око 60 хиљада, у Бечу је за неколико месеци умрло 40 хиљада, а у Авињону 150 хиљада... Укупан број жртава само у Европи износио је око 25 милиона.

Епидемија „црне смрти“ проширила се 1348. године и на наше крајеве, па су од куге нарочито страдали градови Сплит, Задар, Дубровник, као и Копар и Пиран...

Захваљујући серуму против куге, ова болест је данас готово искорењена. То је веома заразно и тешко обољење: узрочник је тзв. Јерсенов бацил који се налази у крви и испљувку оболелих, или у крви заражених пацова, најопаснијих преносилаца ове болести, као и бува. Болест се јавља као сепса плућа, жлезда или коже, а знаци су језа, главобоља, висока температура, оток жлезда.

САМО ИМЕ

Молим те да ми одговориш да ли је Питагора име или презиме?

Драган Петровић,
Маршала Тита 24
Јаково, Срем

За разлику од староримских племића који су имали и по неколико имена, презиме и надимке, ан-

тички Грци нису имали презимена. Велики мислиоци, историчари и државници старе Хеладе имали су само имена, уз која је, понекад, додаван град из кога су потекли. На пример: Талес из Милета, Хераклит из Ефеса, Сократ, Аристотел, Платон, Перикле, Фидија и др.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Ко ми поклони неке бројеве Забавника, заузврат ће добити налепнице, салвете, разгледнице Пирота или слике Бруса Лија. Ненад Костић, 18300 Пирот, Филипа Вишњића 35.

За постер фудбалског клуба „Црвена звезда“ дајем 10 салвета. Стеван Митковић, 16230 Лебане, Улица дванаестаста 17.

За слике и постере Оливије Њутн Џон и Џона Траволте нудим разгледнице, маркице, значке и постере других певача и глумаца. Крстан Бабић, 11080 Земун, Миће Радаковића 13/1.

Дајем постер Џона Траволте за постер Дражена Далипагића. Синиша Поморишац, 23300 Кикинда, Соње Маринковић 12.

За три маркице шаљем разгледницу, а за налепницу две разгледнице. Мирсад Чавдар, 71000 Сарајево, Мухамеда Гандуре 12.

Сакупљам слике и постере глумца Фарука Беголија па молим за помоћ. Валентина Петровска, 91330 Крива Паланка, Маршала Тита 178.

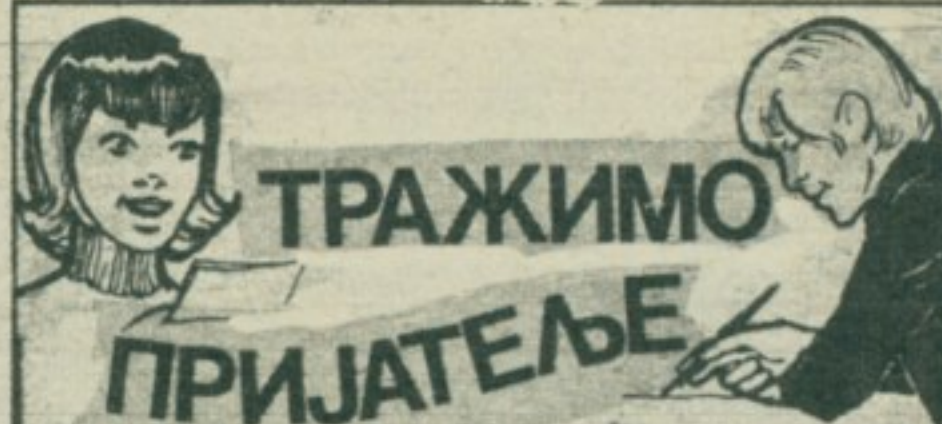
За сваку слику Џона Траволте дајем једну старију маркицу. Снежана Матовић, 11030 Београд, Стеве Тодоровића 45/5.

За један постер дајем две значке или десет салвета. Горан Вељковић, 11250 Сремчица, Горичка V део 23/3.

Молим читаоце Забавника да ми пошаљу старије бројеве Забавника. Ксенија Јаворчић, 58000 Сплит, Жртва фашизма 156/7.

Поклањам 40 постера певача и глумаца, а желела бих да ми неко пошаље маркице или значке. посебно плочу „Јанисам коцкар“ и „Ана“ од групе „Сребрна крила“. Снежана Прексавец, 32240 Лучани.

За сваку слику Џона Траволте дајем три салвете. Јасна Белошевић, 41000 Загреб, Мајценев пут 3-6.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Драган Јосиповић, 74276 Прибинић — 15 година, жели да се дописује са девојчицама и дечакима из наше земље, воли забавну музику и спорт.

Божана Ђаковић, Илије Грчића 66, 74400 Дервента — 13 година, навија за „Динамо“, воли све што воле млади.

Валентина Грковска, Николе Грчета 2/3, 91010 Скопље — 14 година, воли музику и спорт, сакупља значке, маркице, постере певача и глумаца и жели да се спријатељи са младима из наше земље.

Јосица Стипишић, 50272 Смоквица, Корчула, Далмација — 11 година, сакупља салвете, налепнице и значке, жели да се дописује са вршњацима.

Александар Богдановић, 19210 Бор, Николе Тесле 9 — 16 година, желео би да се дописује са младима из целе земље, навија за „Црвену звезду“.

Рената Турковић, Томине Ковачића 30-а, 43000 Бјеловар — 11 година, сакупља значке, салвете, оловке, маркице, привеске.

Роза Гилевска, 91060 Ђорче Петров, Ибе Паликућа 39 — 14 година, жели да се дописује са вршњацима из целе земље, воли забавну музику и „Сребрна крила“, сакупља значке и постере и навија за „Хајдук“.

Ирена Хотко и Елена Шимуновић, 29. новембра 18, Дубец, 41040 Загреб — желе да се дописују са младима из целог света.

Жељко Потежица, 21460 Врбас, Маршала Тита 5 — 15 година, тражи пријатеље из целе наше земље, воли све што воле млади.

Џемила Џаферовска, Аугуста Цесарца 66, 21000 Нови Сад — сакупља значке, разгледнице и Забавников „Цинцин кутак“.

Марија Вучић, 58220 Трогир, Вицка Жижка 47, ОШ „Милан Вилић“ — жели да се дописује са вршњацима, сакупља маркице и значке.

Јожеф Брежњак, О. П. Д. Камендин, 21214 Сириг — 13 година, жели да се дописује са младима, навија за „Црвену звезду“, сакупља хемијске оловке и значке.

